

**«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2013**

РАУФ ПАРФИ

ТУРКИСТОН РУҲИ

Сайланма

«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2013

УДК 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)6

П-21

- 936. араб.

Нашрга тайёрловчи ва сўзбоши муаллифи:

Вафо ФАЙЗУЛЛОХ

Масъул мухаррир:

ЧОРШАМЪ

П-21 Парфи, Рауф

Туркистон руҳи: Сайланма: шеърлар, тар-
жималар \ нашрга тайёрлаган В. Файзуллоҳ. –
Тошкент: «Sharq», 2013. – 320 + 8 б. зарв.

Қадри шеърят мухлиси!

Ушбу сайланмага Ўзбекистон Халқ шоири, XX аср иккинчи
ярми ва XXI аср боши ўзбек адабиётида ёрқин из қолдирган,
шеър тараққиётида ўзига хос олий мақомли мактаб яратган
бадий СЎЗ моҳири, мардона ва гузал қалбли куйчимиз Рауф
Парфининг энг сара шеърлари ва шеърый таржималари жамлан-
ди. Бу шеърлар кўнгилнинг тўридан жой олишига ишончимиз
комил.

ISBN 978-9943-00-953-0

ISBN 978-9943-00-953-0

УДК 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)6

Alisher Navoiy «Sharq» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
таърифи, 2013.

2013/85

6487

O'zbekiston MK

«Мен суфман, зами зер кили илмаган...»

Ҳар сафар чинакам шеър билан дийдорлашув муҳаббатни англов, саодатни ҳис қилиш, мусибатни ботинан тушунуш лаҳзалари бўлади. Шунинг учун ҳам бу онлар ошиқларнинг туғилган кунидир, кўнгилнинг, кўнгил ҳақиқатининг байрамидир. Зеро, дунёга ҳақиқатни излаб келадилар, муҳаббат ила қадр топадилар. Кўнгилнинг афиф ва ханиф дарди муборағи билан истиқомат қиладилар. Инсон қисмати то Қиёмат қадар гўзал, ёниқ, пок тарона ва Сўз ила зийнатлидир. «Сўзда сеҳрдан, шеърда ҳикматдан бордир», деб бекорга марҳамат қилинмаган-да. Дарҳақиқат, башариятнинг ибрат ва сабоқ, умид ва ишонч манзилига шеърият маърифати билан ҳам борилади.

Ёлғон ширинни эзмалаб, эзгилаб ўтган шеърбоз эмас, аччиқ ва тотли Ҳақиқатни ёниб яшаган, гўзал ва мардона тараннум этган, бевоғ гўзаллик яратган, бетама руҳиятни ардоқлаб, инсонни сўзи билан эзгуликка чоғлаган Шоир ҳар бир миллатнинг ҳар қачон тирик ва мафтункор овози, тоълебони ва оқил куюнчагидир. У тилининг хазинабони ва сўзларга Исо Масих янглиқ жон бағишловчи бўлғуси! Хоссатан, инсон ҳурлигининг толмас курашчиси тимсоли. У энг тоза ҳислар афсунгари ишқнинг девонаси ва девонагўйи, ёзганлари билан ўн саккиз минг оламнинг таянчи, таянч нуқтаси илҳомида акс этган мутафаккирдир. Султон-ул орифин ҳазрат Яссавий шундай. Ҳазрат Навоий, шоҳ Машраб, ҳоқон Бобур шу қавмнинг пирларидан. Мавлонолар Огаҳий ва Фурқат, беназир аламдийдалар Абдурауф Фитрат ва Абдулҳамид Чўлпон шу улуғ манзилнинг асл

йўлчилари бўлди сўнги нафасларигача! Ўзбек шеърятининг ана шу асл силсиласига, олтин ҳалқасига XX аср иккинчи ярми ва XXI аср боши яна бир ШОИР берди. Абдурауф Парфи Ўзтурк.

Рауф Парфининг шахси ва шеъряти фавкуллода бетакрор ва жозибали. У ҳурдил ва хокисор, эрка ва дарвеш, дардкаш ва фақир, афанди ва оқил, ҳақиқатгўй ва мард бўлди бир инсон қисматида. Янги ва янғроқ, сирли ва сўфиёна, шакли маънодор, маъноси ҳуснли ва таъсирга олувчан шеърятида буларнинг бари бор. Алалхусус, у ўзининг янги шеъри, ёник сўзи, метин эътиқоди, мардона иродаси, жонкуяр севгиси, ҳалол қараши, камтарин ва камсуқум ҳаёти билан ўзбекнинг овози бўла олди. Ана шу ялангтўш ҳаёт тарзи билан Шоир кимлигини яна тиклади. Инсонга ва сўзга ҳалол муносабатни ўргатди. Унинг қайғуси ва севгиси шунчалик тоза ва мардки, шахсидан шеъри, шеъридан шахсининг фазли ва фожиаси наво қилади. Муҳими, инсоннинг кадри, ҳурлиги учун ёнгани, яшагани, сиғинар даражада сўзга — шеърга ўзини бағишлагани, йўқотгани ва ТОПГАНИ ҳам шунга яраша бўлгани ҳайрат, ҳурмат ва муҳаббат уйғотади бу шеърятга, бу Шоирга нисбатан. Рауф Парфи тенгдошлари, ҳатто баъзи устозларига ҳам кескин ижобий таъсир этган, айниқса, ўзидан кейин бу йўлга ҳавасланиб чиқиб, қисмат деб билган ижодкорларга янги довларни кўрсатиб, шеърят манзара ва манзилларини яшнатган, мактабдор шоирдир. Шеърятимиз келгусига назар ташлаш учун ҳам беихтиёр унинг шахси ва шеърятига, фавкуллода яратиларига мурожаат қилинаверади. Қисқаси, бу шеърятни англаш, кашф қилиш ҳақиқий маънода эндигина кўз очиб, туғилиб келаётир. Ҳар бир арзирли ижодни чинакам ҳис қилиш, кўз очиш сабабларини билиш учун унинг илдизи, уруғи униб чиққан дала — ҳаётдан жилла қурса, бир қадар ха-

бардор бўлиш керак. Ажаб эмас бизга, ўзбекка, туркийларга, инсониятга тилимиз балоғати билан улуғ шоирни эҳсон қилган илдизларни қайтадан кашф қилиб сурурланиш қаторида, Рауф Парфини берган халқнинг руҳиятини, энг муқаддас кадриятларини эъзозласак. Қолаверса, Шоирнинг ўрганиш ва изланишлари мисолида ўзбек адабиёти, шеърियाи тараққиёти, кейинги икки аср ижтимоий воқеалари боис ўз ўзанларимиздан чекинишлар, кўпроқ рус тили орқали дунё адабиёти билан танишиш ва таъсирланишларни ҳам мушоҳада қилиш мумкин бўлар.

Рауф Парфи Ўзтурк асли Фарғонанинг Водилидан, 1943 йили (ўзининг эътирофига кўра, «Таваллудим 40»), баъзиларнинг ривоят қилишича, ундан ҳам олдинроқ 1939) йилнинг 27 (баъзи маълумотларда 23) сентябрида Тошкент вилояти, Янгийўл туманининг Шўралисой қишлоғида Парфи Муҳаммад Амин (туғилган санасида икки хиллик учрайди: бири 1883, иккинчисида 1893–1955) ва Сакина Исабек қизи (1913–1995) хонадонида туғилади.

Бу хонадонда аждодлар хотираси азиз тугилган. Абдурауфнинг ота бобоси Муҳаммад Амин, унинг отаси Муҳаммад Сиддик Норкучок, унинг отаси Муҳаммад Расул Фарғоний, унинг отаси Муҳаммад Раҳим Фарғоний...

Ота томонидан бувиси – момоси Жосият биби, унинг онаси Хосият биби. Катта бобоси Муҳаммад Расул Фарғоний Доғистонга Имом Шомил кўшинига ёрдамга бораётган туркистонлик мужоҳидларга қўшилиб, чор босқинига қарши урушга кетган... Доғистондан эса туркийча сўзлашадиган Марям деган қизни олиб келиб, тўй қилиб уйланади. Она томонидан бобоси Исабек, унинг отаси Мусабек, унинг отаси Толиббек, унинг отаси Олимбек... Она томонидан момоси Кумриниса, унинг онаси Чаманбека, она томонидан катта бувиси Ҳувайдо пиримнинг наби-

раси бўлган. (Бу маълумотлар «Жаннат макон» журна-
лидан, 2007, июнь). Демак, бўлгуси шоир юрагида
мурғаклигидан аждодларга хурмат ва ҳайрат куртак
ёзиб, ўзликка содиқлик улар тимсолида, ботинида
кўкаради. Сир эмаски, чор ва совет мустамлакаси ав-
вало ана шу ўзлигимизнинг кўзига мил тортиб, биз-
ни кул – манқуртга айлантиришни кўзлаган, қай бир
миқёсда кўпчилик ўртасида шунга муваффақ бўлиб,
мукаррам кадриятларимиздан узоқлаштирган эди.

Маълумотларга кўра, Парфи Муҳаммад Амин-
нинг ҳам янгича, ҳам эскича саводи бўлиб, форс-
тожик, усмонли туркча, рус тилини яхши билган. Чор
босқинидан кейин бир муддат турли маҳкамаларда
тилмочлик – таржимонлик қилган. Тақдир тақозоси
билан ўтган асрнинг 30-йилларида оиласини олиб,
Фарғонадан Тошкент вилояти Янгийўл туманига
кўчиб келади. Ҳамма ҳужжатларда ўзини «саводсиз»
деб ёздирди. Урушдан кейин умрининг охиригача
жамоа хўжалигида боғбонлик қилади.

Онаси Сакина ая ҳам ана шу қатлу қатағонли
шафқатсиз тузумнинг зулму зўравонликларидан қал-
би яра, ҳаётида йўқотишлари бир талай, акалари
бой бўлганликлари сабабидангина отиб ташланган
эди.

У узоқ, кўзлар тўрт бўлиб кутган фарзанд эди.
Ўшанда Парфи амаки эллик (олтмиш) ёшнинг усти-
да, Сакина хоним ўттизни тўлдираётган эди. Яъни
армондил ота камида йўлига ўттиз йил интизор,
ёруғ хаёл мушфиқа она ҳам бир мучал ёшини уни
кўлига олиб, бағрига босиш умида кечирган эди.
(Тақдирни қарангки, улуғ шоирлари Чўлпону Фи-
тратлар машъум 37–38да қатл этилиб, тирик шои-
ри қолмай, кўнгли бўшаб қолган ўзбек чорак аср ўз
тилида шоир туғилишини кўзи гирён, юраги алвон
ва оташин бўлиб кутган, Рауф Парфи айнан шун-
дай шоир бўлиб кўз очишини ўшанда ким ўйлабди

дейсиз!). Унгача туғилганлар турмаган, гўдаклигида нобуд бўлиб кетаверган эди. Бундан зада ота-она, қавму қариндошнинг кўнгиллари жойига тушмайди... Кайвониларнинг маслаҳати билан ирим қилиб, шу бола турсин, яшаб кетсин, дея уни Турсунали атайдилар. Ўша замондаги ягона ҳужжат – жамоа хўжалиги темир дафтарига ҳам биринчи марта Турсунали Парпийбой ўғли деб ёзилади. Ҳақиқий ҳаёти шеърятда деб билган шоир, бир қадар шаклланган, ўзини англаган палладан ёзганлари остига «Рауф Парфий» деб имзо чекадиган бўлди. Бироқ унгача айрим шеърларига «Чақмоқ», «Орзуманд», ғазалларига «Парфий» каби тахаллусларни ҳам қўллаган. Одамзоднинг фитрати шундай: ўз моҳияти, бир умрлик эътиқоди, тоабад интилар доволанини, олий аъмолини келажакка исм қилиб қўяди. АР РОУФ, Аллоҳ таоланинг 99 исмидан бири бўлиб, ўта марҳаматли, раҳмати ва марҳамати кенг Зот маъносини англатади. Шу Зотдан умидланиб танланган исм, тахаллус – шундай марҳаматли зотнинг бандаси, қули эканлигини чинакамига англаган, шунга яраша инсон бўлиб яшашга интилади. Фақат эзгу амалларига кўра тақдирланишини, марҳамат кўришини орзу қилади. Шоирнинг бутун ҳаёти исмига муносиб кечди. Фақат бизнингча, у танлаган исм Рауф эмас, Абдурауф (Марҳаматлининг қули) бўлган. Фақат даҳрий тузумнинг тазийки эса буни тўла ёзишга йўл қўймаган кўринади...

У миллий, диний қадриятлар руҳида яшаётган оилада кўз очган, хонадонда пирлар – азиз-авлиёларга эътиқод кучли эди. Гўдак ўғилчанинг бошига икки кокил қўйиб, бири Ўш пирига, иккинчиси Шоҳимардон пирига аталган – назр қилинган эди.

У оиланинг якка-ёлғиз фарзанди, оқу қораси эди. Авлиёи кабирларнинг муриди ҳам ҳисобланарди. Ота-она меҳрига қониб ўсган Абдурауфда болалик-

дан хурдил бир рухият шаклланди. Мана шоирнинг эътирофи: *«Дадам мени жуда эркалатган. Агар ис- тагимни олиб бермаса, қўлимга қайчини олиб, коки- лимни кесиб ташлайман, дердим».*

Болалиқдан эркин, эрка бўлган, асралган, кадр- ланган, раъйига борилган инсон шу меҳр-муҳаббат, гўзал оқибат туфайли ҳам яхши инсон бўлар, эзгу- ликлар йўлига жонини тикиб, ўзини бағишлаб, ишончни оқлар экан. Фарзандларининг хотирлашича, Рауф ака уйига ким эшигини тақиллатиб келса, «Ким у, яхши одам», деб қаршилар экан.

Ҳар нарса зувалада, унинг уруғи, илдизи бола- ликдан юракда бўлади. Рауф Парфида ботинан қаландарлик – дарвешлик, шеъриятида суфиёна та- рона ва хикмат куюқ. Аввало бу унинг руҳияти озиқланган болалиқда кўрган-кечирган ғаройиб кунларига бориб туташади. У 1947 йили, яъни тўрт ёшида ота-онаси билан қалбидаги Ватани, бобока- лонлари тупроғи Водилга боради. Шоҳимардон, Жалолободда бўлади. Кейин Ўшга ўтишади. Унга маънавий марказлар – табаррук зиёратгоҳлар кўрса- тилади. Валийуллоҳ боболарнинг қисмати, каромат- лари қайта-қайта ривоят қилинади. Бу унинг яқин- лари таъсирида тариқатга қадам қўйиши, сўфиёна ҳаёт ҳавосидан илк бор тўйиниши эди. 1948 йили Ўш пиримга назр қилинган кокилини олдиради. Бу муҳташам ва сирли маросим ҳам беш-олти ёшли болакай ҳаётида унутилмас, кўнгил оламига ажиб нақш солади. Тафаккур қилса бўладикки, унинг манг- лайига дарвешона ҳаёт тақдир қилинган, гўдакли- гига оила муҳитида теваракдагиларнинг мўътабар ҳаётлари билан бунга пойдевор ташланган эди.

1950 йили биринчи синфга боради.

Иккинчи синфда ўқиётганида – 1952 йили ота- онаси билан Шоҳимардонга боради. Шоҳимардон пиримга бағишланган иккинчи кокилини олдиради.

Ҳали ҳам даҳшатли қатағонлар шамоли эсиб турган, Иккинчи жаҳон уруши йўқотишлари эсдан чиқмаган, муҳтожлик, очарчилик замонлари. Парпийбой ота замона зайлига қараб тиним билмас, мусаллас тайёрлаб, корейсларга гуручга, ўрисларга бугдойга алмашлаб, фақат ўзининг оиласини бу қийинчиликлардан олиб ўтмасдан, муҳтож қариндошларни ҳам қаҳатчиликлардан асраб қолади. Жумладан, узок қариндошларидан, ўғлининг яқин дўсти, Абдуллажонлар оиласи ҳам бу хонадондан паноҳ топган эди.

Боғбоннинг қўли очиқ ва ошнопарастлиги ҳам уйда чиройли, маърифий гурунгларга йўл очган, бу дилтортар, Туркистон қайғусидаги кўнгилбўшатар суҳбатлар, дилкаш улфатчиликларда боғбоннинг дўсти, машҳур деҳқон Ҳамрокул Турсункулов, Абдулла оға (киримлик), Қори тоға (эски жадидлардан), Абдурахмон Водилий деган сўфий шоир ҳам кўп ташриф буюришар ва даврага кўр киритишар эди. Отасининг қошида ёш Турсунали бу суҳбатларни мириқиб тинглар, замон томирини миллий ўзлигини йўқотмаган ҳолда баҳолагувчи, назоратчиси йўқ, юрагидагини айтадиган шахслар гурунгининг жавҳарини англаб-англамай руҳиятига сингдирарди. Улар беиз кетмай, ўн йилликлар оша шахсини тоблаб, шеърятда садо берди.

Бошланғич ва ўрта таълимни «Шарк юлдузи» (1–7-синфлар), Шўралисойдаги 53 – (8–9-синфлар), Янгийўл шаҳридаги Алишер Навоий номли (10–11-синфлар, кечки) мактабларда олди. Ўқувчилик йилларида қизил салтанатнинг алёрлари оилада кулоғига қўйилган ҳақиқатларни бостириб, унутиб юборгудай босимда эди. *«Колхўзимиз жуда машҳур эди. Ҳамрокул Турсункуловнинг шарофати билан колхўзга Комил Яшиндан тортиб, Жавоҳарлаъл Неругача келишган. Кагонович, Хрушчев, Пол Робсонлар ташриф буюришганда биз қизил галстукни бўйинга боғлаб,*

пионерчасига «доим тайёр» бўлиб кутиб олганмиз» («Ёшлик» ж. 1993 й., 1-сон).

У биринчи шеъри «Энди қандай яшаймиз» марсиясини ҳам 1953 йил 5 мартада Сталин ўлими муносабати билан ёзади...

Ҳарқалай, шеър йўлида биринчи устозим деб билгани шоир Абдурахмон Водилий замонасозликдан йироқ, мумтоз шарқ адабиётининг чуқур билимдони эди. Унинг таъсирида 12–13 ёшида шеъриятга жиддий ишқи тушади, ундан анъанавий шеър қурилишини ўрганади. Дастлабки машқлариданок ўзига хос ёзишга уринади, янгиликни табиатдан излайди, собитликни ҳам табиатда кўради. Унинг илк шеърлари анчагина. Бироқ санъатнинг бадиий сўз тури шеърга талаби юксак шоир китобларига биринчи тўлақонли шеър сифатида «Кундуз ўйга чўмар, тун яқин...»ни эълон қилиб келди. Санаси 1957 йил. Рауф Парфи ижодининг илк даврига оид анча-мунча янгилик берадиган ўн учта хатжилд (папка), бир талай дафтарларни шоир умрининг охиригача асраган. Уларни тартибга келтириш, ишлаш фикрида бўлган. Ана шу қўлёмаларни кўз қорачиғидек асраётган шоир Чоршамъ билан маслаҳатлашиб, Рауф Парфи шеърияти юксалиш эволюциясини кўрсатиш маъносида йиллар бўйича, жумладан, 1957 йилгача бўлган шеърлардан ҳам айрим намуналар беришга қарор қилдик. Албатта, бу тартиб қайси маънодадир нисбий, зеро, шоир кўнгли тўлмаган шеър ёки мисраларини йиллар давомида ишлаган, гоҳида бутун шеър сифатида воз кечганида ҳам мисраларидан ёки илк вариантнинг бир қисмини бошқа шеърига ишлаб қўшган. Қисқаси, шеърларига бутун умр сайқал берган. Шу боис нашримизда хатолар бўлиши мумкин. Бунинг учун олдиндан узр сўраган ҳолда келгусида топилажак янги маълумотларни олимларимиз тўлдирдилар, дея умид қиламиз.

Унинг 1958 йили Янгийўл туман газетасида матбуотда биринчи шеъри босилиб чиқади.

1960–65 йилларда у Тошкент Давлат дорулфунунининг (hozirgi ЎзМУ) филология факультети журналистика бўлимида ўқиди. Лекин сохта фан – марксча-ленинча фалсафа асосларидан имтиҳон топширишни истамагани учун диплом ололмади... Зеро, у ана шу талабалик йилларидан бошлаб бир эрксевар инсон, бутун ижодкор сифатида ўзини англаш йўлига кирди. Дунё аҳволи, миллат қисмати, инсон ботинига теран нигоҳ ташлади. *«Иккинчи курсда ўқиётган пайтимда менда иккиланиш пайдо бўлди. Шунгача жудаям бахтли замонда яшаётувдим. Ҳамма нарса халқ учун деб. Домлаларимдан кўра адабиётнинг ўзи фикримни ўзгартирган».*

Дастлабки маъсум ижодида очилиш, кўтарилиш, барака айни шу йилларга тўғри келади. Дунё адабиёти, айниқса, жаҳон халқлари шеъриятини қизгин ўрганишга киришади. Блок, Такубоку, Леся Украинка шеърларини таржима қилади. Нозим Ҳикмат шеърияти билан танишиб, унинг «Инсон манзаралари» эпопеясини таржима қилишга киришади. Университетда «Турк дунёси адабиёти» курсини ўқитишни таклиф қилади; дўстлари учун «Турк дунёси шеърияти» дастурини ёзади. Ҳикоялар машқ қилади. Шу йилларда ёзган шеърларидан илк гулдаста китоб тайёрлаб, «Эрк» деб атайдди. Нашриётга топширади. Бироқ бу кўлёмзани нашриётнинг ўзида йўқотиб юборишади...

Унинг кўзи очиқ шоир бўлиб туғилишида, ўша давр ўзгариши, собиқ Иттифокда озгина хукмронлик қилган Хрушчев «илик»лигининг ҳам таъсири бор. Шунда шахсга сиғиниш оқибатлари танқид қилиниб, ноҳақ катағонга учраган юзлаб кишилар шахси оқланган, хос давраларда совет империяси халқлар қамоқхонаси эканлиги алам-ла айтилиб, инсон эрки дахлсиз, миллат ҳаққи ўз кўлида бўлиши кўтарилган,

зулм азобидан ҳали кўнгиллари зада бўлмаган ёшлар бу тўлқинларнинг олдинги қаторида пайдо бўлишади. Тақдир Рауф Парфига шоир ва шахс сифатида туғилишни айна шу даврда раво кўрди. Фақат кўпчиликдан фарқи: у шу паллада англаган ҳақиқатларидан доимий зуғумларга қарамай охиригача кўз юммади, кўриб, тушуниб, белгилаб олган идиаллари йўлида бўлди. Нафсенинг куткусига учмади, моддий етишмовчиликлар ҳам уни тоблади; фикрини кескир, шеърини гўзал, аъмолини муқаддас қилди. Уни шахс сифатида улғайтирди. Шоир микёсида тинимсиз изланишларга ундади. Қотиб қолмасликка, манманликка берилмасликка чақирди.

1966–2005. Қолгани қирқ йилга чўзилган ҳаёт...

У Республика Кино кўмитасида, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат, «Ёзувчи» нашриётларида муҳаррир, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Тарғибот марказида бош муҳаррир, «Жаҳон адабиёти» журналида етакчи муҳаррир вазифаларида ҳамда «Ойдин», «Ватан», «Туркистон» газеталарида хизмат қилди.

1969 йили унинг биринчи китоби «Карвон йўли» нашр этилди. Ушанда 25 ёшда эди. Тириклигида йиллар оша яна саккиз китоби – «Акс садо» (1970), «Тасвир» (1973), «Хотирот» (1975), «Кўзлар» (1977), «Қайтиш» (1978), «Сабр дарахти» (1986), «Сукунат» (1989) ва «Тавба» (2000) ёруғлик юзини кўриб, юзини ёруғ қилди, кўнглининг ёлкинини кўрсатди. Унинг яна ўз қўли билан тартиб берган «Сўнгги видо» (ўлимидан сўнг, 2006 йил чоп этилган), «Хукмнома» ва «Иймон асири» деб аталган шеърлар, адабий қайд, ихчам тадқиқотлардан иборат китоблари яқинлари ва мухлисларига маълум. У наср билан ҳам шуғулланган, айрим ҳикояларини матбуотда ҳам эълон қилишга улгурган эди. «Муҳожир» деган рўмон қоралагани ҳақида эшитганмиз...

Шеърятга қизиқиш, теварагида баҳс илк китоблариданок бошланган ва ҳамон тўхтамай келади.

Унинг шеърлари доврўғи узоқларга етган. Турк, озарбайжон, англиз, рус, латиш, эстон ва бошқа тилларга таржима қилинган. Ўтган асрнинг саксонинчи йиллари бошида Болтик бўйида эстон тилида алоҳида бир китоби нашр этилади, айна шу йилда Латвиядаги бошқа бир адабий нашр пайдар-пайига унинг эллик иккита шеърини ўз тилига ўгириб, эълон қилади.

Рауф Парфининг шоир, носир, таржимон сифатидаги ижодий ижтимоий фаолияти Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Туркия Ёзарлар бирлигининг адабий мукофотини олган. У Халқаро Маҳмуд Қошғарий, Туркия Диёнат Вақфи мукофотларининг соҳибидир. 1999 йили Ўзбекистон Халқ шоири фажрий унвони насиб этди. 2005 йилнинг 28 мартада олтмиш уч ёшида чин дунёга йўл олди.

Ундан ШЕЪРИЯТ қолди. Бир шеъриятки... унинг юрт қайғусида ёнган, яқин салафлари Абдурауф Фитрат, Абдулхамид Чўлпон, Абдулла Қодирий, Усмон Носирийлардан мерос олган гўзал изтироблари, боскинчиларга ўчи. Фақат бу тиник туйғулар изланишлар боис йиллар ўтган сари тобора очилди, ташбеҳлари қуюқлашди, фикри ўзига хос янгича ва баланд авж, бетакрор шакл олди. Юксак руҳда маромига етди. Аср бошида Чўлпонлар бошлаган янгича тажрибалар аср охирида Рауф Парфи кашфиётлари билан такомил топди. Бу XX аср дунё шеъриятининг ўрганишли воқеаси. Унинг янгиликлари (фикр тарзи, қуюқ метафораларида, сонет гулдасталари шакли ва маъносида) эътирофга моликдир. Аввало бу изланишлар шаклда ҳам, маънода ҳам ўзбек шеъриятига янги қон, янги жило берди. Унинг ижтимоий мавзудаги шеърлари ҳам шахсий дард, кечинмадек қалбга яқин ва таъсирчан. Туркистон фожиаси ва иқболига бағишланган шеърлар эса миллат зиёлиларини туртиб уйғотган руҳи рангин, нақши-нигорли оташин қўшиқлардир.

Унинг шеърлятидаги оҳорли Сўз, янгича ва ҳар хил оҳанг, рамзийлик ва ишоралар, турлича топилган ритмика-суръат, фикр ва ҳисларнинг қатлам-қатламлиги, энг аччиқ ва катта ҳақиқатларнинг очик ва тимсолий шамойили фавкуллоддидир. Шу маънода бошқа маъни ва ишоралари, онг ости қочиримлари бўлишидан қатъи назар «Мен ёлғизман, овозим ёлғиз» сатри, аввало, ўзи ҳақида ўзининг баҳоси ҳамдир.

Зулматда ёруғликни қидириб йўлга чиққан йўлчи шоир қанчалик заҳмат ва машаққат чеккани сари овози яна ҳам кескир ва ишончли, шеърлари янғроқ ва гўзал гиряга эврилди. У баъзан ошқора ифодага имкон йўқлигидан сатрларини ташбеҳлардан тиклади, баъзан яланғочлик, жўн баён бадииятнинг кушандаси эканлигини билганидан рамз ва аллегориялар, образлилик тилида ҳақиқатларини парда ортида кўрсатди, муҳаббатини балоғат билан шафақда туриб изҳор қилди.

Унинг дастлабки йигирма йиллик ижоди (1957–1977) табиий кўз очиши билан янги ва зилол сувли булоқдек манзур бўлган бўлса, кейинги чорак асрдан кўпроқ (1977–2005), «Муҳаббат» сонетлар гулдастасидан бошланган шеърляти; Қафқоз, Болтик бўйига сафарлари боис ўзининг катта шеърлятга меросхўр ва ҳақлилигини анлагани, кадрлангани боис авжланди, теранлашди, дунё шеърлятида воқеа бўлар даражага етди. Бу ҳассос овоз, «ичилмаган сув», «қуйган китоб», «синмас соз»нинг сонетлар гулдастаси жанр сифатида ўзбек адабиётида эмас, жаҳон шеърлятида янгиликдир, усталик билан ишланиши, кўлами ва залвори жиҳатидан мумтоз шеър айтишнинг санъаткорона намунасидир.

Рауф Парфи Абдулҳамид Чўлпондан кейинги энг йирик модерн шоиримиз бўлиб, Чўлпон такомилга етказишга улгурмаган, янги ўз хиссий йўли ва фикрий ифода услуби, изланишларида оврупа, япон,

хитой ва ҳинд, рус ва турк шеърятларидан катта ўрганишларини жамлаб, синтезлаштириб, гўзал бир шеърят яратди. Унинг бизга кадрли, дунёга янаям шавкли ва ўзига хослигининг оқилона жиҳати – баъзи бир «янгичи»ларга ўхшаб миллий йўлларимизни рад этмади, бармоқ ва аруздаги анъаналаримиздан узулиб қолмади, айниқса, бармоқ вазнида мумтоз шеър намуналарини яратди. У миллий шеърятимизда сарбаст (верлибр), мансур шеър жанрларига асос солган новатор шоирлардан биридир. Шу боис ҳам анаънавий ёхуд постмодерн йўлда изланиб, ўзини топиш, шеърятимизни рангинлаштириш ҳаракатидагилар Рауф Парфининг дилбар шеъряти, захматли изланишлари ўзларига ижобий таъсирини қарздорлик ҳисси билан эътироф этадилар.

Нафсиламрини айтганда, бу шеърятни мақомига яраша кашф қилиб, идеали ва поэтикасини тадқиқ қилиш адабиётшунослигимизнинг галдаги юксалиш мезонидир.

Рауф Парфи ижодий фаолияти давомида таржимачилик билан жиддий шуғулланган, жаҳон шеърятининг энг яхши, энг янги намуналарини тилимизда янгратиш пайида бўлган, бу фидойи иш келгуси адабиётни янгилайди, юксалтиради, деган эътиқодда яшади. Шуълада қуёш аксланганидек, у бир сатр таржимасида-да шоир даҳосини тирилтириш учун аслиятга муқобил сўз ва жило топа олар, натижада Парфи мурожаатидан кейин ўша шоир ижодини аслият ва таржимада ўқиш, ижодига қизиқиш кескин кўтарилгани кузатилган. Айниқса, унинг Нозим Ҳикмат шеърлари ва «Инсон манзаралари» эпопеяси, Жорж Гардон Байроннинг «Манфред», Муҳаммад Ҳодийнинг «Ҳаёт садолари» (устози Абдурахмон Водилий билан биргаликда), Александр Твардовскийнинг «Хотира ҳуқуқи» достонлари, Карло Калалзенинг «Денгиз хаёли» шеърый тўплами, Па

да ва бошқалардан қилган туркум таржималари ўзбек таржимачилигининг муваффақиятли саҳифаларидан. Унинг муҳаррирлигида, тўғрироғи, уюштириши ва раҳнамолигида, 1988 йили Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида нашр этилган «Аср овози» антологияси XIX ва XX – юз йилликдаги дунё шеъриятининг элликдан ортиқ ёрқин вакили ижодидан танлаб қилинган таржималар кейинги чорак асрда шеърий таржима борасида эришилган алоҳида воқеа, жаҳон шеърияти миқёсида изланишлар ва ўзига хосликларни кўрсатадиган бир мажмуа бўлди. Бу антологияга Рауф Парфи қаторида ўшанда ёш, бугун замонавий ўзбек шеъриятининг кўзга кўринган вакилларига айланган йигирмага яқин шоирларимизнинг иқтидор ва руҳиятларига бир қадар яқин ва муқобил шоирлардан қилган сара таржималари кирган. Мухтасар айтганда, унинг ўзига хос, фавқулодда шеърияти қаторида муваффақиятли таржималари, бу борада чуқур билими ва тажрибаси, теран мушоҳадалари ўзбек шеърхони қалбини зийнатлаб, дунёнинг миқёсли шеърияти ҳақида тасаввурини кенгайтириб, янгилаб қолмасдан, 70- , 80- , 90-йилларда адабиётга кирган ёш ўзбек шоирлари ижодига кескин, ижобий таъсир қилди – ўзининг катъияти, фидойилиги, севгиси билан сабоқ берди, ибрат кўрсатди.

Рауф Парфи деган шахс ва шоирни садоқат ва ишқ, тинимсиз фикр ва ҳис янгилигини ишташ, ҳеч қачон ўзича керилмай, сўз захматкаши бўлиш, ёруғлик тезлигида нафрати ва муҳаббатига ифода топиш, сўзнинг маъно қатламларида бир неча шуурни жойлаштириш салоҳияти, бир фожиа оралаб ўзини англаш зарурияти, фақат асл моҳиятга интилиш ташналиги, улуғ ишни елкага олгач, қасамида туриб, йўлидан қайтмаслик халқ қилган, десак, муболаға бўлмайди.

Ана шу жараёнда муҳаббат, оила, хонадонда истиқомат ижодий қисматига кескин таъсир қилган, порлок истиқболи ҳам, фожиаси ҳам бўлган...

У моддий қийналиб яшаган, оломондан ёлғизланган эсада шахсининг мунаввар ойнаси, эътиқодининг янғроқ овози, мангуликнинг қулфи-калити СЎЗИ, ҳақиқатнинг сурати ва сийрати шеърияти шунчалик сирли ва сеҳрли, таъсирчан, ёниқ ва жозибали, теран ва қатламли, тенгдошларидан ҳеч кимга насиб қилмаган шакл ва пафосда, руҳиёнаки, ҳайрат ва сурурга тўласиз; илҳом ва тўлқин олиб, севмоқ ва эзгуланмоқ илмини зеҳнингиз қадар, ақлингиз етганича ўрганасиз. Шоир Рауф Парфи кўнгил ҳақиқатига содиқлигидан тикланиб, уфқни кучган, то киёмат қадар бизга гўзал, рост, ёниқ шеър айтувчи кароматгўйдир. У қисқа, бедор, беқўним кўнгил деган улуғвор сарҳад – Туркистоннинг улуғ хаёлида кўкларда истиқомат қилди. У эллик ёшида тартиб берган бир мажмуасини «Туркистон руҳи» деб атаган, аммо нашрини кўрмай армонда кетди. Мана, кўлингизда ўша абадиятга дахлдор шеърият – Туркистон руҳи. Руҳнинг, Руҳиятнинг истиқомати эса фақатгина Аллоҳ таолога аён. Аллоҳ таоло ҳаммага ҳам насиб этавермайдиган, ҳамманинг ҳам сабри етмайдиган тақдир эгаси Абдурауф Парфини охиратда ҳам Аллоҳ ярлақасин. Чин шеъриятнинг қисмати, ўтар йўли эса инсоният қалбига туташ. Ана шундай асл шеърият билан ошнолик, «...Ҳали ҳеч ким ичмаган сув»дан маънавий чанқоғингизни қондириш лаҳзаси сизга муборак бўлсин!

Вафо ФАЙЗУЛЛОҲ

Энг узок ёзилган таржимани ҳоли

Таваллудим: 43, мезоннинг йигирма еттиси,
Отам боғбон. Саводсиз, бизнингча,
Онам пиллакор. Саводсиз, бизнингча.
Илм олишга вақтлари бўлмаган уларнинг.
Қишлоқ мактаби. Шаҳар мактаби. Кечки.
Сўнгра барча тирикчилик мактаблари.
Балоғат гувоҳномаси.
Тошкент Дорилфунуни.
Талабаликнинг якуни.
Талабачиликнинг бошланиши.
Касбим: ҳар қандай мактаб.
Илова: Севаман шеърни.

Шеърят...

Шеър деб аташ мумкин бўлса
биринчисин ёзган куним:

53. 5 март.

Дарс: Алишер Навоийдан то Абдулла Ориф.
Александр Пушкиндан то Виктор Соснора.

Кейин,
Мен билган шоирлар.
Мен билган аччиқ-чучук бесаноқ сабоқ.
Қўлимдан келмайдиган иш:

шеър ёзмаслик.

Ниятим:
Тиниш белгилари сингари содиқ бўлмоқ –
касбимга,

дарсларга

ва орзуларга.

Ўлим?... Дарвоқе...

Ўлим билан чиқишолмайман.

Аммо Аллоҳ – Ўзи билгичдир!

Պիտակը ցամաքային խորանի
Պիտակը օրհնարի խորանի
Չարքա խորանի մեջ
Պիտակը քայքայված խորանի

ՕՆԱՄ ՄՅԱՓՓՕ

1955

Қушлар

Гўзал баҳорда қушлар
Эрталабки наҳорда
Мулойим ўлтиришар,
Чақ-чақлашиб дарахтда.

Бунда жонажон қушлар
Бахтли болалар каби.
Эркин, шод яшайдилар
Суюнишиб жон, қалби.

Биз уларни севамиз
Қушлар ҳам севад бизни.
Кўп-кўп инлар қурамиз
Рандалаб тахталарни.

Ўлкамизнинг қушлари
Бизга ёрдам қилади.
Шунинг учун қушларни
Барча халқлар севади.

Гўзал баҳорда қушлар
Эрталабки наҳорда
Мулойим ўлтиришар,
Чақ-чақлашиб дарахтда.

Хат

Сенга хатнинг маъноли боби
Кулоғингга асло ёқарми?
Юрагимнинг эзилган доди
Заррача ҳам таъсир этарми?

Ё хатимнинг мунгли овози
Ўқиганда жавлон этарми?
Ёки яна савол сингари
Аввалгича шундай қоларми?

Кулмагил сен, кулмагил асло
Менинг жўшқин муҳаббатимга.
Тарк этмагил эски хаёл-ла
Севгилингга ёнар аланга.

Сенинг жўшқин ҳаёт руҳингда
Севгилинг ҳеч яшар эканми?
Ёки менинг сўз илҳомимда
Дур сингари сўзлар сочарми?

Сенга бўлган муҳаббат доди
Юрагимда ёнар фарёди.

СЎНГСИЗ УЗОҚ ХАЁЛГА БОТИБ,
Ўйламоқлик мен учун маҳол.
Яна хаёл сувида қалкиб
Телбалардек юрмоқлик на ҳол.
Сен учун мен яширдим ёлғиз
Ажойиб кенг ўтли муҳаббат.
Эй, дилрабо, бахтли гўзал қиз
Кўнгил, юрак бизгадир фақат.
Юрагимдан чикгувчи сазо
Қоғозимда тебраниб кетди.
Олмоқ бўлган нафасим ҳатто
Қалбим ичра бўлиниб кетди.
Кечир мени, кечиргин дўстим
Эзма гапга бўлдинг хўб хуноб.
Оҳ, эсларсан, эсламоқ учун
Камлик қилмас сенга шу китоб.

МЕН СЕНИ ИЗЛАЙМАН, ЖАВДИРАР КЎЗИМ,
Юраман тентираб коронгу тунлар.
Сени деб жонгинам, сен учун кўзим
Сенга бағишланиб чалинар созлар.

Севгилар, орзулар кетмасин увол,
Тинглагин, унутма, эслагин зинҳор.
Қуш каби парвоз эт, қуйлагил ҳалол
Қанча дилларингда хаёлларинг бор.

Сўйла сен, гапиргин, қилгин табассум
Мен сени севаман ишон меҳрибон.
Ғунча лабларингдан чиқаргин бир зум
Бир товуш мен учун катта бир жаҳон.

Мен сени севаман, ютаман қайғу
Мунгли товушларга бўлиб оҳангдош.
Дилимда, юракда муқаддас орзу
Сени кўрганимда чиққандай қуёш.

1956

Китоб менинг ўртоғим

Ҳар ерда китоб ҳамдам,
Ажойиб соф, олтин боғ.
Китоб менга дўст ҳар дам
Варақлар очар кучок.

Китоб менинг кўшк, боғим,
Китоб менинг ўртоғим.

Ўқиб сайр этаман
Денгизларда, гулзорда.
Жуда узоқ кетаман –
Худди совуқ Сибирда.

Хуш бўлади димоғим,
Китоб менинг ўртоғим.

Тоғларда мен кезаман
Топар эканман мен кон.
Саҳроларга экаман
Мевазорлар ҳамда дон.

Олтин экан тупроғим,
Китоб менинг ўртоғим.

Китобни мен севаман,
Китоб кучли илм, онг.
Хаёлларга ботаман
Ёришаркан олтин тонг.

Китоб ишонган тоғим,
Китоб менинг ўртоғим.

Тўрдайга

Мен севаман, сайрагил, тўрғай,
Шўх куйларинг менга нафис, соз.
Ёнимга туш, сенга дўст бўлай,
Кўшигингга бўлай жўровоз.

Кўшигингни жуда севаман,
Сен қуш билан куйлай, пастга туш.
Сенга ўхшаб эркин юраман,
Сенга ўхшаб юракларим хуш.

Эркин, завқли олабер нафас,
Кўк юзида, майли, парвоз эт.
Сенга фақат якка илтимос
Куйларингдан менга ташлаб кет.

Ёмғир ёққанда...

Ёмғир ёғмоқдайди алла айтгандай,
Олтин доначалар сачратар ҳар ёқ.
Шамол ҳам гувиллар бетиним сойдаи,
Бир зум, севгилим, узоқларга боқ!

Олислар турибди мунгли бир тусда,
Дарахтлар тўкмоқда маржон-маржон ёш...
Паришон булутлар эса осмонда
Қора қанотларин ёзган қайғудош.

Ёлғиз қалб, юрагим учқун, аланга,
Севгилимга томон талпинади жўш.
Ёлғиз муҳаббатим оқади сенга,
Севги қирғоғига урилади тўш.

1957

Кундуз ўйга чўмар, тун яқин,
Осмон янглиғ оқшом шарпаси.
Олис уфқ пойида ёрқин
Куннинг қизил шоҳи пардаси.

Кечки қуёш турмаклар сочин,
Жозибали бўлар эртага!
Ана, кўк ҳам маржонлар сочди –
Кенгликларнинг мовий эртагин.

Далаларда эсар шаббода,
Эгилади нозик чучмома,
Ялпизларнинг баргидан шода –
Шода шудринг жимгина томар.

Жозибали бўлар эртага,
Севги фасли асл ва бедоғ.
Кумуш ҳаволар-ла ўртиги
Гўзаллиги билан яшнар тоғ...

1958

Тонг лирикаси

Мени аста уйғотдинг келиб,
Кўзим тушди оқ рўмолингга.
Ихтиёрим, тинчимни олиб
Ҳузуримдан йўқолдинг нега?

Сени кутдим бутун тун бўйи,
Кўзларимга уйқу келмади.
Юлдузлардан сўрадим куйиб,
Афсус улар айта билмади.

Сахар бўлди, келдинг қошимга –
Ўша енгил, шоҳи оқ рўмол,
Нима ўйлар солдинг бошимга
О, мармар тонг, о, соҳибжамол?!

ВАЪДАЛАРГА НЕЧУН ИШОНАЙ АХИР ВАФО БЎЛМАСА,
Агар муҳаббат ёлқини вужудида жо бўлмаса,
Фақат севмоқ-севилмоқнинг, эй Парфий,
маъноси недур,
Оташи бўлмаса-ю, юрагида наво бўлмаса.

ТУН ҚУЁШНИ ҚУВДИ ОСМОНДАН,
Қора сочларини таради,
Чироғини ёқди малика –
Ой атрофга кулиб қаради.

Нақадар соз баҳор кечаси,
Дарёда шеър ёзар шаббода.
Чарх уриб сузади коинот –
Дарё деб аталган Ҳавода.

1959

ЁЗНИНГ СЎНГГИ ОНЛАРИ КЕЧДИ,
Қурғок майса узра булдурук.
Табиат гул либосин ечди,
Табиат – яланг тўрик.

Қалдирғоч тарк этди уясин,
Дон ғамлар заҳматкаш чумоли,
Куз келар, булутлар туяси –
Карвон-карвон мисоли.

Ёз ўтиб кетгандек дафъатан.
Куз. Неъматга тўладир кўли.
Хайр сенга, хайр, саратон.
Хайр, эй, қуёш ўғли.

1960

КЎРМАГАНМАН СИРА ҲАМ СЕНИ,
Юрагимда чунки яшайсан.
Кўрмаганман сира ҳам сени,
Юрагимга жуда ўхшайсан.

Яхши эди бир кўрсам сени,
Васлингдан ҳам кўрқаман, бироқ.
Яхши бўлур бир кўрсам сени,
Кўрмаганим ундан яхшироқ.

ТАШЛАМА ВА ЁШЛАМА КЎЗИМ,
Заъфарон этма,
Сенсиз тундай бўлур кундузим,
Қуёшим, кетма.

Менга уч кун уч йил туюлар,
Ахир бу увол.
Ғира-шира тонг. Кимдир келар,
Лайло, эҳтимол.

ЯНА КЕЧА ЗИМИСТОН,
Азоб ичра руҳ.
Беҳуда ёнмоқ ёмон,
Сен – шодлигим, Сен – андуҳ!

Келгил, отма азага,
Майли, ёмғир тутганда,
Ёки қиш деразага
Суврат битиб кетганда.

Келгил энди, кел, ўзинг,
Келсанг кулар кундузи.
Олам мусаффо кўзгу,
Эзгулик каби эзгу...

Отани хотирасига

Гўзал эсдаликлар қолди сендан,
Заҳмат чекмоғим учун хаётда.
Мен таниб олгунча эсимни
Эсдаликлар қийнайди, ота.
Эсдаликлар ўртайди ҳали,
Рухим тўла армон ва мотам...
Гўзал эсдаликлар туфайли
Мен қандай яшайин, ота?!

1961

БУЛ ХАФА КЕЧА КЕЧАР,
Қувгай уни офтоб.
Бу кеча пардек учар,
Қўйнида мажхул сароб.

Бул хафа кеча кечар,
Кечар кўнгилдан алам.
Ул ўзи заҳар ичар –
Аламсиз қолгай олам.

Бу хафа кеча кечар,
Кечар ғафлат уйқудан...
Уйқу билмаган кеча
Порлар яна туйғудан.
Бул човук кеча кечар.

УЙҒОНАР ТУРКИСТОН, УЙҒОНАР ДУНЁ,
Порлоқ умидларга тўлиб кун боқар.
Бахт сингари олис юлдузлар гўё
Азал гўзалликнинг шаъмини ёқар.

Кўнглим осмон янглиғ, ёришди осмон,
Келур от ўйнатиб Халоскор Сарбоз.
Ёрқин саҳарларда Сен, Рухим, осмон
Юксак-юксакларга қилабер парвоз.

Эй Само, эй Замин, эй Инсон – қодир,
Гуллар, чечакларга тўлсин ойдин йўл.
Нафосатга ахир чидамли одам.

Бу кун Сен бошқасан, Дунё бошқадир.
Сенда хур туғилдинг. Бир сўзла. Бир ўл.
Ва билгил қайларда сарсондир Алам...

АСТА НАВОЙНИ ҲҶИЙМИ
Мен бошингда бағрим шивирлаб?
Ёки ўзим шеърлар тўқийми?
Йўқ! Қоғозга тўкилмади қалб,
Қалб баёни шунча қийинми?

Уйқу бўлмас менга бугун ҳам,
Тонгни кутиб олурман ҳали.
Бир илтижо – кўзинг юм, санам,
Бас энди сеҳр этмоқ, гўзалим,
Уйқу бўлмас менга бугун ҳам.

Наҳот, уйқу этгуси маҳрум
Гўзал хаёл ила оқмоқдан.
Оташ нигоҳ, оташ табассум
Мени армон сари боқмоқдан,
Наҳот, уйқу этгуси маҳрум.

Ухламайман гар сен уйқуда,
Сен уйқуда, мен уйғоқ танҳо.
Ойдин кеча. Ойми парқувда
Ётган? Ёки сенми, дилрабо?
Ухлолмайман гар сен уйқуда.

УНАР, ГУЛЛАР ЯШНАР ВА ТОЛАР
Неки бордир иқлимда.
Лекин ижод меҳнати қолар
Толиш билмай ақлимда.

Эзгу туйғу маскани юрак,
Ёнғин янглиғ ёнғил сен.
Менга илҳом осмони керак,
Ёмғир янглиғ ёғил сен!

ҒАМГИН-ҒАМГИН АЛАНГА СЎНАР,
Ўчоқ ичи тутун. Сўнгсиз тун.
Бу тун қалбим узра ғам кўнар –
Алангада ёнар ажиб кун.

Сен бўлурсан тагин намоён.
Абадият каби мен учун,
Сенсиз тун, хаёл бир уммон,
Сўнган чўққа қалайман ўтин.

1962

Хайр, гага

Биз энди кўриша олмаймиз ёруғ дунёда.
Биламанки, сен – тупроқда,
Биламанки, сен –
Қалбимнинг бағрида очилган япроқда.
Биламанки, мумкин эмас
Сени бир кўрмоқ
Бахтини
Тута билмай курақлар-ла ер ўпмоқ!
Армони қолди,
Холос. Арманимга сиғинаман.
Сени соғинаман...
Биламанки, мумкин эмас.

ТАЛПИНАДИ, ШУНДАЙ КУЛАДИ
Кўм-кўк ўрмон ва тиниқ дарё.
Дарё узра ой ҳам қулади
Ер ҳуснига бўлиб маҳлиё.

Талпинади яшил дарахтлар –
Совугади асов отини.
Қуёш ширин уйларга толар,
Бугун ёзар гул ижодини.

Совуқ юракларга ўт қалаб,
Ўзи бериб ўзига баҳо,
Мангуликнинг нағмаси ила
Талпинади Туронда баҳор.

ГУНЧАЛАР ПУШТИРАНГ ВА ЗАЪФАР
Зангори япроқлар шаҳрида.

Гунчалар орзумдек ҳар сафар,
Гунчалар қалбимнинг бағрида...

Қалбимнинг бағрида бир жаҳон
Ғаройиб эртақлар айтади.

Мен қайтиб келмасман ҳеч қачон,
Гунчалар албатта қайтади.

ЖУДА БАХТЛИ ЭДИНГ У БИЛАН,
Жаҳонни тўлдириб юрардинг.

Сен ўшани ўйлайсан ҳамон,
Ўша билан банддир юрагинг.

Унинг билан кечган дамлардан
Сенга қолган ширин хотира.

Менинг эса аччиқ ғамлардан
Тортиб кетди кўзларим хира.

Лекин севгим жой тополмади,
Хотиралар ётган қалбингдан.

Сен уни ҳеч унутолмадинг,
Мен ҳам кеча олмасман сендан.

Ронгел

Хайрлашдик... Ўйнар капалак...
Биз асир бўлмадик лаҳзага.
Хайрлашдик бесўз, беюрак,
Бу боғ, бу гул келди ларзага.

Шабнамнинг соф қадаҳи синди...
Кулимизни совурди фалак –
Сен мендан айрилдинг, мен сендан.
Ўйин тушар рангин капалак.

Ўйнар, ўйнар, рангин капалак.
Бир лаҳзанинг фармони қолди.
Хайрлашдик. Бесўз. Беюрак,
Буюк севги армони қолди...

Қандай гўзал, рангин капалак...

ОЙЛАР ЎТДИ ВА ЙИЛЛАР ЎТДИ,
Лекин сендан бўлмади хабар.
Ёлғиз сени мен ёлғиз кутдим,
Кута бериб хун бўлди жигар.

Мана, охир сен-да намоён,
Муҳаббатим, кўзим, исматим.
Ўнгми, тушми ё ширин армон?
Бирдан ярақлади қисматим.

Сен ўша-ку, хаёлда кўрган,
Ўша нигоҳ, ошно табассум.
Ўша оҳу кўзлар тиғ урган
Ва юракка бошлаган хужум.

Сенга жуда ғалат туюлар
Балки севгинг билан ёнганим,
Менга оғу каби қуюлар
Шундай буюк ишқдан тонганинг...

Ойлар ўтди ва йиллар ўтди,
Юрак эса ишонч ва ғамда.
Қанчадирки, ўтган вақт, кутдим,
Сени кутдим куйиб оташда.

Маъно ўқи кўзимдан

Мен ёниб муҳаббатда
Ғар адашсам сўзимдан,
Қошингда хижолатда,
Маъно ўқи кўзимдан.

Сен жабрга устасан,
Аммо ортик моҳир.
Севаман ва истасам
Тарк этмакка ҳам қодир.

Мен – муҳаббат, мен – ситам.
Чангал ясаб бошимда,
Сени олиб қолғайман
Ғамгин бир қарошимда
Ўз наҳримга солғайман,
Сузарсан кўз ёшимда...

Анги тонг

Тонгда эриб кетди
Кеча.
Уйкусини кувиб кўчанинг
Автолар шовқин солиб кечар.
Дунё сўрармидим, сендан,
Дўстим, шу дақиқа.
Шунчаки, тонг нафаси янглиғ
Табассуминг керак
Фақат.

Харита

Кўзларимга нур сингари сингиб кетар
Юрагимнинг суврати – харита.
Етар.
Мен ҳали кўрмаган ороллар,
Мен ҳали билмаган ерлар, денгизлар,
Қонларимда ором олар.
Қонларимни бузар.
Бунда кўринмайдир бир чайла,
Унда бақираётган бир одам...
Қалқир, қалқир ҳар бир ҳужайра
Кўзимга сачраган ярадан.
Шу парча қоғозни босиб,
Ким қалбимни ғижимлаб отар?!
Харита – Туркистон нафасим,
Кўзимнинг иссиғи – харита.

*Исика Такубоку хотирасига **

Ҳасратимнинг
Суюк тошларидан
Даҳма қурмоқчиман
Ўзимга,
Ичида ўз жасадим бўлсин.

ЯШАШ УЧУН ШОШИЛАР ЮРАК...
Ёниб, чорлаб турса-да армон,
Йўлларимиз ҳали қўп йирок.

Қунарми бахт қуши меҳрибон?
Барибир бўлмасмиз бахтиёр,
Бадбахт ҳам бўлмасмиз, инон.

Ким билади хорғин, бемадор,
Ёнингга келарман бир маҳал,
Кўзларимда, бошимда ғубор.

Мен ишончсиз севардим азал;
Мен сенинг ёнингга келган дам,
Дарбозангдан ҳайдама... гўзал...

*Исика Такубоку – XX аср япон мумтоз шоири.

Фаввора

Кўп оғир кўринар ухлашинг.
Бугун... сенга тушганди ишим.
Фақат сенинг... йиғлашинг яхши,
Яхши эди сенинг йиғлашинг.
Нечун жимсан бугун, фаввора?

Дунёда йўқ эди ўхшашинг,
Гўё тиниқ, тоза гул эдинг.
Кўз ёшларинг тинган. Кул энди!..
Яхши эди сенинг йиғлашинг...
Нечун жимсан, ахир, фаввора?...

ЗАЪФАРОН ЧАҚА ҲАМ ЙЎҚ ҲОЗИР,
Еллар чўнтагимда чийиллайди.
Киссам касал бўлса қалбим зар,
Дўстим ҳеч боқгиси йўқ. Майли.

Боқма эски одамга ўхшаб,
Ўтган аср каби қарама.
Ва хижолат чекма уялиб,
Сочинг учларини бурама.

Сен – Орзуим! Мен ҳамон ўша,
Оддийгина шу кастюмда ҳам.
Сева билдим сени, дўстгинам,
Боқма менга ўтмишга ўхшаб.

Доим бошинг узра ҳозирман,
Кўзларингни чакмоқдай ёқай.
Кўз ёшимни ё дарё этиб
Қалбинггами ишқ бўлиб оқай?

Тила тилагингни, мен – шоирман!

1963

БИР СЎЗ БОР
Беғубор тонг каби гўзал,
Тонг чоғи очилган ғунча каби,
Ғунчада шабнам каби мусаффо.

Ширин туйғуларнинг
Ширин фарзанди,
Осмон каби бепоён кўзлар севинчи янглиғ
Бир сўз бор.

Бир сўз бор,
Ҳақиқат сўзидан ҳам юксак,
Ҳақиқатнинг ўзидан ҳам юксак
Бир сўз бор...

Вақт

Вақт ўтмоқда,
Нонуштаси йўқ, тушлиғи йўқдир унинг,
У давомли ҳаракат йўсинида.
Вақт ўтмоқда.

Сочларини юлар Вақт
Совуққон ўрнимиз устида,
Деразани очинг,
Шамоллар кирсин,
Хонангиз нафасга тўлсин,
Мусаффо нафасга...
Ўтган вақтлар, бекор вақтлар кўриниб
турсин кўкрак қафасдан.

Ватанликда ва Куёшликда
Курайлик!
Курайлик иморат
оловли,
навқирон ёшликдан!
Қани, эй, югуринг,
Югурайлик!
Эшиклардан бошларни ҳайданг!
Тупроқ – Онамизни кўзимизга олайлик.
Томирларга Вақтни бойланг –
Томирларга,
Бойлайлик!
Вақт ўтмоқда...

Нозимнинг сароси

(Парча)

Кетди Нозим.
Келар Нозим овози:
Киприкларим соқчилигида
Менинг кўзим – менинг қуёшим.
Ҳасрат янглиғ,
жаннат янглиғ менинг дунём
фикрларим соқчилигида.
Атрофимда айланар энг дардли,
Энг бахтли тириклик сайёраси,
Мен унинг ўртасида
Жаҳон каби катта ва норасида.
Кўз ёшларим қалбимни овутмади,
Кўзларим йиғласа
Қалбим йиғлар чорасиз,
Қалбим йиғлаганда

Кўзларим тўкади

аччиқ ёш.

Куёш! Куёш – бир бош!

Кўзларимни қалбимдан айри тутмадим...

..Бир садо

Нозимнинг садоси –

Сочилар.

Миллионларнинг сон минг кўчаларига

Дунёнинг энг ёруғ,

Дунёнинг энг қора кечаларига...

Нозим... Нозим...

Кетди Нозим.

Қолди Нозим садоси.

Садонинг акс садоси.

Садога ўралашиб борар тобора

Бу дунё.

Садо кенгликлари боқар менга

Нозим Ҳикмат кўзлари ила.

БУКУН БИР ТУШ КЎРДИМ, ТУШИМДА

Бухорода юрган эмишман.

Юксак миноралар бошимда,

Оёқларим остида гулшан.

Бухорода юрган эмишман,

Мен-ла бирга юрармиш Куёш.

Эрир эмиш, оқар паришон

Муз асридан омон қолган тош.

Юксак миноралар бошимда

Менга ҳасад билан боқармиш.

Асрлар бир дамдай қаршимда

Зангор олов бўлиб оқармиш.

Оёқларим остида гулшан –
Қайноқ оловларнинг давоми...
Бухоро, зангори гул ушлаб,
Мени асир этди тамоман.

Ул айирди мени ҳушимдан –
Юрагимни кўрган эмишман...
Буқун бир туш кўрдим. Тушимда
Бухорода юрган эмишман.

ЁЗ КЕЧАСИ, ОСМОН-ФАЛАКДА
Кундузнинг китоби ўқилди,
Тарс ёрилди қовун палакда,
Олтин шафтолилар тўқилди.

Далаларда мудрайди уйқу,
Дала ётар кутиб қуёшни.
Ариқларда доим уйғок сув
Полизларга кетади шошиб.

Ёз шаънига қўшиқ тўқилар,
Чигриткалар чириллар чунон.
Ёмғир ёғар, гўё ёғилар
Иссик тупрок устига маржон.

Ёз ёмғири илиқдир бирам,
Шитир-шитир унинг қўшиғи.
Бир ширин ҳид таралар ердан
Ва юракка кетар қўшилиб.

ЯПРОҚЛАРДА ШАМОЛ ҶЙНАР,
Сув мавжида Ҷйнар шамол.
Сарин шамол нима сўйлар,
Юрагида қандай хаёл?

Деразамни чертади у,
Тиқирлатар эшигимни,
Ором билмас, билмас уйқу,
Уйғотади келиб мени.

Сочларимга қўнар шамол,
Шамол қўнар кўзларимга.
Қўшиқ, эртак айтиб хушҳол
Сўнгра қайтар изларига.

Хайр, шамол, хайр, шамол,
Ҷйнаб-Ҷйнаб келгин яна.
Менга атаб бир қўшиқ ол,
Ола келгин бир афсона.

ҚАНДАЙ ГЎЗАЛ, ҚАНДАЙ ЛОЖУВАРД
Хаёл каби кўринар жаҳон...

Лекин менинг юрагимда дард,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Ухламасдан тонггача, она,
Тонгда чиқар ёрим бегумон.
Кўзингизга уйқу бегона,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Севганимнинг ёнига борай,
Юрагимда қолмасин армон.
Унга йиғлай, унга ёлворай,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Ишқ ёр бўлди мунис кўнглимга,
Мени адо этди ул жонон.

Кўз тутмангиз бугун йўлимга,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

НИМАДИР У КЎЗИНГГА КЕЛГАН,
Хаёлингга, она, не келди,
Йиғлаб туриб хаттоки кулдинг,
Нимадир у кўзингга келган?

Менга жуда ўхшайди, она,
Кўзларингга ялтираган ёш.
Менда ўша кўз-у, ўша кош,
Менга жуда ўхшайди, она.

Она, уни тўкма, илтимос?!
Кўзларингдан тўкилай, агар
Севинчингдан бермасам хабар,
Она, уни тўкма, илтимос!

ДИЛГИР МУСИҚИ ОҚАРДИ.
У пайт сўзсиз ва паришон
Бир-биримизга боқардик:
Сени алдамайман... ишон...
Дилгир мусиқи оқарди.

У пайт кўзинг эди – маъно.
Сохта туюларди сўзлар,
Орзуларим каби наво –
Сенинг каби мислсиз гўзал.
У пайт кўзинг эди – маъно.

Оқшом, Туркистон ва ёмғир,
Сен ёнимда, сен... ёнимда...
Аста тўхтар бу куй оғир.
Куй бўлиб қолдинг ёдимда:
Оқшом, Туркистон ва ёмғир.

Оҳанг

Сени, оҳанг, эй, ғамли оҳанг,
Танимасдим, билмасдим олдин.
Томиримда хун талашур жанг,
Шунча ғамни қаердан олдинг?

Билмасмидим, ёруғ дунёда
Шунча алам, шунча изтироб.
Қайғуларда туйғулар ёнди,
Заҳарми симирди хотирот?!

Ёмғир гўё дийда ёшидан,
Нечун яраланди тушунча?
Аламларга тимсол ўхшайди
Тонг чоғида очилган ғунча.

Дилгир-дилгир юлдузлар ёнар,
Ой ўзини отади ҳозир.
Менинг ўйчан, меҳрибон онам –
Ер шаридан олинган тасвир.

Йўқ, сен оҳанг эмассан. Ёлғон...
Сен қалбимда эшилган нидо.
Сен ҳам менга ўхшаган Инсон,
Сен ҳам дунё, шу Туркий Дунё!

ЛАЙЛО, ҲАЁТ АЖИБ ВА ГЎЗАЛ,
Япроқлар бошингда сўйлайди,
Гўё сирли осмон бу маҳал,
Янги мўъжизалар ўйлайди: –

Мен истайман сенинг севгингни,
Осмон бўлса ҳамки бор дардим.
Ўзим олиб ҳаттоки кунни
Оёғингда кўйиш истардим

Қаердадир гувлар шалола,
Сувлар сенга томон ошиқар.
Қаердадир сенинг ишқингда
Аччиқ ёшлар тўқар ошиқлар: –

Биз севгингни истаймиз сенинг,
Бўлсак эдик доимо бирга,
Тоза сақлар эдик Севгингни,
Сенинг учун бутун умрга.

Лайло, ҳаёт гўзал ва ғалат,
Ўксимаيمان турмушимдан мен.
... Мени севмаслигингни фақат
Сира-сира тушунмайман мен.

АРМОН БИЛАН ҚАРАРДИМ СЕНГА,
менки Мажнун, сен эмас Лайло...
Сен гавҳар бўлдинг-у кўзимга
кўзларимдан чекилди дунё.

Сен букун қайдасан, беҳуда
ҳасрат билан кўйингда ёндим,
ёлғиз сенинг меҳрингдан жудо
кон ютилган саҳрода қолдим...

Тақдиримда йўқ экан чоғи
Лайло, Лайло яна учрашмоқ.
Эҳ, қандай кўтарай фирокни
ахир ёшлик йилларим адоқ.

Бўғзимда қотган сўзларим,
сочилинг самога, сочилинг.
Мана, тонг. Тонгларнинг гўзали,
тонг оқарди ва сочим менинг...

МЕН УЧУН ҚИЙИН, ЛАЙЛО,
Ой каби тўлганинг.
Мен учун қийин, Лайло,
Севгимдан кулганинг.

Мен туфайли, Лайло,
Ёлғиз мен учун,
Азоблар тайёрлайсан, Лайло,
Узун кун, узун кун.

Қийин сенга ҳам Лайло,
Ҳар кун ўйлаб топиш зулм – ўйин.
Қийин сенга ҳам Лайло,
Кўп қийин...

БАЛКИ ЎЧГАН ЭДИМ ЁДИНГДАН,
Ширин хаёлингни буздимми?
Лайло, Лайло, сенинг ёнингда
Япроқ каби кўрдим ўзимни.
Ширин хаёлингни буздимми?

Сени ўйлаб келмайдир уйку –
Қора туннинг ўзга сеҳри бор.
Тушларимда топай деб гулрў,
Мен ухларман мангу, эхтимол.
Гўзал тушлар тилайман, Лайло...

Яна пайдо бўлдинг йўлимда,
Яна йўлларингда бўзладим.
Бечора қалб сенинг кўлингда,
Кўзларингда менинг кўзларим.
Нечун пайдо бўлдинг йўлимда?..

Ёшлик

Юрагингда, сенинг кўлингда
Тоза чечак каби ўйнадим.
Ёшлигим, мен сенинг йўлингда,
Севинтирдим. Сени қийнадим.

Наҳот, хафа кунларинг ўтган,
Ўзинг бердингми бебошликни?
Лекин мени отмадинг ўтга,
Нақадар яхписан, ёшлигим!

Бир дард бўлиб, бир севинч бўлиб
Ва бир донишманд бўлиб гоҳ,
Кўзларингга қараб юргин, деб,
Этганинг бор, ёшлигим, огоҳ.

Фақат сен учтил нафасимдан,
Сендан баҳра топсин бу олам.
Айтилмаган сўзларим сендан,
Қилинмаган заҳматларим ҳам.

Мен билан бўл доимо бирга,
Айри тутма мени, ёшлигим.
Тоза сақлай бутун умрга,
Бутун умрим, қора қошлигим.

Юрагингда, сенинг кўлингда
Тоза чечак каби ўйнадим.
Ёшлигим, мен сенинг йўлингда,
Севинтирдим. Сени қийнадим.

МУНЧА ҒАМГИН БЎЛМАСА ЎЙЛАР,
Ҳижрон мунча бўлмаса узок.
Мени ўйла, соғиниб ўйла,
Ёлғиз мени ўйла, интизор,
Мунча ғамгин бўлмаса ўйлар.

Ҳижрон мунча бўлмаса узок,
Ҳолбуки, бир кадам ўртада.
Орамизни ким бузди, ўзи,
Инонким, беҳуда ўртади.
Ҳижрон бунча бўлмаса узок.

Мени ўйла, соғиниб ўйла,
Айтсалар-да севги узилган,
Шундай ишончсизлик туфайли,
Хафа бўлма мендан – ўзингдан,
Мени ўйла, соғиниб ўйла.

Ёлғиз мени ўйла интизор,
Ўйларингда мен яшай якка,
Чунки севги аталган азоб
Қодир эмас тоқ яшамакка –
Ёлғиз мени ўйла интизор.

КУЛРАНГ БУЛУТ КЕЗИНАДИ ЖИМ,
Кулранг булут ўхшар уйқумга.
Кулранг булут бошлайди ҳужум,
Бақириб шивирлар руҳимга.

Нафаслари қисилиб гўё,
Қалдирғочлар учар ер бўйлаб.
Ғамгин-ғамгин кўринар дунё –
Ўйларини қийнайди ўйлаб.

Кулранг булут қулади охир,
Парчаланди шу муаллақ кўл.
Ғир-ғир шамол, ғир-ғир ёмғир,
Суратимни чизиб берар йўл.

Қалқиб-қалқиб қўяди қараб
Табассумлар ёзилган тупроқ.
Чапак чалиб, сочини тараб,
Бош ювади бир ҳовуч япроқ.

Яна булут кезмоқда сарсон,
Таъқиб этиб борар изимдан.
Нафасларга тўла бу осмон
Узилмайдир осло кўзимдан...

ЁМҒИР ҲАМ ТИНМАДИ, УЗУН КУН
Ивишган новдалар синдилар.
Ёмғир ҳам тинмади узун кун,
Барглари жон узиб тиндилар.

Дераза ортидан бир жувон
Қарайди, уфқ ҳам қорайди.
Дераза ортидан бир жувон
Энтикиб кўкларга қарайди.

Самонинг кўксига қоқилса,
Шамолга чиқсайди отилиб.
Майлига ёмғирдек йиқилса,
Шамолга чиқсайди отилиб.

Бағрига олар-ку бўронлар,
Исмсиз ҳасратни ҳайдарлар.
Бир имкон шартини айтарлар,
Бағрига олар-ку бўронлар.

Ёмғир ҳам тинмади узун кун.

ДЕРАЗАМГА УРИЛАДИ ҚОР,
Жаранглайди жарангсиз кумуш.
Деразамга урилади қор,
Қор сингари оппоқ бўлди туш.

Бир ажойиб қор ёғар бу кеч,
Учиб тушар менинг ёнимга...
Мен-ку сени ўйламасман ҳеч,
Сен тушасан аммо ёдимга...

САБОЛАРДА ҶИНАЙДИ НАВО,
Ариқларда сув оқади шан,
Оҳангларга тўлибдир ҳаво,
Бенавосан нечун ёлғиз сан?

Кузги боғлар шивирлашар жим,
Кузги боғлар куйчи заъфарон.
Куйлармикин шундай юрагим,
Қўлларингни қўйгил, меҳрибон?

Бенавосан нечун, дилбарим,
Ҳаёт сени этмасми мафтун,
Мафтун этмайдими гул барги,
Мафтун этмайдими шеърӣ тун?

Қара, қандай порлоқ эрур кўк,
Тингла, қўшиқ айтар юлдузлар.
Бу – ой тўккан шуъла эмас, йўк,
Бу – навога айланган сўзлар.

Уфқларда ёник афсона –
Олгин Эркин Воҳид шеърларин.
Ойдин йўллар қўшиғин, мана,
Йўллар ўзи айтар, дилбарим.

Саболарда ҷинайди наво,
Ариқларда сув оқади шан.
Оҳангларга тўлибдир ҳаво,
Бенавосан нечун ёлғиз сан?

ОҒИР ТУН, ҚУРИР ТИНКА...
Қандай изғирин кеча.
Бу ёмғир тинар қачон?
Ерга ботади товон,
Лой ёпишар этикка.

Лекин кутасан ҳамон
У таниш тол остида.
Аразинг бўлар тамом,
Қари тунка устида
Ўлтирамиз ёнма-ён.

Ҳис ва хаёл кечаси
Ҳароратли бир совук,
Гулхан ёқаман ва сен,
Оббо, тамаки ҳам йўқ,
Мени аста кучасан.

Ёмғир қорга айланар,
Кўзингда кулар алам.
Оҳиста бош айланар,
Қайга қочиб борар гам?
Қандай гўзал бу олам!

БОРМИ, БАҲОРИМ, БОРМИ,
Бормисан, севикли ёр,
Дилга шунча озорми
Эй, Баҳор, эй, Баҳор?!

Куёш кулар, кулар ҳаёт,
Анвойи гуллар кулар.
Ўзни бахш этмоқдан шод
Пойимизга йиқилар

Қайлардасан сен фақат,
Жондан азиз кўрганим.
Ҳеч яшолмас муҳаббат
Айрилиққа ўрганиб.

Сенсиз кўкда моҳитоб,
Сенсиз уйғоқ юлдузлар.
Қани деб қилар хитоб,
Танҳо дил сени излар.

Борми, баҳорим борми,
Бормисан, севикли ёр,
Дилга шунча озорми,
Эй, Баҳор, эй, Баҳор?!

Ойдинлик

*Кундай ёруғ, тундай қора
экан кўзларинг.*

Усмон Носир

1. Ой сузади. Музлаган кеча.
Қор уфурар.
Туманларда бир юлдуз мунча
ғамгин турар.

Ғуж-ғуж юлдуз, ой холий,
боқасанми?
Ишқ дарёси оқар хаёлий,
оқасанми?

Нима келди шу дам ўйингта...
Ким у? Айт, ким,
Бечора ошиғинг йўлингта
зорми, айтгин?

Ой сузади. Музлаган кеча.
Қор уфурар.
Туманларда бир юлдуз мунча
ғамгин турар.

2. Майли оқшом, майли қор,
Ой ёруғида.
Сен порладинг, гўзалим,
Севги – руҳимда.

Ким яширди, ёлғизим,
Тунни кўзингта?
Қор сингари мусаффо
Кумуш юзингта?

Олисда ял-ял ёнган,
Нима экан ул?

Юргин ўша томонга,
Эй, гўзал сурур.

Майли окшом, майли қор,
Ой ёруғида,
Сен порладинг, гўзалим,
Севги – руҳимда.

ЁМҒИР ЭМАС, МАРВАРИД ЁҒАР,
Ёмғир – кеча шаклинда бу он.
Сув сингари жилдираб оқар,
Кеча кечар шод ва беармон.

Баргларда ракс этар шаббода,
Уйнар сабо шаклинда кеча.
Тун булутга кўтариб бода
Афсоналар айтар тонгтача.

Танизорим игна учинда,
Кўзларимда порлар кора нур,
Менга кеча ёмғир ичинда

Машъум хаёл каби кўринур.
Рухсорини ювган кечада
Мен билмаган яланғоч шуур.

ДАФТАРДАН БИР ВАРАҚ БОҚАДИ КУЛИБ,
Бевафо, келдингми яна бу фурсат.
Соат ҳам уринар каҳрга тўлиб,
Йўксан-ку, не учун келдинг, эй, сурат?

Қаттиқроқ уринар янада соат
Янада ёркироқ ёнмоқда чирок.
Тун қуши ўқириб қилар ибодат
Деразам ортидан эгилиб шу чок.

Сен ўчиб кетгансан ахир ўйимдан,
Дафтардан расмингни олганман юлиб.
Суратсиз шу варақ менинг қўлимда,
Суратсиз варақда сен борсан, гулим.

ҲОЙ, БОЛА-БОЛА, ҲОЙ БОЛА,
Бас қил шодлик рубобин,
Мана, Дунё бир пиёла
Тутар сенга шаробин.

Ҳой, бола-бола, ҳой бола.
Ҳеч қўрқмасдан уни ол.
Бир пиёла, бир пиёла
Дунё ғами, ичақол...

МУДРАБ ЁТАР БУНДА ДАРАХТЗОР,
Ухлар юпқа муз остида сув...
Қуёш ойни тополмасдан зор
Ботиб кетди, булут – оқ парқув.

Зулмат отли шоҳ киймоқда тож,
Ўз ҳукмига олганда уйқу
Ухлаб олар олам ноилож.
Бечора тонг – ухлолмайди у.

АЙЛАНИБ ТУШАР ҚОР ЙЎЛИМГА...
Қўлингни қўйгил ёр, қўлимга.
Сен қолдинг муҳр каби лабимда.
Сен – бир дард асабий – қалбимда.
Кўзимга беркитай ва лекин
Ёшдай оқиб кетма, севгилим.

ҲАЁТГА ТҶЙМАҒАН КЎЗЛАРИМ
Валломат тоғлардан юксақда,
Юракда қайнаган сўзларим,
Ҳисларим ёнғини юракда.

ОҒУШИГА ОЛАР КУНДУЗНИ
Кундуз каби бу ёруғ кеча...
Кечаларнинг кечалик ёди
Аста тонгнинг майидан ичар.
Кузатиб қўй тунлар ёдини...

НИМА ҚИЛИБ ҚЎЙДИНГ, ҚУЁШ,
Нима қилиб қўйдинг,
Эритиб юбординг сув қилиб, қурмағур,
Такрорланмас мўъжизани
Дарчамда.

Шабнаи

Умринг жуда қисқа бўлса ҳам,
Дунёга шаффофлик бўлиб тўласан.
Сен жамики кўзларга малҳам,
Илиқ табассуминг билан ўласан.

БИР ЁНИ БАЛАНД ТОҒ, МУДРАЙДИ БЕСАС,
Бир ёни сўнгсиз қир – ухлайди уйқу.
Ўртада бир қабр – кўзга ташланмас,
Ҳайқириб уйғотар дунёларни у.

1964

ДАРЁ МАВЖЛАРИДА ЁЗИЛМИШ ҒАЗАЛ,
Майсалар эгилиб ўқийдир китоб.
Шодланиб хандалар отар бир лаҳза,
Бир лаҳза оҳ тортиб кўядир офтоб.

Қамишлар шивирлар дарё томонда,
Кўкда оқ булутлар кезар бемажол.
Бир тирик нафосат борлиқ, жаҳонда,
Кимгадир эланар, қилар илтижо.

Бу қадар гўзаллик қайси очунда,
Бу қайси китобдир, кимнинг дафтари,
Кимнинг оламидир қилич учинда?

Қалтираб порлайдир бир чирок ғариб,
Бир қушча сайрайдир руҳим ичинда,
Бир қушча йиғлайдир мени ахтариб.

* * *

*Сен шоҳимсан, сен қулимсан,
Сен – она тилим.*

В. Брюсов

МЕН ЎТКИНЧИ, МЕН ФАҚАТ МЕҲМОН,
Даргоҳингда, эй, она тилим.
Менга бир шеър керак, эй, мезбон,
Ёзилмаган шеър эрур дилим.

Айтгил, нечун бунчалар қизик,
Эски жаҳон, бу эски жаҳон?
Бир шеър керак нон каби иссик,
Менга бир шеър керак, эй, мезбон.

Мен ғарибман ва сен беомон,
Сен Қуёшсан, мен сўнган чирок,
Қийнамағил мени, онажон.

Сен – абадий, мен – лаҳза, бироқ
«Итоат эт менга шул замон
Ё айлагил телбани тузрок!»¹

¹ В. Брюсовдан.

Шеъроят

Сени танимаган шўрликлар аянч.

Асқад Мухтор

Одам Ато ва Момо Ҳаводан олдин ҳорғин кишиларнинг руҳида бўлдинг бунёд, бунёд бўлдинг Ер ва Дунё аталган Юртда. Сен бор эдинг ҳаётбахш сувда, учар шамолда, иссиқ тупрокда, сен бор эдинг Прометей келтирмаган ўтда. Кейин даврлар, асрлар, Атом асри кейин... Дунёни қайта қурмоқ, ишончига ишонтирмоқ мумкин бўлмасди, сени билмасдан. Сени таниганнинг қўлларига дармон бердинг, кўзларига нур. Бош отганда улуғ жангда ўлимга мағрур – ўлими гўзал эди сени таниганнинг, ўлим – мангу яшамак туюлди у дам. Кимдир ёқа йиртди, сени унутди, талвасада бақирди, сени танимасдан увол ўтди оламдан. Ўзи танҳо қолиб кетди кузгунларга ширин емак бўлиб бир бурда.

Шу оддий сув мавжида, заррин япроқларнинг кўксига Навоий туғилар, суронларда Нозимнинг овози. Гардандан гирдоб каби қуюлар – Элюар. Вужудимнинг ҳар бир ҳужайрасида сўзларнинг содик қўшини – Туркистон, Туркистон, Туркистон – Туркийнинг дунёвий қўшиғи. Йўқ, ҳали йўқ, шоир экватор бўйлаб сенинг юрагингдан отилган ўқ. Юксак орзулари бордир шоирнинг, шоирларда бўлар фақат эзгу ният. Қалам-қалам эмас бонгта зарб ила урилгувчи чўкмор, ундан таралгувчи садо ва акс садо сен, Шеъроят. Зарб! Оқ қоғоз узра гўё ёруғ жаҳон узра урилар қалам. Зарб!!! Қасрлар, тахтлар Ёвузликлар шаклида йиқилди. Шоир кулди, Аллоҳни тан олмаган даҳрий оломон таниб олди илоҳий деб сени, Шеъроят.

Бахт ва ташвиш

Онам Сакина Иса қизига

*Дунёга қайта келурман
Лекин бошқа ўғил бўлиб.*

Миртемир

Бахт деб
Сен чеккан ташвишга
Ўғлинг арзирми,
Уза биларманми бир замон
Узиш мумкин бўлмаган қарзимни?!
Ташвиш – қўрғошин каби оғир,
Ватан каби, Туркистон каби,
 бахт каби оғир,
Шунча ёшга келиб,
Шамолдай елиб,
Нима қилдим,
 нима ахир?
Барибир, хафа эмассан мендан,
Тўғрими?
Мени деб ташвиш ютасан,
Мени дунё чоғлаб,
Бошингдан дунёни баланд тутасан,
Қизғанасан тўпори ўғлингни,
Бир машъум зарб ила тўхташи мумкин
Тақдирлар умри...
Истамайсан ваҳший вулқон ила
Тўсилиб қолсин Қуёш.
Шундандир,
 куёшлар қайнови
 конингда.

Шундандир

кўзларингда доим ёш,
Ҳа, дилларнинг доғи бор,
Умрларнинг адоғи бор
бегумон.

Аммо Инсон даҳшати билан
Бир куни,
Бир зумда
Оламдан ўтишимни истамайсан,
Онажон.

Мени бахтим деганинг
Менинг бахтим эканинг,
Бироқ қийнар ташвиш –
Бахтиёрлик каби жиддий иш.
Сени хижолат этганим –
дунёдан бош олиб кетганим!

Майли, ҳаммаси олдинда,
Чекмаган заҳматим,
Битмаган хатим,
Олмаган нафасим олдинда.
Ташвишимни оқларман,
Бахтимни ардоқларман
Қайта туғилган ўғилдай.

ОНА, МЕНИНГ ҲАҚҚИМ КЎП,
Мозийдан, ҳозирдан ва келгусидан.

Она, менинг ҳаққим кўп

Айниқса ўзимдан.

Биринчи – ёнишлар...

Иккинчи – ёнишлар.

Учинчи...

Йўл эса узун.

Оҳ, узун.

Баъзан хафа кўринасиз ўғлингиздан,

Ҳаққимни

Тан олмайсиз баъзан.

Она, менинг ҳаққим кўп

Куёшдан,

Гуллардан

Ва сиздан.

МЕН БИЛАМАН, ВУЖУДИНГ БЎЗЛАР,

Бағринг ёнар саёқ ўғлингта.

Сени ўртар бир оғир сўзлар,

Ахтариб чиқарсан йўлимга.

Кўчаларга қарайсан ҳар зум,

Кечаларни оқлайсан, она.

Гуноҳқорман ёлғиз мен ўзим,

Яна мени оқлайсан, она.

Очиқ ётар токчада китоб,

Очиқ ётар менинг дафтарим,

Унда кезар мангу изтироб.

Тубанликда ёсуман жари.

Шўрлик ўғлинг бир умр бетоб,

Синган сози, синган ханжари.

ТЕРМУЛАМАН ОЛИС УФҚҚА,
Ботган кундан қолмишдир доғлар.
Ўмғир урар қоронғуликка,
Совуққина шовуллар боғлар.

Яна келдим маҳзун гўшага,
Бунда бир най ётибди синиб.
Қўй, сиғинма ортиқ ўшанга,
Қўй, сиғинма унга, севгилим.

Мен ҳеч нарса сўрмасман, дилбар,
Ўтмишингдан сўзлама зинҳор.
Мен ҳам бир бор севганман, етар...
Қарасанг-чи, атрофда баҳор...

БИНАФША, ИСМИНГИЗ УМИДЛИ,
Нафосатга тўла – Бинафша.
Яна бир йил, ох, бир йил ўтди,
Эй умр, сен бунчалар шошма!

Юракларнинг шавқи, кулгуси,
Акс этади арғувон майда.
Бинафша, меҳрибоним, дўстим,
Бугун хафа бўлмангиз мендан.

Хафа бўлманг юракдан кулсам,
Хафа бўлманг йиғласам тошиб,
Пойингизга келиб йиқилсам,
Хафа бўлманг мендан, қуёшим.

Чунки шодликларим Сиз – танҳо,
Аламларим Сизсиз менинг.
Сиз тилсимот каби бир дунё,
Сиз дунёси – Сизни кўрганнинг.

Бинафша, исмингиз умидли,
Ноумиддир юрагим ҳамон...
Кўкда булут, кўксим булутли,
Туманларга беланган ҳаво...

*Аmmo кун ботмоқда,
кун ботмоқда, ахир...*

Асқад Мухтор

БУ КУН КЕЧДИ, ҚУЮЛДИ ОҚШОМ.
Мен ҳақимни олурман тундан.
Тун ажойиб фикрга ўшар,
Хотиралар қолмишдир кундан.

Кун айланди, менинг бошимда
Одамларнинг фикри айланди.
Кўрганларим ичу ташимда,
Ҳукм-фармонимга бойланди.

Ҳеч ким мени хафа қилмади,
Ҳеч ким хурсанд қилмади мени.
Юрагимни кимдир билмади,
Кимдир кўтармади кўнглимни...

Бу кун кечди. Бир ҳасрат қолди.
Бир қувончим қолди орқада.
Кўз ўнгимда бугун йўқолди,
Қуёш кетди уни орқалаб.

Бу кун кечди тилини тишлаб,
На хурсандман, на хафа ундан.
Бу кун кечди. Қуюлди оқшом,
Мен ҳақимни олурман тундан.

ЧИРОҚ. ЧИРОҚ ЁНАР БЎЗАРИБ.
Жим. Тинглангиз унинг куйини.
У бир қўшиқ айтар, дўстларим,
Саҳаргача айтар куйиниб.
Чирок. Чирок ёнар бўзариб.

Чирок ёнар – севимли орзу,
Чирок ёнар – сўнгги йўқ ҳасрат.
Севинчингиз каби ёнар у.
Чирок ёнар – энг гўзал қисмат,
Чирок ёнар – севимли орзу.

Чироқни тинглангиз, одамлар,
Қаршисида эгиб тулинг бош.
Сизни куйлар у тонгга қадар,
Ва навбатни олгунча қуёш,
Чироқни тинглангиз, одамлар...

ТОНГ ОТМОҚДА, ТОНГ ЎҚЛАР ОТАР,
Тонг отмоқда, куёш – замбарак.
Яраланган Ер шари ётар,
Бошларида яшил чамбарак.

Тонг отмоқда, мусаффо тонгга
Юрагини тутар одамлар,
Шу тонг учун келган жаҳонга,
Шу тонг дея ўтар одамлар.

Тонг отмоқда...

ОППОҚ БУЛУТ ИЗҒИР САРОСАР,
Оппоқ булут сокин осмонда.
Йуллар ошар, манзиллар ошар,
Нелар бордир ўша томонда.

Шундай жим-жит зангори осмон –
Заминларнинг нидоси бекор.
Нақадар, оҳ, ахир бепоён,
Сукунат деб аталган диёр.

Оппоқ булут изғиб юрар жим,
У ерлардан нелар излар ул?!
Бу чоқ осмон фикримга – ҳоким,
Доҳиёна сукунатга – қул...

НИГОҲИНГ КЎРИНУР КЎЗЛАРИНГ...

Эримасин ерда ётган қор.

Қор устида сенинг изларинг,

Қор остида мудраган баҳор.

Чаман-чаман очилгай гуллар,

Баҳор қўшиқ айтармиш қорга.

Қўшиқ айтиб дарё шовулар

Таъзим ила гўзал баҳорга...

Порлаб турар баҳор – кўзларинг,

Баҳор юзларингда барқарор.

Ўчмасин ҳеч сенинг изларинг...

Йўкса, нечун менга бу баҳор?!

ШУДИР ИШҚ ДЕГАНЛАРИ БАЛКИ,

Лол қоламан сенинг ёнингда,

Кетиб қолсанг йироққа лекин

Дод соламан бутун дунёга.

Кўзим сўзлар, жон ичида жон,

Сўзлар сенга қўлим, вужудим.

Бироқ бирга қолсанг ногаҳон

«Ишқ» сўзидек ўлтираман жим.

Сен шундайин соф муҳаббатни,

Соқов дея ташлаб кетмагин.

Қабул айла шу сукунатни

Муқаддас деб, тоза малагим.

ҲАЁТ УММОНИДА БИР-БИРИН БИЛМАЙ,
Шундай, биз тўқнашиб қолдик дафъатан.
Ўзинг айт, не қилай, айтгил, не қилай,
Қандай айрилайин энди мен сандан?

Шўрпешона ишқни толега йўйиб,
Жимгина тақдирга берганимда тан.
Ишончу армонинг кўксимга ўйиб,
Довдир ҳаётимга кириб келдинг сан.

Сенинг кўзларингга қилдим илтижо,
Бўлмай, деб энг сўнгги меҳрдан йироқ.
Инонгил, бу севги эмасди, асло.

Алданиб ўрганган дард эди бироқ.
Ўртада англанмас қисмат – муалло,
Ёлғизлик ошёни, абадий фироқ.

МУДРАР ЯРИМ КЕЧА УЙҚУДА,
Булут сузар ва ойни ёпар.
Ойни ёпар, лекин беҳуда,
Яна бир он ўтмасдан ёнар.

Кеча олар уйқусида дам.
Кеча узра посибон –Чирой...
Сени кўргим келди жуда ҳам,
Ажиб қўшиқ айтган чоғи ой.

СОҲИЛ БЎЙЛАБ БОРАРДИ БИР ЧОЛ,
Қўлда ҳасса, шошиб борар ул.
Ҳар кун такрор бўлар ушбу ҳол,
Гудранади, асабий нукул.

Жонга теккан бу узун токат ?
Етакларми хаёлот мажхул?
Гудранади, асабий, фақат
Дарё сари судралади ул.

Қандайин сир бордир бу ёқда,
Азим дарё, сен ўзинг айттил?..
– Ҳув, ёшлиги қолган қирғоқда,
Ёшлигини излаб келар ул..

ЙИЛЛАР, БЕРАҲМ ЙИЛЛАР,
Шошасиз қайга,
Ширин-ширин бу тиллар
Овози найга
Жўр бўлган кезлар.

Ёшлигим керак, йиллар,
Кўз нурим керак.
Начора, қувиб елар
Йилларни бу юрак.
Хафақон диллар.

Қиш фаслидир қахратон,
Бошимда еллар...
Ёшлигимни бермайман,
Бераҳм йиллар,
Бераҳм йиллар.

БУ КУН МЕНИНГ ЮРАГИМ БЎМ-БЎШ,
На видоси, на-да тилаги.

Ҳеч бир нарса жалб этмас уни,
Бу кун бўм-бўш менинг юрагим,

Ҳолбуки мен оҳанг истардим,
Муסיқа эди-ку, ҳар япроқ.

Шеър ҳажрида ёнардим кеча,
Бу кун бирор кофия ҳам йўқ.

Шундайин, сўррайган, бемаъно,
Юлдузларнинг нури санчилар,
Қандай эди , эсламоқ маҳол,
Афсоналар айтган кечалар.

Бу кун менинг юрагим бўм-бўш...

Излар

Гўё қордаги излар –
Ўткинчи.

Гўё қум устида
Товон кўлкаси.

Биринчи из...

Иккинчи из...

Учинчи...

Бу яхши ким!
Бу ёмон қайси?!

Излар,
Абадият хақида сўзлар.

Тошлардаги ёзувлар каби излар...
Ёмонликни янчиб боради
Қуёшнинг ва Ернинг
Ўз болалари.

ҲАСРАТЛАРИ ДУНЁНИНГ КЎПДИР,
Лекин йўли бир: Қуёш сари.
Унинг бир дам ороми йўқдир,
У япроққа ўхшаган... сарик.

Туман – тамаки тутунидек,
Гуёки дунёнинг қайғуси.
Қуёш сари кетмакда чекиб
Дунё хаёл суриб уйқусиз...

ҚОРЛАРИГА ҚОРИШДИ ОСМОН.
Элай кетди нурли чангини,
Қайдан олсин бечора рассом
Бундай маъюс севинч рангини.

Уни излар, тополмас гаранг,
Ўтга қўнган қор каби беҳол...
Кўзларида турар ўша ранг,
Осмонларга тикилар бекор...

МАНА, ЧАҚМОҚ ЧАҚДИ НОГАҲОН,
Зимистон тун чоки сўкилар.
Шундай якин кўринар осмон,
Яшинлар ёғдуси тўкилар.

Ўт ичинда поёнсиз жаҳон,
Не изларман оташлар аро?!
Чақмоқ чақиб, юпатар осмон,
Бунда сену ва мен бечора.

ШОВУЛЛАЙДИ ШАМОЛ, УВЛАЙДИ,
На тиним бор, на уйку унда.
Аламини ёза билмайди,
Шодлигин ҳам этолмас удда.

ШИРИН УХЛАР ТОНГ ЧОҒИ ГЎДАК,
Ухлар гўдак ё тонг кўксида,
Ёки гўдак кучоғида тонг
Ухлар ширин ҳам тинч, осуда.

МЕН СЕНИНГ КЎЗЛАРИНГГА ҚАРАЙМАН,
Сен ўзгаларга.
Кимнинг кўзларидан излайсан мени?

СЕНИ ТОПГУНГА ҚАДАР,
Қандай яшадим мен?
Нахотки, яшадим?

ЙЎҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ

*Ўйлан кета, тун ишра танҳо,
Рауф дўстим, қолдик икковлон...
Биз мезрға тўйладик асло,
Бир ёруғлик излаймиз ҳалон.*

1965

Ҳамлет

Сўлдирма!

Дунёга шафқат қил, қизгон...

Шекспир

1. Фақат виждон билан ўртанар Ҳамлет,
Дониё зиндонга қараб турар лол.
Биз ҳам шу саҳнага тикиламиз тек,
Шундайин ўртайди қадимий савол.

Ҳамлет севгисига содиқ қоларди,
Садоқат нелигин биларди, бироқ
У ёлғиз вафони ёлғиз хоҳларди,
Э воҳ, жафо ундан минг карра кўпроқ.

Шоир, етолмайсан унинг додига,
Ҳамлет юрагида алам ва кадар.
Етар... Офелия, қайт ҳаётингга.

Инонмоқ истарди сенга нақадар,
Инонмоқ истарди башар зотига,
Ундан кўрмасайди ёмонлик агар.

2. Бош эгиб тонглардан тонгларгача то.
Виждон шевасига ташбеҳ излаймиз,
Одамда виждон ҳам бўлмасми, ҳатто!
Сўзлаймиз, жигархун бўлиб сўзлаймиз.

Сен, эй сен хилқатнинг ёвуз бандаси,
Не бало солгайсан маъсум бошларга?
Бўғилиб ётгандир виждоннинг саси,
Бошингни ёрсанг-чи уриб тошларга...

Замондошим менинг, жафокаш Ҳамлет,
О, дўстим, дунёда хунхорларни кўр.
Ожиздир бу қалам, ожиз тасаввур.

Қонлар окмоқдадир, сўнмоқдадир нур,
Турибсан-ку давр билан бетма-бет.
Наҳот изтиробда доим тафаккур?!

3. Буюк жиноятчи, буюк қаҳрамон,
Буюк асримизда кўрсанг-чи буни...
Етим қилмас мени муқаддас имон,
Собит орзуларим айтур ҳукмини.

Қара, қайлардадир ер ранги – шафақ,
Қариган қайгулар судранар ғижим.
Ҳамлет кўзларини юммоқда... фақат
Сесканиб, шакланиб тўлғонади жим.

Юмилган кўзларда бешумор очун,
Кўкарган лабларда айтмаган сўзи,
Сен-да кетарсанми, о, Ҳамлет, нечун?

Кимларга инониб кетарсан, дўстим.
Наҳот етар сенга Ёвузлик кучи?!
Йўқ, сени ўлдирди шоирнинг ўзи...

Богасарой фронтани

Ғамли фонтан, ҳали йиғлайсан,
Ҳасратларда бўлмайсан адо.
Эҳтимол, кимнидир йўқлайсан,
Кимлардандир бўлгансан жудо.

Неча-неча малак қошингда
Тўкиб солган қонли ёшини.
Сен йиғлайсан балки ўшандан,
Ғамли фонтан, эгиб бошингни.

Кўнгил учун ахир кулмайсан,
Сен ҳамон йиғлайсан бечора,
Кўрганингни айта билмайсан,
Бир гап айта олсайдинг зора...

Шу зангори осмон остида
Хаёлотдек бепоён олам,
Нуқта каби олам устида
Қрим деган бир мамлакат ҳам.

Қаҳрли, бешафқат гаройлар...
Ўзинг гувоҳ, кўз ёшинг гувоҳ,
Кечди аср, йиллар ва ойлар,
Нелар кечди бошингдан, э воҳ.

Кўкка етди сабр дарахти,
Йиғла, Қрим, йиғла, тонди кўк.
Не бўлмоқда, инсонлар, айтинг,
Қрим бору, қримликлар йўк.

Айтинг, менга қайда адолат,
Қайда, айтинг, инсоний ҳуқук.
Бу не ҳолдир, қандайин ҳолат,
Қрим бору, қримликлар йўк.

Ғамли фонтан, ҳамон йиғлайсан,
Ҳасратларда бўлмайсан адо.
Эҳтимол, кимнидир йўклайсан,
Кимлардандир кутасан садо.

Чингиз Айтматов

Учқур отим оғир-оғир ҳансирар,
Ола кўзларида олам қоронғу.
Мендан тилсизгина бир нарса сўрар,
Ёлвориб фикримга термулади у.

Ажал, бошимизда кезма сарсари,
Йўлимизни кесма, эй ёвуз шамол!
Узоқ-узоқлардан келамиз ҳориб,
Манзил ҳам ярқираб кўринди алҳол.

У манзил бағрида сўнги йўқ сирлар,
Ташна дунё ётар ҳали ўксиниб,
Ўқчир отим ва тишлари гижирлар,

Оҳиста тупроққа босар кўксини,
Унинг изтироби мени гижимлар,
Унинг кўзларига кўмдим ўзимни...

Абдуллажон марсияси

1. Кушлар, кушлар, катор-катор,
Кушлар ортга қайтингиз.
Абдуллажон қайтмас... зинҳор,
Ёр-дўстларга айтингиз.

Ўйнар бўрон, ўйнар бўрон,
Ўйнар менинг бошимда.
Энди йўқдир Абдуллажон
Йигирма беш ёшинда.

Йўллар узун, йўллар узун,
Кунлар ҳам кўп чўзилди.
Қонли ёшлар тўқди кўзим,
Жигар-бағрим эзилди.

Поезд чопар, поезд чопар,
Поезд чопар Сибирдан.
Абдуллажон жонсиз ётар,
Қароргоҳи темирдан.

Бўзлар осмон, бўзлар осмон
Бўзлаб берса бўзтўрғай.
Кўзларини Абдуллажон,
Бир дам очса на бўлғай.

Нафас олмай ул ухлайди,
Кўкрагида ўнг қўли.
Ел йиғлайди, эл йиғлайди,
Йиғлар ўзи ҳам ўлим.

2. Азиз дўстим, кайларда қолдинг?
Кўриб туриб сени кўрмадим.
Сўрадиму мен дарду ҳолинг,
Мен дарду ҳолинг сўрмадим.

Сен ёниб кетарсан ёдимда,
Бирон шарпа, товуш эшитсам,
Гўё мана ҳозир олдимга
Отилиб кирарсан эшиқдан.

Шамол каби учиб ўтгайсан,
Шовуллайсан бошимда ҳар зум.
Айтилмаган қўшиқ айтгайсан,
Япроқларни отгайсан узиб.

Доим бирга ва доим жудо
Бағридан бечора кўзларим.
Бунча хасис бўлмаса дунё
Топтайди ўзининг изларин.

Наҳот дўстим, шу қабр – сенми,
Сенми ёзилмаган шу китоб,
Кўмиларми ҳеч қачон севги?
Мен жавоб истайман, жавоб.
Азиз дўстим қайларда қолдинг?
Кўриб туриб сени кўрмадим.
Сўрадим у мен дарду ҳолинг,
Мен дарду ҳолингни сўрмадим.

3. Сен тарк этдинг ёруғ оламни,
Сен бутунлай тарк этдинг, ёху.
Тингламайсан менинг ноламни,
Тингламайсан чорасиз оху.

Ғамли уйда қирқ кун ёнар шам,
Сен ўйимда ёнарсан абад.
Қайта туғиладир дунё ҳам,
Сен дунёга келмайсан фақат.

Оҳим менинг бузгай самони,
Нафасим айланур қуюнга.

Совук ерга кўйдикми сени,
Керакмидинг шунчалар унга?!

Йигирма беш ёшда кетдинг сен,
Жуда эрта кетдинг, дўстгинам.
Ҳей ажал! Мақсадга етдинг сен,
Йигирма беш ёшдаман мен ҳам...

Йигирма беш ёшимни кўшдим,
Йигирма беш ёшингга сенинг.
Ҳаддан зиёд бу алам, дўстим,
Бугун эллик ёшим бор менинг.

Сен тарк этдинг ёруғ оламини,
Сен бутунлай тарк этдинг, ёху.
Тингламайсан менинг ноламини,
Тингламайсан, тингламайсан-ку...

Услон Носир

Шеърият, йўлларингда сенинг,
Эх, кимлар зору зор кезмаган.
Эх, кимлар чок қилиб кўксини,
Қалбини ғижимлаб эзмаган.

Мен биламан, сени шеърият,
Юрагимнинг сенсан улфати.
Лекин, э вох, шу эдими, айт,
Шу эдими шоир қисмати?

У Лайло атаган шеърият,
Мажнунингни нечун ташладинг?
Шу эдими опикқа қисмат,
Муқаддас кўзларин ёшладинг?!

Хато йўлга кирган бўлса ул,
Нега сен тутмадинг қўлидан?!
Шундай кетди яна бир ўғил,
Сақлаб қололмадинг ўлимдан.

Она шеърият, ўйлайсанми,
Қўйдинг-ку шоирни қақшатиб!
У қурбони бўлди, дейсанми,
Сўқир хасталиклар ваҳшатин?

Қандай аянч, бу надир ахир,
Кечирмасман сени ҳеч қачон.
Вужудимни ғижимлар оғир,
Руҳим ичра яланғоч виждон.

Наҳот, мумкин эмасди, наҳот,
Лол турганда дунё қаршингда,
Қийнашганда ёвузлар ноҳақ,
Бир қадам тушмадинг аршингдан...

Ён, шеърият, тутунга айлан,
Ён, Туркистон, тамом бўл, жигар,
Ўз шеърини ул ўзи билан
Ёндиргани рост бўлса агар!

Шеърият, йўлларингда сенинг,
Эх, кимлар зору зор кезмаган,
Эх, кимлар чок қилиб кўксини
Қалбини ғижимлаб эзмаган.

СУВ ОСТИДА ЯЛТИРАЙДИ ТОШ,
Харсангларда синади сувлар.
Хаёлларим сингари бебош
Тошларда ўйноқлар оҳулар.

Мавжлар каби жимирлайди жон,
Япроқдек қалтирар нигоҳим.
Тўлқинлар устида паришон
Севинчларим, чекилган оҳим.

Борини чекаман асабий,
Имонимда аллақандай куч.
Аллақандай қудрат бесабр,
Аллақандай шаклсиз севинч.

Кўзимда қумларнинг ўйини,
Йўлларимда ғиж-ғиж соқов тош...
Нелар бузди, шоир, ўйингни,
Бунча хурсанд кўзларингда ёш?

Нелар керак менга ўзи? Оҳ...
Кўксимни синдирар харсанглар.
Кафтимда тўкилар бир наво,
Не наводир, ким уни англар?

Сув остида ялтирайди тош,
Харсангларда синади сувлар.
Хаёлларим сингари бебош
Тошларда ўйноқлар охулар...

ИЗЛАЙСАНМИ СЕН-ДА БИР ПАНОХ,
Ҳеч тинарми бу куй, бу оғрик.
Эҳтимолки, бекордир, э вох,
Ўртанишинг бу қадар, бағрим?!

Керак эмас балки ёнишинг,
Қайғуларинг керак эмасдир?
Ҳаётингнинг бутун ёзмиши
Бир нафасдир, эҳ бир нафасдир.

Ўйчан кеча, тун ичра танҳо,
Рауф дўстим, қолдик икковлон...
Биз меҳрга тўймадик асло,
Бир ёруғлик излаймиз ҳамон.

Шунча абгор қилгани етар,
Биз ёнардик: ёнардик яна.
Ёруғлик деб бошига етар
Ёруғликни севган парвона.

Раҳм-шафқат бўлмас шоирга,
Заъфар дунё босар юзидан.
Парвонадек учсин қаерга,
Қаерларга қочсин ўзидан.

Ҳар нарсадан айри, бенасиб,
Шўрлик қисмат юклари оғир.
Келар осмон дардлари босиб,
Бу чексизлик эмас, бу оғрик.

Афсуски йиқилди парвона
Қанотидан айрилди ўшал...
Йўк, ҳажрда куйгай у яна,
Қанот бўлгай қайси бир гўзал...

Бир зум каби ёшлик ҳам ўтди,
Бир зум севги вафо қилмади...
Кутганимиз кўпдир ҳаётдан.
Келмади. Келмади. Келмади.

Садоқатда, дўстлик аҳдига,
Бахтларнинг йўлида толмадик
Ва лекин биз севги бахтига,
Рауф, Рауф, йўк, етолмадик.

Ўйчан кеча, тун ичра танҳо
Армон билан қолдик икковлон.
Биз меҳрга тўймадик асло,
Яна, яна истаймиз ҳамон.

ЧЕКСИЗ-ЧЕКСИЗ ДАҚИҚАЛАРДАН ИБОРАТ-ДИР МЕНИНГ ЧОРАК АСРЛИК УМРИМ. Бу қандай иморатдир бунёд этган қўлим. Гап бошқа, устоз, бошқа.Эй умрим, ҳаққимдир ахир бир мазмун Нозимнинг дардлари каби узун, ишончлари каби ғолиб яшашга. Эллик ёшлик бефарзанд кишининг: «Бир ўғлим бўлса эди», «бир кизим бўлса эди» – фикрларидай оғир, ёшликнинг ширин армонлари каби олғир, айна орзуларда, айна қайғуларда, айна севинчларда, айна Туркистонда яшамоқ, устоз.

Шундай бўлмаса агар, нега керак бу келбат, бу овоз. Шунчаки дарахтдай ўсмоқми, шунчаки дарёдай оқмоқми дарбадар. У пайт кўзим очик, лекин асли кўрмасди. У пайт юрак урар, лекин асли урмасди. У пайт, дарахт-дарахт, дарё-дарё, Юсуф-Квазимодо.

Мен-ку истамасман ўлимни, бироқ ҳар соатда, ҳар дақиқада бу ёруғ дунёнинг ҳар тамонидан ҳукм этмоқдалар ўлимга мени. Мен – Юлиус Фучик – дорга осилди бошим. Тўйчи Эрайгит ўғли – отим менинг – кўксимда совуган кўрғошин. Ботган кўзларимда жаллодларнинг аянч сурати қотган. Вьетнамлик бир гўдакман мен – бағрим яра, қўлсиз, оёксиз ва бошсиз ётган. Мен ҳали ҳам турма панжаси ора сўнгсиз ва озод осмонларга қарайман. Қарайман қуёшга. Мен ҳаёт истайман, гап бошқа, устоз, бошқа...

**МЕН КИМНИДИР КУТГАЙМАН МАҲЗУН,
Мен кимгадир йиғламоғим шарт.
Танҳолик-ла турибман ўзим,
Менинг билан биргина зулмат.**

Йирокларда ингранар Лист ҳам,
Кулоғимга бўзлайди Фуркат.
Хузуримга чикмас бир одам,
Мен барибир кутгайман фақат.

Ўксиб-ўксиб ахтараман нур,
Қоронғуда бўлгайман адо.
Қўнғироқлар жаранги келур,
Қандай машъум бу гўзал садо.

Шилликқуртдай тўлғанар арик,
Суянаман бадбуруш толга.
Осмон юзи шундайин сарик
Совукликни қайлардан олган?

Кулар-да ва қалқиб борар ой
Ул ҳаёсиз шундок яланғоч.
Кимни алдаб балқиб борар ой –
Теваракда кеча қорасоч.

Мен кутгайман, элитмас уйку,
Мен кимгадир йиғламоғим шарт.
Айтинг нечун ташлаб кетди у,
Нечун ташлаб кетди муҳаббат?

Туғаб борар тун янглиғ тоқат,
Саҳарларга бергайман ҳисоб.
Қайга кетди, қайга муҳаббат,
Юрагимда муқаддас азоб.

Хайр сенга, яхши қол энди,
Фарёд чекар кўзингда севинч.
Хаёлларга бир дам тол энди
Ҳузурингга мен қайтмасман ҳеч...

Сени ўртар аччик пушаймон.
Айрилмоқдан кўркмайсан мендан,
Севги уйи узлатда вайрон –
Бир тасалли тиламас сендан.

Бир кун кўриб мени кўчада,
Ана у, деб қўлингни чўзгин.
Ёдгорликдек сўнгги кечадан
Йўл устида тўхтагин бир зум.

Бошинг эгиб келма мен томон.
Сен кетавер ... ёнимга қайтма...
Кўриб қолсанг ундан ҳам ёмон.
Йўк, йўк, «Мени кечир», деб айтма...

Хайр сенга, кетар бўлдим мен,
Кетар бўлдим шу қоп-қора кеч.
Қайтмасам-да мухаббатимдан,
Ҳузурингга мен қайтмасман ҳеч.

ЙЎҚ! КЎРИШМАЙМИЗ, ХАЙР ЭНДИ,
Ортик кўришмаймиз юзма-юз.
Саҳроларда севгимиз қолди,
Қор остида қолди севгимиз.

Ортик кўришмаймиз юзма-юз,
Меҳр тўла ёник кўз билан,
Йўк, йўк, энди ҳеч қарамаймиз,
Ўрталиқда машъум бир туман.

Саҳроларда севгимиз қолди,
Куйган янтоқ мисол қуёшда.
Ҳатто севги қўшилиб толди
Заҳар-заққум бўлиб кўз ёшдан.

Қор остида қолди севгимиз,
Шўрлик севги топмади омон.
Якка-якка бўлди исмимиз,
Ҳар хил йўлдан кетдик ҳар томон...

СЕНИ МЕНГА БЕТОБ ДЕДИЛАР,
Бу сўз ёмон, бу сўз кўп оғир,
Сени менга бетоб дедилар,
Оқди ёшим мисоли ёмғир.

Сени менга бетоб дедилар...
Менга дунё ҳазин туюлди.
Булутларга тўлди осмон –
Аччиқ-аччиқ ёши қуюлди.

Сени менга бетоб дедилар...
Лекин келдинг, келдинг сен ўзинг.
Қора булут тамом йўқолди.
Ҳолбуки мен... Йиғлайди кўзим.

ЯНА АЖИБ ТУШЛАР КЎРИБМАН,
Тушларимда уни кўрдим мен.
Яна ажиб тушлар кўрибман,
Ҳузурида ёниб турдим мен.

Чирмаб борар оловли тўлқин,
Тўлқинларда бўларман абас.
Ёнишларнинг қўйнидан юлқиб
Кошки судраб чиқса бу нафас.

Аланга чакнайди кўзимда,
Ўтлар мени ташлади тилиб.
Севги, сеvgи менинг бўғзимда,
Калимага келмайди тилим.

Шундай ажиб тушлар кўрибман,
Тушларимда уни кўрдим мен.
Шундай ажиб тушлар кўрибман,
Ҳузурида ёниб турдим мен.

Яна сеvgи қолди юракда,
Ул қийнайди мени беомон.
Тушларим ҳам тугаб бормоқда,
Бир сўз айта олмайман ҳамон.

ИШҚ-ВАФОДАН СЎЗЛАГАНЛАРИМ
Етур сенга, оху фиғоним.
Ёдга тушар бўзлаганларим
Мен оламдан ўтганда, жоним.

Қалтирарсан ажиб севгидан,
Ҳар бир сўзим – ошкор жаҳоним.
Жудо бўлдинг буюк севгидан –
Мен оламдан ўтганда, жоним.

Сен қошимдан кета олмассан,
Кўзларингда турарман ёниб.
Севгимни рад эта олмассан
Мен оламдан ўтганда жоним...

Шодлик

Қора осмон, қайғули осмон,
Қовоғидан қор ёғади. Жим.
Сенинг ҳусну тароватингга қараб ўлтирмасман ҳеч
Сен мендан ранжима, гўзалим,
Бетимсол шодлигим...

Шодлик, қара, бир одам, қара,
Сени ғоят қадрлаши мумкин бўлган бир одам,
Сенга қараб шошиб, энтикиб бораркан,
Чалқанча тушди.
У кетди, у кетди,
У кетди.
Дунёда сенинг борлигингдан
Беҳабар...

Бир йигит. Бутундир оёғи.
Тўрвасида ишсизлик ёрлиғи.
Қорнида ўтган кунги ёғсиз
Ёвғоннинг бахтиёрлиғи.

У кетди... У...

Бир қиз.

Кўзлари бир оз қисик,

Қорасоч. Балки малладир.

Сен ранг танламайсан, шодлик.

Сен билан қиёслаш мумкин бўлган нарса

Фақат шодлиқдир.

Қўллари боғланган.

Шодлик, сени ўйлаб ғамга ботаман.

Шодлик, сени мен башариятга улашмоқ,

Сочмоқ истайман.

Сени мен чорлайман, кел бери!

Уйғотаман.

Сенинг бетимсол ҳуснингни бир бутун

холда

Дунёга очмоқ истайман,

О, шодлик.

БИРГА ТУҒИЛДИК-КУ, ЮРАГИМ,

Жаҳонни кезмакка пиёда

Одимларимиз бирдир бизнинг,

Шу бахтли, шу бадбахт дунёда

Одимларимиз бирдир бизнинг.

Бирга туғилдик-ку, юрагим,

Насиб этганда ҳам мангулик

Сен яшайвер, сен мени кутма,

Мен-ку исмингман холос, лекин,

Юрагим, исмингни унутма.

ҲАЙРОН, МАҒЛУБ БУ КОИНОТ,
Ўйнар гуллар, ўйнар насим...
Айтинг, кимга этмиш насиб,
Бу кимнингдир ширин ҳаёт,
Ҳайрон, мағлуб бу коинот?

Майли, ҳали бор имтиҳон,
Хув олдинда буюк орзу,
Уфк ёриб кетмакда у,
Хув олдинда азиз инсон:
Майли, ҳали бор имтиҳон.

Садолар бер, бахтли жаҳон,
Унда йўқми ёвуз ўлим?
Сарбон, қани, кетдик, сарбон,
Ёшлик сари карвон йўли.
Ассалом, эй бахтли жаҳон.

УЗОҚДАН ЧИРОҚЛАР КЎРИНАР
Орзумнинг мунаввар шуъласи.
Ёнишлардан кўзларим тинар,
Лекин етиб боргум шубҳасиз,
Узоқдан чироқлар кўринар.

От қўяман. Ёнишлар ёнди.
У ердан келмокда овозим.
Учган овозимдан ҳам олдин
Чироқларга етаман ўзим!
От қўяман. Ёнишлар ёнди...

Оддуй гап

Ҳаёт – жуда оддий,
Гўё бир бош узумни
еб битирмак каби гап.

Умрнинг шоҳ томирларини
Шарт кесмак каби мураккаб.

Биласанки, сўнгги соат бор.
Яшамакка қанот бор.
Биласанки, сенда абадият каби...
Тириклик меваси –
Мен ва Сен...

Айтмоқчиманки,
Онамнинг қошида бўлай доим,
Айтмоқчиманки, гуллар ўссин,
Айтмоқчиманки,
Йўлларимга чечаклар тўлсин.
Дўстларимдан мактублар олайн.

Жирканаман аслини йўқотган олтиндан,
Олмосдан,
Сотилувчан хотиндан.
Пулга чайиб олинган нафасдан...
Асли ҳаёт – жуда оддий.
Гўё бир бош узумни еб битирмак каби гап,
Аммо борлигим ва йўқлигим,
ҳечлигим ва буюклигим

Ҳаёт каби мураккаб.

Ҳаёт –

Абадият.

Энг катта китоб –

Ҳаёт.

Бутун инсоният ёзар китоб,

Энг оғир,
Энг оддий,
Энг гузал китоб.

* * *

Қани, най бер, менга, дўстгинам.

Абдулла Ориф

РУБОБ БЕРГИЛ, МЕНГА ДЎСТГИНАМ,
Бер, қалбингни торларга қадай,
Тўлиб-тўлиб куйлайин мен ҳам,
Бармоқларнинг қўшигин айтай.

Офтоб куйлар паришон кулиб,
Бир оз хафа кўринади у.
Ана, қўшиқ бошлади булут,
Тўкилмоқда тупрокка туйғу.

Оҳанг варақлайди дунёни,
Дунё – ўқилмаган бир китоб.
Зангори товушлар уммони –
Астагина бақирар рубоб...

Рубоб, рубоб, сен уни қувла,
Овозини ўчирсин алам.
Уйқудан уйғонсин уйқулар,
Бер, рубоб бер, менга, дўстгинам.

«Чўли Ирок»

Уфк ёнар, уфк. Уф-ф!
Карвон борар қумликда. Қум. Қум...
Туяларда ҳазин қўнғирок:
Чўли Ирок, Чўли Ирок.
Тун... Кун... Тун...

Поёни йўқ мунгли бир саҳро
Узра хурмо
Ўсадир танҳо.
Хурмо ости ложувард булок:
Чўли Ирок. Чўли Ирок.

Юрак чапак чалади чанқок.
Беҳуда севинар Карвон.
Карвон учун
Энг ширин армон –
Улуғ Турон –

Ўша булок...
Қуриган бирок...
Чўли Ирок, Чўли Ирок.
Йўли йирок кўп ёмон...
Тун... Кун... Тун...

ШИВИРЛАЙДИ ОЁҒИМДА ЯШАБ ЎТГАН ХАЗОНЛАР,
Кўзларимга игна янглиғ санчилмоқда мезонлар.

Хувиллаган кишлок узра қуюқ туман чўкмоқда,
Йирокларда най қўнглини сўнгги бора тўкмоқда.

Дала бўм-бўш, кўмилгандек унга кўҳна саволлар,
Фақатгина кезиб юрар, изғиб юрар шамоллар.

Фақатгина кўринадир куйган дарахт мунғайиб,
Қайда қолди мангу баҳор, қайда бўлдинг сен ғойиб?

- Ойи, Ойи, АЙТИБ БЕРИНГ,
Борми менинг ҳам ўз йўлим?
- Ҳамма яхши йўллар сенинг.
Энг яхшиси сенинг, ўғлим.
- Ойи, надир баланд учган,
Нега менинг етмас қўлим?
- Ердан Осмон узра кўчган
Хаёлингдир сенинг, ўғлим.
- Ойи, уруш нима, айтинг,
У нимадир, номи – ўлим?
- Билса айтар эди отанг...
Уруш – бу йўк нарса, ўғлим...

ЖИГАРБАНДИМ, КЎЗИМ ЙЎЛИНГДА,
Сен руҳимда очила қолдинг,
Бир сир бўлиб сочила қолдинг,
Жигарбандим, кўзим йўлингда.

Гўзалларнинг гўзали, онанг,
Севимлидир ҳамда меҳрибон.
Ул туғилгандир меҳримдан,
Гўзалларнинг гўзали, онанг.

Дунё қадар севгим бор сенга,
Билмаганлар айтар, ул йўк-ку!
Сен қайларда юрибсан бугун,
Дунё қадар севгим бор сенга...

ЁМҒИР ЁҒАР, ШИҒАЛАБ ЁҒАР,
Томчилар томчилар сочимга,
Ёмғир ёғар, шиғалаб ёғар,
Ҳам қайғумга, ҳам қувончимга.

Ёмғир ёғар, шиғалаб ёғар,
Мен унга очаман бағримни,
Ёмғир ёғар, шиғалаб ёғар,
Аста унутамадан ёмғирни.

Ёмғир ёғар, шиғалаб ёғар,
Охир мени асир этар ул.
Ёмғир ёғар, шиғалаб ёғар,
Ёға бошлар қоғозга кўнгил.

ДЕРАЗАМДАН БОҚАР ЗУЛУМОТ,
Зулмат билан жанг қилар ёмғир
Юрагимга оқар зулумот,
Оқиб фикримни тилар ёмғир.

Зулмат билан жанг қилар ёмғир,
Шиддат билан кесар зулматни.
Пичоғингни боғла, эй, бағир,
Сен ҳам, сен ҳам уни йўлатма!

Юрагимга оқар зулумот.
Манзилда бўларми ҳукмрон,
Қўлларимни боғларми, наҳот,
Шу мантиқсиз зулмат – ногирон?

Оқиб тилар фикримни ёмғир,
Фикрларим менинг сачрайди
Чўян парчаларидек кескир.
Нега бу зулумот қочмайди?

Нега, тушунмайман, нега? Дод!
Ўмғир – дунё сингари оғир.
Деразадан боқар зулумот,
Зулмат билан жанг қилур ўмғир.

ЮЛДУЗЛАРГА МЕН ҲАМ ҚАРАЙМАН,
Юлдузлар – самовий бир хаёл.
Мен кўпроқ заминга ярайман,
Менга керак ердаги ҳаёт.

Юлдузларга қарайман мен ҳам,
Юлдузлар – чақнаган орзулар.
Хув, мискин кезадир бир одам –
Кўксида ёнмаган юлдузлар.

Юлдузларга қарайман мен ҳам,
Баъзида келади хавасим.
Баъзида босадир оғир ғам,
Баъзида етмайдир нафасим.

ТАШҚАРИДА ШОВУЛЛАР ШАМОЛ,
Ўмғир қаттиқ ёғар бу кеча.
Ташқарида шовуллар шамол,
Юзларини ювмоқда дарча.

Ташқарида шовуллар шамол,
У кунларнинг шакли кўзимда.
Ташқарида шовуллар шамол,
Саволларга кўмадир зимдан.

Ташқарида шовуллар шамол,
Деразамни қоқар бетоқат.
Ташқарида шовуллар шамол,
Ташқарида пушаймон фақат...

ТЕЛБАЛАРЧА ҚАРАЙМАН ГОҲО
Не қиларим билмайин абгор.
Босиб келар ҳасратли дунё,
Бекор бўлур шодлигим, бекор.

Мен кўланка эрурман фақат,
Юраман-ку, йўқ эмиш изим,
Бўлмагандек азалдан ҳаёт,
Кўрмагандек ҳеч нарса кўзим.

Томиримда ғимирлар-ку қон,
Ҳайкирурман, сўрарман шафқат.
Керак эмас менга ҳеч қачон,
Шодликларга ўралган ҳасрат.

Дунё, ўзинг ёрлақа мени,
Барча учун ёрлақа ўзинг,
Бергил менга, бергил қайғунгни,
Бутунича бера қол, кўзим.

Телбаларча қарайман, гоҳо
Не қиларим билмайин абгор.
Босиб келар ҳасратли дунё,
Бекор менинг шодлигим, бекор...

БУТУН КЕЧА ҶИЧАН ВА СОКИН,
Хона ичра қолмишдик танҳо.
Бир телбалик руҳимга ҳоким,
Шундай ҳоким руҳимга сен ҳам.

Оҳанг оқар. Деворда суврат:
Мовий денгиз устида кема...
Танҳолигу ўртада хурмат
Ва севгига ўхшаш бир нима.

Мен ўйлайман, недан бошлай гап,
Сен ўйлайсан, не қилай жавоб.
На кулади, на йиғлайди қалб,
Қарашларда яхлаган сароб.

Бутун кеча ўйчан ва сокин
Хона ичра қолмишдик танҳо.
Мен демадим: – Севаман сени,
– Севолмайман, – демадинг сен ҳам.

ДАРЁ КАБИ ОҚДИ ОЛИС ЙИЛ,
Йиллар каби оқмоқда дарё.
Лайло, ҳаёт нақадар қийин,
Қандай оғир яшамак, Лайло.

Энди кимни Лайло атайин,
Ёки синсин мажнунона най.
Дўстим энди кимга айтайин,
Ҳасратимни кимларга айтай...

АВТОБУС ДЕРАЗАСИДАН ҚАРАБ КЕТСАНГ.
Узоқ-узоқларга,
Масофалар сувратини олиб кўзларга.
Хусусан, ой булутлар орасига беркиниб турса.

Хусусан, юлдузлар сўнганда,
Хусусан, зим-зиё тун чоғи
Айниқса, шаҳарнинг шовқини сени зериктирса.
Айниқса, севгилинг севмаса сени...

Айниқса, ғийбатлар тўқиса
Дўстларинг...
Йироқларга қочар қисматлар,
Автобус деразасидан қараб кетсанг...

ҚАЙГА УЧМОҚДАСИЗ, ҚАЙГА, БУЛУТЛАР,
Букун меҳрингизни тўқасиз қайга,
Эх, шамол қайларга сизни ирғитар,
Сиз билган ергами: қандайин жойга?

Дарё тепасида йиғилиб у кун
Булут бўлгандингиз яхши ниятда,
Нечун қўл бердингиз шамолга, нечун,
Нечун қул бўлдингиз булутлар, қайта?

Сиз билар эдингиз қайдадир кутар,
Сизсиз чил-чил синиб ётибди тоқат...
Ҳолбуки: шамол – йўк, сиз – йўк, булутлар,
Сиз телба шамолга бир эрмак фақат.

ЮРАГИМДАН МАСКАН АХТАРИБ
Милтирайди, нурланади шам.
Интиламан юрагим сари,
Интиламан шуълага ўхшаб.

Ундан ёруғ товуш келади,
Шамол унда то сахар, то шом.
Ўз дардини ўзи билади,
Милтирайди, нурланади шам.

ҚАЙДА ЎСДИНГ, ҚАЙДА ЯШНАДИНГ,
Япроқ, япроқ, айтиб бер менга,
Юлқиниб ўзингни ташладинг,
Нега ахир, япроғим, нега?

Сени шамол, боқ, супурмоқда...
Япроқ, япроқ, сўзлаб берсанг-чи,
Ўз севгингдан бўзлаб берсанг-чи,
Нечун тушдинг, нечун оёкка?..

ШИВИРЛАМА МЕНГА, ЭЙ, ШАМОЛ,
Худди қалбим ёнидан оқма.
Шивирлама менга, эй, шамол,
Узиб япроқларингни отма.

Шивирлама менга, эй, шамол,
Қайга олиб борурсан тагин?
Шивирлама менга, эй, шамол,
Ўтмишларнинг қора эртагин.

Эгалари ташлаб кетган уй

Ким бор? Бўм-бўш уй, чор атроф қаронғу,
Ястанган самонинг ранги ўчибдир.

Ким бор? Бўм-бўш уй, чор атроф қаронғу.
Кўчмишлар. Юлдузлар қайга кўчибдир.

Қоронғу, чор атроф қоронғу. Йўк. Йўк.
Чеки йўк саҳродек яхлаган тақир.

Қоронғу, чор атроф қоронғу. Йўк. Йўк...
Бечора бўм-бўш уй, эй, сағир...

ЙЎҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ,
Ҳукм этмакка шошилма бир оз.
Мен куйиниб севаман, нетай?
Мен куйиниб сўзлайман, холос.

АЙТ-ЧИ, МЕНИ УНУТДИНГМИ?
Гулларим қонлар ютдими?
Унутдингми, эҳ, бир йўла
Ёруғ дунёдан ўтдими
Муҳаббатим эккан гуллар?!

БУТУН УМР ҲЙЛАР БАНД ЭТАР,
Биздан айри тушмас бир замон.
Ҳйларимиз ширин Ватандир,
Ҳйларимиз бир аччиқ жахон.

КЎЗИМГА НЕГА ТЎР ТАШЛАДИНГИЗ,
Нечун арқон ташладингиз,
Киприкми шулар?!

ЮЛДУЗ СЕН, ҚУЁШ СЕН, СЕН ОНА ХАЛҚИМ

Шиллар баҳори мени уғирди қалқиб,
Музларға кўғирди ўтлуғ, ёзи мени.
Ахтардим муҳаббатда хас каби қалқиб —
Мен ўз Юлдузи мени, ўз қуёши мени.
Юлдуз сен, қуёш сен, Сен она халқим,
Сен уғун сундирдим синамас соғим мени.

1966

Оналига хат

Эшитдим, онажон, хафа эмишсан,
Кечир, сенга ойлаб ёзолмадим хат.
Гарчи муҳаббатдан тилардим эҳсон,
Ёруғ кунларимга бўлгандим илҳак.

Юзимга нафасинг урилар илик,
Ажиб ёруғликка тўлмоқда хона.
Суратим қошида дуолар қилиб
Тағин йиғладингми, муштипар она?

Ўша гап, севганим шу азиз Ватан,
Бу қадар ташвишлар ютмагил, бағрим.
Ўксик отам каби ҳали ҳам зотан,
Қалқиниб-қалқиниб турибди шаҳрим.

Биламан... сирни бой беришлик ёмон,
Ўғлингга бу йўлда бардошлар тила.
Баъзан топганимни ичиб қўяман
Сирни бой бермасдан улфатлар ила.

Бирок, эҳ, билмайман гўёки зимдан,
Кимдир таъқиб этар мени беомон.
Қандайдир бир кимса балки ҳақимда
Хунук латифалар тўқийди, ёлғон...

Она, куйланмаган бир куй истайман
Ва лекин алдоқчи ҳислар олур жон.
Эҳтимол, қаламни бекор қистайман,
Нетайин, ростини айтгил, онажон.

Яшил дарахтзорни ечинтирар куз,
Пойимда баҳорнинг алвидо уни.
Бепарво ёшликни илғамайди кўз,
Қайлардан ахтарай, онажон, уни.

Билурман... йўлимда ғижирлар тошлар,
Заъфарон куз янглиғ хаёлим тақир.
Шаҳарнинг ғавғоли тинчини ташлаб,
Узоқ вақт ёнингга бормадим ахир.

Эшитдим, онажон, хафа эмишсан,
Кечир, ойлаб сенга ёзолмадим хат.
Гарчи муҳаббатдан тилардим эҳсон,
Ёруғ кунларимга бўлгандим илҳак.

Бахтсизликка ўхшаб кетар бу ҳолим,
Сенсиз бахтсизликка ўхшайди қисмат.
Сенсиз ёришмасди менинг хаёлим,
Дунёнинг лақаби бўлурди ҳасрат.

яна қайтиб келдим. чанг тўзган
Йўлимизни соғиндим, она.
Том устида майсалар ўсган
Уйимизни соғиндим, она.

Азиз даргоҳ остонасида
Сизни қалбим билан кучайин,
Тўйиб-тўйиб сопол косада
Муздек қудуқ сувин ичайин.

Ҳар бир нарса яқиндир менга,
Ҳар бир нарса менга қадрдон.
Қараб қолдингизми йўлимга
Иссиқ нонлар узиб тандирдан?..

Койимангиз мени бу сафар
Унутди деб уйни, даламни,
Не чора бор дил ёнса агар,
Севиб қолсам бутун оламни.

О, қишлоқнинг мунис чиройи...
Аччиқ пиёз тўғрайин ўзим.
Дил соғиниб йиғлади доим,
Ҳозир, майли йиғласин кўзим.

Тарғилланиб бормоқда осмон,
Оппоқ ҳидга тўлмоқда бағрим.
Айтингиз-чи, борми соғ-омон
Шаҳло кўзли менинг тарғилим?

Оғушимда зангори сезги,
Кипригимда суюқ ҳаяжон.
Кўзларимда юмалоқ севги,
Саломатман мен ҳам, онажон!

Қайтиб келдим яна. Чанг тўзган
Йўлимизни соғиндим, она.
Том устида майсалар ўсган
Уйимизни соғиндим, она.

БИР ҚУШЧА ДЕРАЗАМ ЁНИДА
Ўтирар паршон ва ғариб.
Йиғлайди, кўзлари ёнади,
Кўзлари иккита марварид.

Бир ажиб навога ўхшайди,
Шоирга ўхшайди бир ҳассос.
Мискин соз чалмоққа у шайдир,
Дардига бордир-ку бир асос.

Мен унга қарайман оҳиста,
Мен қушча ҳолига йиғлайман.
Ва лекин билмайман, не истар,
Билмайман, ҳеч қачон, билмайман...

ЭСЛАЙСАНМИ, ИЗҒИРИН КЕЧА,
Дарчага қор урар бесабр.
Йироқ ўйлар эди кетганча,
Йироқ ўйлар эди бир оғир.

Дарчага қор урар бесабр,
Ойна узра ложувард макон.
Ойна узра шоҳона қаср,
Ойна узра совға – саргардон.

Йироқ ўйлар эди кетганча,
Сен неларни ўйлардинг яна.
Изсиз эди ўша тун кўча,
Кимсасиздай биз турган хона.

Йироқ ўйлар эди бир оғир,
Қарғар эди балки сукунат.
Эрмаган қор каби бағир.
Буни ҳозир англадик факат.

Хаёл яна у ёнга учар.
Аллақачон айирган тақдир.
Эслисанми, изғирин кеча...
Дарчага қор урар бесабр...

УЙҒОН, ЭЙ, МАЛАГИМ, ТУР ЎРНИНГДАН, ТУР,
Оташин музларга исинайлик, юр.

Ёнғинли дарёда қулоч отайлик,
Бу ердан кетайлик, фақат кетайлик.

Ундан ҳам олисроқ кетармиз ҳали,
Ундан ҳам олисроқ, менинг гўзалим.

Қарагил, энг ёрқин бир юлдуз ёнар,
Ёруғ бир чаман бу... кетармиз яна.

Бугун шоҳ эрурман, тилак тилагил,
Бугун мен гадоман, тингла, малагим.

1. ЯСАТИБ ҚҶЙИБДИ СЕНГА БИР ДУНЁ,
Орзикиб кутади бугун юрагим.

Менинг юрагимга келгил, мархабо,
Менинг юрагимга келгил, малагим.

Муҳаббат бахтини топади унда,
Келгил, афсоналар айтмоқда боғлар.

Азиз бошинг узра ялтираб кунда
Олтинга айланар куйчи япроқлар.

Меҳрибон елларнинг қанотларида,
Қани юр, борайлик лола тергали.

Ғаройиб гулларим бордир нарида,

Гулим, кўрмагансан умрингда ҳали.

Инон, от ўйнатиб бир тонг маҳали,
Сарбозларим келар Ғиротларида.

2. Зангор тўлқинларда отармиз қулоч,
Яна-да кетармиз йироқ-йироққа.

У ерда тун йўқдир, абадий Қуёш,
Нурларин сочадир она тупроққа.

Қарагил, нақадар тиниқдир осмон,
Ундан-да гўзалдир, ундан ғаройиб.

У ерда қаро тун йўламас асло,
Булутлар қайғудан кетмас қорайиб.

Балки шоирдирман, бир ошиқ куйчи,
Сени севмак учун тушганман ерга.

Қани, кўлларингни кўлимга қўй-чи,

Менинг юрагимга кетайлик бирга.

Сира ҳам у ердан келмайлик кўчиб,
Аччиқ тажрибалар ортиб тақдирга...

СЕНИ ЎЙЛАБ ЖОН-ҲОЛИМ ОҒРИР,
Сени ўйлаб қондир ўйларим.
Манзилим ҳам йирок ва оғир,
Тиғ устида борар йўлларим.

Телба – оташ деб мени пинҳон,
Ўйлама сен, менинг юлдузим.
Сени ўйлай олдим-ку, инон,
Ўзимни ҳам ўйларман ўзим.

ШОИРЛИКНИ БЕРДИ ТАБИАТ
Шарт ҳам қўйди ўзи олдиндан.
Бутун умр ёнасан фақат
Лекин дунё тилама мендан.

Шодлигим бор, севинчларим бор,
Аламим бор, куйинчларим бор.
Одамларга илинжларим бор
Лекин дунё тилама мендан.

Қисмат юки шу бўлди жоним,
Қўшиғим бор айтурман ёниб,
Лол эрурман ёруғ дунёни
Лекин дунё сўрама мендан.

ШЕЪР ЙЎЛИ МУШКУЛ НАҚАДАР,
Қалтис дордан боради шоир.
Агар қалқиб кетмаса лангар,
Куйлаб берар қалбига доир.

Гўё фалак бошидан йирок,
Гўё ўчган тубанда овоз.
Дор устига чикмасди бирок,
Йиқилишин ўйласа дорбоз.

КЕЛ МЕНИНГ ЁНИМГА, МЕҲРИБОН ДЎСТИМ,
Кел, эй ҳасратлашиб олайлик бир дам.
Ёшлик ҳам тарк этиб кетди-ку, рости,
Тарк этиб кетгандек дунёни одам.

Қани, астагина қуйиб бер менга.
Арғувон бодага термулайн жим.
Унда жилва қилар ажиб аланга,
Унда ичилмаган менинг ёшлигим.

Хаёл гирдобида чўмилиб ётар,
Унда юз кўрсатар ажиб бир сароб.
Кунларим туғилиб, кунларим ботар,
Қайдаин афсунгар, дўстим, бу шароб.

Аста варақлайман ўтган кунларни,
Гўзал китобимдир қадах лолагун,
Келмоқда мозийнинг азиз унлари,
Азиз жўраларим, қайдасиз бугун?

1967

Она Туркистон

Абдулла Қодирий хотирасига

1. Хотирамнинг қаър-қаърида тарих,
Доим сўзлаб турар эзгин ҳикоя.
Тутқун куш сингари қолурман ғариб,
Рухимга булутлар ташлайдир соя.

Бот-бот хаёлимдан чекинди мубҳам,
Фикримдан юлқинди Ватан қораси.
Олисда милтираб сўнаётган шам,
Кўҳна ҳасратимнинг машъум яраси.

Кишанбанд килинар қўлларим гўё,
Тупрокка кориша бошлайди таним.
Шу қадар юраги тормидир – дунё.

Нахот фарзандига – ўзига ғаним.
Ўзи юрагимга жо бўлди, аммо
Нечун сиғдирмади, нечун Ватаним?!

2. Кўрингиз тарихни, эй туркий халқим,
Кўзимда эртанинг севинчи, холос.
Ул Турондир, Туркистондир? У балқим,
Ичимни кемирган қадимий қасос.

Кўрингиз тарихни. Кўз олдим парда,
Кўлимдан учмоқда бу ер, бу Ватан...
Ошно тутинардим пўлат ханжарга...
Жанг майдони сари отилардим ман...

Ватан, айланарман бир кескир тошга,
Қошингга ўқ каби учиб борарман...
Наҳот тил бошқадир, наҳот дил бошқа?!

Йўқ! Фармон кутарман, энг сўнгги фармон,
Шакланиб қарарман қалққан қуёшга.
Барибир, қасос деб ёнарман ҳамон.

3. Умр деганлари ўтмакда шошқин,
Тилла баргларини элаб йўлимга.
Сенинг мангулигинг беради таскин,
Эрта узилувчи менинг умримга.

Ох, она Туркистон, куйлайман ёниб,
Дунё журъатини бердинг кўлимга.
Мен энди англадим Туркий Дунёни,
Мана мен, тайёрман энди ўлимга...

Эй менинг заҳматкаш, эй қутлуғ халқим,
Бергил, фақат куйиб куйламак ҳаққин.
Ортиқ масъул этар топилган бу Бахт.

«Ишқ сўзидан куйди булбул маскани»,
Тил билан куйланмас она-Ватаним,
Мен сени куйламак истайман фақат.

ДАРЁ КАБИ ДОИМО УЙҒОҚ,
Интилишим тоғ қадар баланд.
Олис йўлга отландим, бироқ,
Меҳрим билан, муҳаббат билан,
Эй, кўнглимга тугилган Ватан.

Хотиралар сўзлар ҳар бир тош,
Эсдалиқлар ёғади осмон.
Тирикликнинг шоҳиди Қуёш
Эсламақдан тинмайди ҳамон.
Ох, Туркистон, Она Туркистон.

Чақирази тоғлар, дарёлар,
Яна йўлга чорлайди мени.
Мени чорлаб қуёшлар ёнар –
Ўрганадир ёниш илмини,
Чақирази тоғлар, дарёлар.

Ҳали олдда қанчалар довон –
Ўтгунимча то уни босиб,
Сўйла, наҳот, битадир дармон,
Кўзларимнинг тугар зиёси?!
Ҳали олдда қанчалар довон...

Ох, Туркистон, энг аччиқ бўса
Каби лабларимда уриндинг.
Мен олисга отланар бўлсам
Куйган юрак бўлиб кўриндинг.
Ох, Туркистон, Она Туркистон.

Дарё каби доимо уйғоқ
Интилишим тоғ қадар баланд.
Олис йўлга отландим, бироқ
Сенга бўлган садоқат билан,
Эй, кўнглимга йўзрилган Ватан.

Юрак

Гуё барибирдир яхши ва ёмон,
Юрак, сенга борар кўчалар очик...
Сачраб ёнарсан-у, бўлмассан тамом,
Ўткинчи ғамларга аччикма-аччик.

Юрак, йўлларингда турганман такрор,
Роса сайраганман сенинг тўғрингда.
Ким билар, ақлимга келдинг неча бор,
Неча бор сўзладим сенинг йўфингда.

Балки алданганман ваҳима ютиб,
Сен ҳам ташвишларга солгансан балким.
Бугун-чи дегайман ўзимни тутиб:
Сен ҳақсан, барибир менинг юрагим.

Шул осмон остида кезгаймиз ҳали,
Мантиқ ахтаргаймиз изғиб изма-из,
Даркор бўла қолсанг йиқилғил, майли,
Фақат йиқилмасин шўрлик дунёмиз.

Изн бер, хайқирай иймоним ҳаққи
Кўкларга термулиб солайин уввос.
Мен фақат Туркистон аталган ёркин
Бир бутун юртимни истайман, холос.

Гарчи тутқунман-ку эркин сеҳрингга,
Унда собит турар мақсуд – манзилим.
Қолиб кетмасайдим сенинг меҳрингдан,
Қолиб кетмасайдим йўлда узилиб.

Ажойиб диёрсан, қалбим, на чора
Шодлик ва ҳасратнинг маскани санда.
Овоз бер, зорингни эшитиб зора
Эслаб қўярлар-ку ҳеч бўлмаганда.

Айтгил, айтарманми бир кун, юрагим,
Айтгил, куйларманми боқмай ўзимга.
Сени жарроҳ каби совуққон ва жим
Юлиб кўярманми қоғоз юзига.

У пайт алдамасдинг кўзимга боқиб,
Шодумон дардингни тўкардинг буткул.
Унгача илҳомлар келмагай оқиб,
Унгача дунёни англамак мушкул.

Са.марқанд осмонида

Кезар бўлдим фазоларда ман,
Ок тўлқинлар уммони ичра.
Юрагимда кайғу-шодумон
Айланурман Самарқанд узра.

Кўз ўнгимда қадимий жаҳон,
Асрларни бузар ҳаёлим.
Осмонида шунча ҳаяжон,
Тушганимда не кечар ҳолим?

Фалакларда муаллақ турдим,
Мени сўнгсиз ҳаёл этмиш банд.
Сенинг буюк ўтмишинг кўрдим,
Келгусингни кўрдим, Самарқанд.

Тарих айтар, аста жаранглар,
Дахмаларда кадрдон калом.
Зиё сочар самовий ранглар,
Минорларда абадий илҳом.

Клавихо* каби боқурман,
Бошинг узра келдим-ку алҳол.
Асрлик тош янглиғ қотурман
Шоҳизинда қошида беҳол.

Ошиқман-ку, мен учун басдир,
Атамассан менга қаҳрингни,
Лекин барча ошиқ эмасдир,
Сен уларга очма бағрингни.

Карвон-карвон келиб кетдилар,
Ҳаммасини бағрингта олдинг.
Шамол каби елиб кетдилар,
Фақатгина Сен мангу қолдинг.

Илҳом излаб келди бирови,
Биров сенга қилинди сургун.
Ким дўст эди, ким эди ёвинг,
Барчасини айтолмам бугун.

Ер талашиб келдилар ахир
Ваҳший тўда айюҳаннос уриб.
Ҳаммасидан хабардор тарих,
Мен не дейин осмонда туриб.

Бўлган-ку кўп қиёмат қойим,
Қийин эрур ахтармак қиёс...
Туркистонни ўйлармиз доим,
Келажакка буюк эҳтирос.

Тушлар кўриб ухларсан гўё,
Тушларингда қадимий қисмат,
Эй, Самарқанд, эй, кўҳна дунё,
Сен уйғониб кетмагил фақат.

*Клавихо – Амир Темур ҳукмронлик қилган даврда Самарқандга келган испан элчиси.

Кўпдир шаҳар деганнинг оти,
Имкон бўлса кўрарман бир-бир.
Бироқ танҳо эрур ҳаётим,
Танҳо эрур Самарқанд ахир.

Бахти кулган элни кўргайман,
Хароб бўлган бўстон жойида.
Таъзим бажо қилиб тургайман
Кўктангрининг қутлуғ пойида.

Кезар бўлдим фазоларда ман,
Оқ тўлқинлар уммони ичра.
Юрагимда қайғу-шодумон
Айланурман Самарқанд узра.

ЁРУҒЛИКНИ ЎҒИРЛАБ СЕКИН
Теваракни қуршади туман.
Эрмак қилиб тун чўқди, лекин
Эшик очиб чикмадинг-ку сан?

Дейдиларки, сенинг кўзларинг
Афсунгармиш, сеҳр этармиш.
Ким кўрса гар бир қарра сени
Оёқ етганича кетармиш.

Совукни кўр, юзни чимчилар,
Масхараман унга бу замон.
Ўйларимга келиб санчилар,
Ой эмас ул – у қотил камон.

Бунда ҳар не эрмаклар мени,
Қаронғидир ахир жаҳоним.
Ҳеч бўлмаса очгил дарчани,
Дарпардани очақол, жоним.

Бир лаҳза достони

Мен ўзимни йўқотдим тамом,
Мен ўзимни йўқотдим шу зум.
Қаёнларда, айтинг, бу замон,
Қаёнларда қолибдир – ўзим?

Бир кимсанинг қошида балки
Титраб турар шам каби ғариб.
Кўчаларда тентирар, ёки
Додлаб юрар мени ахтариб.

Шундай сарсон, шундай саргардон,
Юрагида лаҳзалик кайғу.
Қай одамнинг кўзига нолон,
Нажот тилаб термуларкин у.

Бир лаҳзалик эрур бу ситам,
Лаҳзагина йиғлайди кўзим –
Япроқ каби оёқ остида
Хазон бўлган, эй менинг ўзим.

Лаҳзагина юбормас кўйиб,
Кимдир занжир билан боғлабди.
Кимдир: «Сенга ўзлик нима» деб
Ўлдирмоққа мени чоғлабди...

Мен ўзимни йўқотдим тамом.
Мен ўзимни йўқотдим бир зум
Қаёнларда, айтинг, бу замон,
Қаёнларда қолдим мен ўзим.

ТОҒДА БИР БУЛОҚ БОР ЗОРУ ЗОР,
Кўксида севгининг заҳари.
Ул маним кўнглимдек интизор,
Тоғлардан келадир сарсари.

Нимадир сўзлайди шивирлаб,
Орзиқиб тушади йўлларга.
Тоғларнинг севгисин ўғирлаб,
Бокмайди минг турли гулларга.

Қуйига шошилар тоғлардан,
Келгунча қуриydi мадори.
Келгунча адодир оҳлардан,
Йўлига чиқмайди ул ёри...

ЁДИНГДАМИ, СЕВГИЛИМ, БИР КУН
Чиқиб келдим йўлингга.
Бинафшалар тердим сен учун
Ва узатдим қўлингга.

Яна ўшал йўлдан борурман,
Нигорондир бу кўзим.
Хаёлимни қонга қорурман,
Сен йўқсан-ку... Бир ўзим...

Хув ёшлигим қолган жойларда
Изғийман мен ёниб.
Айт, излайин сени қайлардан,
Қайдан топайин, жоним.

БИР КУН ЙЎЛГА ОТЛАНСАМ ТАНҲО,
Бу ерларда не кечар ҳолинг.
Кўча пойлаб шому тонг аро,
Алланарса туяр хаёлинг.

Менинг ҳолим учун сен йиғлаб,
Жудоликка бўлурсан иқро.
Балки мени келар, деб ўйлаб,
Дарвозага боқарсан бекор.

На чора бор, айрилиқ оғир,
Кетар бўлсам, бошласа йўлим.
Унда жоним... бир куни ахир
Мени сенга топширар ўлим.

СУВЛАР НЕ ДЕБ ЖИЛДИРАЙСИЗ?
Не деб шивирлайсиз, саболар?
Сен-да бераҳмсан, Бойчечак.

ХАЁЛ ОЛИБ КЕТАР ЙИРОҚЛАРГА,
Кўз илғамас ёқларга олиб кетар.
Ўзига қаттиқ ишонар хаёл.

ХАЁЛ ОЛИБ КЕТАР ЙИРОҚЛАРГА,
Яна олисларга бошлар бешафқат
Олис у йўлларнинг хаёли.

ДАРАХТ ШОХЛАРИДА СИЛКИНАР
Кузнинг яйдоқ, сариқ шамоли.
Чирқиарар бир қушча.

1968

Ўйбек хотирасига

Тоғлар аро бир ойдин булок,
Атрофида шивирлар ўтлок.
Булокда шаън ва собит чирой.
Нур йўлидек ўйлари йирок
Сувда мангуликдек сузар ой...

Бирок, ҳайҳот, бир қуюн келди...
Ойдин булок қайга беркинди?!
Қайдадир шаън ва собит чирой?
Фалакларга қарайман энди.
Фалакларда сузиб юрар ой...

Одамининг боласи

Ёдимдадир, аччиқ дардларим каби
Фазоларда учар эди хаёлим,
Қанот қокмай ўқ-тайёра сингари,
Бари ўз қўлларим мисоли таниш...

Қадим миноралар кўксида ёдим,
Илоҳий ёзувлар яралангандир.
Бунда менга сўзлар фотих Искандар,
Тажанг бўлиб хотирамининг сабрига.

Тажанг кезар қуббалар тепасида
Темурнинг чўзилган арвоҳи булут...
Эски гап «Мен инсон боласи» ахир,
Ёдимда, ёдимда мен бечоранинг...

Кейин менга ҳар хил лақаб бердилар,
Аввал жиндек гуноҳим учун – асир.
Асирлик ёқмасди менга, кул бўлдим,
Оч қолишган куни сотдилар кейин.

Бош дегани недан ясалган экан,
Сўнгра сўйдилар, сўйдилар, сўйдилар.
Замон ичра бошланди саргардонлик,
Мен кабилар кўп экан ер юзида.

Биз тўпландик. Қолгани кундек маълум.
Фазоларда хаёлим учар яна.
Қанот қокмай ўқ-тайёра сингари
Бари бармоқларим мисоли таниш...

Дағалландим – салга жаҳлим чиқади,
Инжалашдим – салга қувончим дунё.
Асабим бузилди – фикрсизликдан?!
Шарт отдим ўзимни – ориятим бор!..

Юрагимнинг устки қатлами балки
Совуқ, ичи ёниб турар ловуллаб.
Бу дунёнинг устки қатлами совуқ,
Кўринг, ичи ёниб турар, эҳтимол...

Қўлларим сиртида гўштлар ва пайлар,
Қўлларим ичида қаҳрабо суяк.
Оҳ, қандай ёнардим крематорийда.
Қўлимни кранга ўхшаб кўтардим.

Жуда катта қишлоқ эрур ер юзи,
Бутун ер юзида дўстларим бордир.
Дўстлар, мен боримни аямасман ҳеч.
Керак бўлса, мана, тайёрман. Мени

Унутмангиз сира, ҳамқишлоқларим,
Бошимни олсинлар, майли олсинлар.
Дунё, мен кўтариб юрибман ҳамон
Сенинг қайғу-ғаминг бўлган бошимни...

ЧАРС-ЧАРС ЁНАВЕР НИМЖОН ОЛОВ,
Кўлларимни қалайман,
Бегона эмасмиз, ҳар қалай.

1969

Агар

Агар шундай бўлса, агар шундайин...
Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Ҳаммаси икки карра икки, яъни беш,
Агар шундай бўлса, агар, дарвоқе...

Ҳаёт мураккаб, деб ўйлаймиз хайрон,
Гавжум – одам тўла бўшлиққа қараб.
Ок, кора, қизил, заъфар харита –
Она Туркистонга бош қўйиб маъюс.

Бу ҳаёт мураккаб, деймиз тик боқиб
Юлдузлардек ҳадсиз ҳаёт кўзига.
Хусусан, ҳаёт кўп мураккаб, деймиз,
Ўз-ўзимиз бузиб қўйгандан кейин.

Гарчанд ҳамма нарса тушунарлидир...
Барибир, бир фикр берингиз менга.
Оддий «ассалому алайкум» каби,
«Саломат юрибсизми, она?» дегандик,
«Ўғлим қаерларда қолдинг сен, тавба?»
«Уй олдингми? Неча хоналик, иним?»
«Устинг бут, мояна қанча?» – сингари,
Одатий, кундалик гап монанд фикр.

Ва яна бир фикр берингиз менга,
Токи тоғ-тошлоқда кезайин сарсон.
Саҳрони, харсангни сўзлатмак учун,
Пахта каби юмшоқ сўзласин тошлар.

Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Агар шундай бўлса, агар... дарвоқе...
Йиртқичлар қайтсин ўз болалигига...
Наҳотки, биз қайта билмаймиз, наҳот...

Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Тушунарли, агарда шундай бўлса.
Осмонларга бош уриб ўлмак, қизик,
Чунки бошинг етмайди. Тушунарли.

Ўйлашиб, бир фикр берингиз менга,
Токи артмакка шошсинлар одамлар
Майса, япроқларнинг шабнам ёшларин,
Ботаётган кунга қараб йиғлашсин...

ПАҒА-ПАҒА ОППОҚ ҚОР ЁҒАР,
Боғлар киймиш илоҳий либос.
Юрагимни бир оташ доғлар –
Куёш тутиб келаётир ёз.

Нима бўлди? Кипригинг намли,
Кўзларингда яширин асрор,
Девордаги суратим қани?
Нима бўлди? Қалбингда не бор?

Ёғар оппоқ, паға-паға қор,
Дардим қорлар каби сочилар.
Хув йироқда гуллаган баҳор
Бўйлари кўксимга санчилар...

ЁМҒИР ЁҒИБ ЧИҚДИ ТУН БЎЙИ,
Тонг оқарди, тинмади ёмғир.
Бузилгандек осмон уйи –
Ерга қараб йиғлайди оғир.

Мен хонамга киргайман алҳол,
Юрагимда кўхна андуҳлар.
Деразамга урилар шамол,
Қайдасан сен? Қайда ул руҳлар?..

МЕН ЎЗИМДАН ЎЗИМ КУЛАМАН,
Бахтиёрман гўдак сингари,
Кула билганимдан.

1970

Шоир

Абдуллага

О, она-табиат, маънос онажон,
Сирли бир завқ аро сиркирайдир тан,
Охири ўлдирар мени ҳаяжон,
Боиси не, айтолмасман дафъатан.

О, она-табиат, ўйлайман сени,
Тинглайман, оламнинг шивирин такрор.
Банди масканига чорлайди мени
Кибор чўққиларда музлаган баҳор.

Мунгли товушига осурман кулок,
Довдир мажнунона хаёлга асир.
Варақлар устида михланди нигоҳ,
Ўнгин чангалида турибман ахир.

Бир шеър қаршисида туравердим лол,
Бир шеър қаршисида телба, девона –
Мункайиб қироат қилаётган чол
Умрини бошқатдан бошлади яна.

Шоир шунинг учун тузарми девон,
Ўўкса, бу парижон тизмалар нечун?
Кимни шоир дея тан олур жаҳон,
Биз кимни шоир деб атаймиз бутун?

Кимдир ул жафокаш шу хилқат аро
Ҳамнишин тутинган қора қаламга.
Кимдир ул, ғамгусор ва мотамсаро,
Фикр сочаётган оламга?

Кимдир ул, эрмак деб куйларми наҳот,
Сохта эҳтирослар чулғарми уни?
Йўк!.. Йўк, яралмади у билган ҳаёт,
Ҳали туғилмади шоирнинг куни.

Ҳали қайлардадир жанг борар ёвуз,
Маъсум гўдакларнинг шами ўчмоқда.
Мусиқор* эмас-ку темир ялмоғиз
Муштарақ осмонда учмоқда.

Не эллар, ватанлар гулханда ёниб,
Шоир кўз ўнгидан ўтади бир-бир.
Барчанинг дардини ўзига олиб,
Мажнун бўлиб юрар шунинг-чун шоир.

Ҳали бўғизларда бўғилар нафас,
Эски яралардан чак-чак томар қон.
Шоирни куйлатган табиат эмас,
Шоирни куйлатган Ҳазрати Инсон.

Тиккандир жонини Ватанига у,
Бир сўз қаршисида титрама, эй, жон.
Юзма-юз келгандек гўё ўт ва сув,
Юзма-юз келадир шоир ва замон.

Буюк эътиқоддир бу даҳр аро йўл.
Буюк эътиқоддир муборак илҳом.
Шоир юрагида очилмаган гул,
Шоир юрагида собит интиқом.

*Мусиқор – афсонавий темир қуш. Қўшиқ айтиб, хушбўй сочиб учармиш.

Санъаткор

Ҳаммаси тугади, тугади ахир,
Парда туширилди, томоша тамом.
Бироқ сахна узра ҳал бўлган тақдир,
Менинг юрагимда қилмоқда давом.

Қарсак гуриллади, кандиллар титрар,
Совук сув сепгандек титрар бир одам,
Ўқ еган оҳудек муаллақ турар
Шундоқ кўзларида йўқолган олам.

Кимларга шарҳи ҳол айлар бечора,
Пинҳон дардларини ким тинглайди, ким!
Дўстим, мен яшадим бугун, бир бора,
Ахир неча марта яшамоқ мумкин!

Қайгадир шошяпсиз, кўриб турибман,
Кетаркан, елкалар қилмоқда таъқиб...
Гўё фалакларда учиб юрибман,
Ерга тушмакликка йўқ бугун ҳаққим.

Кимдир дарбозага отар ўзини,
Нахотки ҳеч нарса қолдирмади у,
Нечун яширмоқда, нечук кўзини,
Алдовми, риёми, бахтми ё қайғу!

Оҳ, синглим, турибсан не учун маъюс,
Ким ҳасрат суратин чизди кўзингга.
Ким парда ташлади беқўлу бесўз,
Кимнинг қаҳр бозори етмади сенга.

Ҳеч нарса кўтармас кўнглимни маним,
Сезаман бўғзимга етиб келар жон.
Додимга етади на дўст, на ғаним –
Санъаткор бахтиёр бўлгайдир қачон?..

Сиз софсиз, умрингиз нашъага тўла,
Мен парда ортида колурман йиғлаб.
Ҳайҳот, унутарсиз мени бир йўла,
Сиз бўлак тушларни кўрарсиз ухлаб...

Сиз эса не учун котиб колдингиз,
Қандай хаёлларга бошингиз тўлди.
Эҳтимол, виждонга буров солдингиз,
Мархум виждон эди, у қайта ўлди?!

Биров дардларига излайди шерик
Кучиб ер шарига ўхшаган бошин.
Чорлайман, кел бери, мен ҳали тирик,
Чорлайман, кел бери, менинг куёшим.

Хайр, мени ташлаб кетгайсиз бир-бир,
Парда туширилди, томоша тамом.
Бироқ саҳна узра ҳал бўлган тақдир
Менинг юрагимда килмоқда давом.

КЎЗЛАРИМНИНГ ОСМОНЛАРИДА
Фақат ўзинг, фақат сен ўзинг.
Ойдан, юлдузлардан нарида –
Кўзим ичра сенинг юлдузинг.

Тушларимда учиб юрардим,
Мен-ла бирга озод қушларим,
Сен тушми, деб сендан сўрардим,
Алдамчидир барча тушларим.

Мени кутмас энди ул боғлар,
Мени кутмас қалам қошлигим.
Тушда қолди ул масрур чоғлар,
Эҳ, хувиллаб қолган ёшлигим.

Шафқат недир – қовжирок тақир,
Мен йўлсизман бесару самон.
Ботмоқдадир қуёш ҳам ахир,
Ҳансирар-да, бугриқар осмон...

Бу ерларга беҳуда келдим,
Сувга чўккан чўғдек сўзларим.
Гўзалликнинг мен қули эдим,
Сен Аллоҳсан, менинг гўзалим.

Қайдасан сен, бу кун беҳуда
Ҳасрат билан кўйингда ёндим.
Сенинг ўтли меҳрингдан жудо
Сап-сарғайган саҳрода қолдим.

Даъват этмас, шундоқ, алвидо,
Толқон бўлур тамаллар тоши –
Сўнаётган офтоб нурида –
Менинг кирсиз ўн тўққиз ёшим.

Томоғимда қотган сўзларим,
Сочилган, самога сочилган.
Мана, тонг. Тонгларнинг гўзали.
Тонг оқарди. Тонг – сочим менинг.

Хайр сенга, отилган оҳу,
Дунёларга видо айтурман.
Элитмоқда чўнг қудрат – уйқу,
Тушларимга яна қайтурман.

* * *

Толиб Йўлдошга

ҲАЁТ ЖОМИ ИЧРА ОҶАМИЗ,
Гоҳи хурсанд, гоҳида вайрон,
Теваракка ҳайрон боқамиз,
Теваракни қолдириб ҳайрон.

СЕН КЎП ЯШАДИНГ, БУЮК ТОШ,
Яшай берасан ҳали узоқ-узоқ.
Кўп яшаб қўйганимдан уяламан мен эса.

ҲАЙҲОТДЕК ТУН ИЧРА БИР ЎЗИМ,
Юлдузларнинг нурлари оғрир
Кўзларимга келиб санчилиб.

1971

* * *

(Ҳазил)

– БИР ШЕЪРИМНИНГ, ҚАРАНГ, БОШИ ЙЎҚ,
Кесилган-ку, қаранг, оёғи –
Муҳаррирга боқдим, кўзим лўқ, –
Ахир қандок бўлур уёғи?!
– Тилингни тий, – деди муҳаррир, –
Яхшилиқни билмаган ҳамак.
– Кечирингиз... лекин кўп оғир
Ёлғиз қорин билан яшамак.

Танбех

(Ҳазил)

Барча танбех бермакка шайдир,
Гоҳ мулойим, гоҳида тошиб:
– Қадамларинг бежо ўхшайди...
Йўлларингдан кетма адашиб...
Танбех бериш яхши, албатта,
Кўзни юмиб, пешона қашиб,
Гап топилар, агар ҳаётда
Олган бўлсанг бир оз адашиб.

ЮЛДУЗЛАРНИНГ АЧЧИҚ НУРЛАРИГА ЧИРМАШАР,
Юлар ойнинг намхуш сочларини
Фалакка термулиб қолган кўзларинг.

1972

Битиктош

Азизхон Қажумовга

Фирдавсий бир замон айтгани каби,
Ҳар не ўткинчидир, фанонинг ўзи,
Фақат икки нарса қолур абадий –
Ботирнинг шавкати, дононинг сўзи.

Аждодлар Ватан деб жон фидо қилган,
Бехуда гап сотиб юрмаган улар.
Мана минг йилларни опичлаб келган,
Битиктош она ер ҳақида куйлар.

Вакт куюнида не даври даврон,
Бу – тошга айланган эркдир, бардошдир,
Бу – Турон аталган муқаддас армон.

Унга қарайману бир хис туяман,
Бу юртим тимсоли мангулик тошдир,
Юрагим тошига шеърим ўяман.

Карло Каладзе диёрида

*Учарман, қуёшга ботган қуш каби
Кўкда ер ҳақида қўшиқ айтарман.*

Карло Каладзе

Тўрғай учар... Илҳомга у тўлиб учар,
Ўқдек учиб борар мовийлик сари,
Қуёшдан, ўзидан маст бўлиб учар,
Оғушига олар чексизлик бағри.

Ҳар нега кодирдир соҳир шеърият,
Гоҳ ўнгта эврилур, гоҳо рўё, туш.
Камолот тимсоли сингари, фақат
Туманларни кесиб учар вола қуш.

Шеърият кўида бир мажнун шиор
Тонгни сўроқлайман тунлар уйғониб.
Гуржистон қўшиғин тинглайман такрор
Буюк шеъриятнинг қаърида ёниб.

Бир ўзбек ўғлони гуржи шеърининг,
Нетонг, шиддатига асирдир бугун.
Мен-да бир ошиқман, она еримнинг
Севгиси сўнгсиздир, иқболи гулгун.

Шоир, тунлар ўтди, ўтди кундузлар,
Юзидан Картвели кўтарди парда.
Неча бор айланди кўкда юлдузлар,
Оқарди қора тун Гавризангарда.

Учар, тўрғай учар, мозийдан сўзлар,
Мен уни тинглайман, кўзларимда ёш.
Шоир, Кавкасион неларни ўйлар,
Нахот ботиб кетса ерларга қуёш.

Баҳрун нажот узра ўрлар қора чанг...
Гарчи бу тўқилган афсона эрур –
Эҳтимол, зирвадан малул ва ўйчан
Ёфаснинг, Картлоснинг овози келур.

Улар дўст тутинган, инон, эй, шоир,
Соғари алвидо қилганлар балким.
Йўқ, улар ғаразгўй бўлмаган ахир,
Йўқ, душман бўлмаган ҳеч қачон халким.

Тўрғай учар, тўрғай учар беомон,
Босиб кела бошлар мозий кўлкаси.
Неча жафо бўлса, кўрдинг, Гуржистон,
Сен эй, асрдийда мардлар ўлкаси.

Танимни қақшатар ул ўтмиш еллар,
Гўё кўк юзига тортилмиш никоб.
Лекин Мхедрули саслари келар,
Титрар осмон-фалак, титрар кўхи Қоф.

Ул тўрғай осмонга чўкиб бормоқда,
Дафъатан самовий бахтдан тикилди.
Ҳайҳот, ул бечора тўрғай тупроққа,
Шу она тупроққа жонсиз йиқилди...

Қутлуғ тупроғингга қадамим босдим,
Қутлуғ тупроғингни куйларман қониб.
Йўқ, мен Гуржистонни сева олмасдим,
Бағримда турмаса Ўзбекистоним.

Билурман, охири тўхтар-ку қалбим,
Қўл силтаб дунёдан бир кун ўтарман.
Учарман, куёшга ботган қуш каби
Кўкда ер ҳақида қўшиқ айтарман.

Шавриқ, Фикрат китобиға ёзув

Нечун йўлнинг сўнгида жарлик...

Т. Фикрат

Мен ухлайман, мен ухлайман,
Рўёларга ботаман.
Тушларимда мен йиғлайман,
Булутни уйғотаман.

Боқмам ерлик наволарга,
Билмам қачон қайтаман.
Мен дардимни ҳаволарга,
Шамолларга айтаман.

Мен ухлайман, мен ухлайман,
Аста юмгайман кўзим.
Тушларимда мен йиғлайман,
Сен кулиб тур, Юлдузим.

Арава тортаётган отга

–Уф, бунча уф тортасан бундай,
Емишинг соз, ҳансирама, бас!
–Ўзим шундай, одатим шундай,
Мен шунақа оламан нафас.

АЙТМАСАНГ БЎЛАРДИ-КУ ШУЛАРНИ, Э ВОҲ,
Ўзим талаб қилдимми ҳақиқатни,
Қандай яшайман қолган умримни энди?!

МЎЛТИРАБ ҚАРАБ ТУРИБСАН, ҚУШЧАМ,
Нега бундай қарайсан,
Барибир менга ишонмайсан-ку?

1973

Шаҳор ва срабон ёмғирлари

Срабоннинг кўлкаси фироқ, совуқ.

Тағор

Шоир, чатака куш уйғотди сени,
Паришон ёмғирлар ичра паришон.
Омонлик излайдир срабон сели,
Бир Ватан сўрайдир ғариб срабон.

Шоир юрагини очди ва ёмғир
Сўзларга айланди, ҳар недан жудо.
Ухлаб ётганларни уйғот, эй шоир,
Йўкса уммонларни тўнкарар Худо.

Ахир ҳақиқатга эрк ҳам керак-ку...
Мандарда тангрилар ёвуздир ахир,
Бўрон кўзларига келмайдир уйқу.

Вайтаран тўғони доимо хозир...
Ёмғирларга чўкиб яшади шоир.
Урён юрак билан мангу колди у.

Учинчи дўст *

М.Б.

Тахтада гезариб ётган қонли хат,
Қонли суврат, қонли май, бошқа... Унга бари бир.
Аспрай олмадик-ку уни.
Топшириб қўйдик-ку дўстим.

Биз энди бу ерда
Бу Ерда
Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз.

Биз энди Она ер – нажотнинг
Иссиқ бағрига қачон етармиз, қачон?!
Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз-да энди.

Кимларнингдир учинчи дўсти бўлиб қолармиз,
балки...

Учинчи дўсти бўлиб.
Уларни ўйлаб... Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз-да энди, дўстим.

*Д.Мирзашвили ва Т.Пицхелауриларнинг «Учинчи дўст» асарига ўзув.

Бетховен

Ҳозир сўнг зарб билан узилажак тор,
Ўзинг кўлла мени, эй, буюк Даҳо.
Наҳот, ҳар не абас, ҳаммаси битар,
Қандай саодатдир бу сўнгги садо?!

Шивирлар, ҳайқирар бепоеън денгиз,
Мен уни сипқармак истайман танҳо.
Фақат сен, кўзингни бағишла, Зиё,
Фақат сен, Жасорат, кўлингни бер тез.

Балки бу Осмон – Орзу садоси,
Денгиз – хаёлларин садосидир бу,
Ҳақиқат қошида қасамдир эзгу.

Суюкли инсонга балки видоси,
Ҳозир сўнг зарб ила узилажак тор –
Сўнгги зарб ҳаётин яшамак даркор.

Виктор Харанинг сўнгги кўшиғи

Оҳ, сўнгги кўшиқни куйламак бунчалар қийин.
Виктор Харанинг кўзлари ўнгида
Унинг она-Ватанин –
Етти торли муқаддас созини синдирдилар.

Оҳ, сўнгги кўшиқни куйламак оғир, кўп оғир,
Қотилларнинг осий юзларида ажал ниқоби.
Беш минг бизлар.
Беш минг ҳозир – майдонда.
Бизлар беш минг? Бизлар беш минг, холос?!
Йўқ! Биз миллионлармиз ахир
Ёруғ жаҳонда.

Оҳ, сўнгги кўшиқни куйламак оғир нақадар.

Виктор Харанинг кўзлари ўнгида
Унинг ўн фарзандини, ўн дилбандини,
Унинг сарбаст-сарбаст қўшиқларига
Доим жўровоз
Осмон каби озод болаларини –

Бир эмас,
Икки эмас,
Уч эмас...
Унинг ўн фарзандини –

Бармоқларини сўйди жаллодлар.
Ўзинг яратдингми шуларни фалак?!
Бугун
Ўн минг яраттувчи қўллардан айрилар дунё.
Ох, сўнгги қўшиқни куйламак нақадар оғир,
Шамолларнинг сочларига илашиб учди,
Учди шамолларнинг чангал сочларида
Унинг қонли қўшиғи,
Тутди фалакни.
Тўқинди дунёга.
Ох, сўнгги қўшиқни...
Куйламак...
Зарур.

Пабло Неруда ўлимига

Ахир ўлдирмишлар қора машъал тутган
машъум шайтанат,

Кўрқоклар ўлдирдилар,
Сотқинлар ўлдирдилар,
Шоирни. Инсонни.

Гарчи мумкин эмасдир асло
Уфқнинг бўйнига сиртмоқ, дор ташлаб
Ўлдирмоқ инсонни, Пабло.
Сўнди озодликнинг сўнгсиз осмони, Пабло.

Чатнади юлдузлар,
Сўндилар қақшаб.
О, бугун қайғунинг қора сувратин кўрдим.
Нафратнинг қошида турдим юзма-юз.

Нафасини ичига ютиб юборган ҳаво,
Дим,
Нафасини ичига ютиб юборган
Паблосиз.

Бугун танҳо ҳасрат. Шоир ва Дунё.
Сўз йўқ Сўзга,
Осмон тошиб кирар кўзга, сиғмас кўзга, Пабло,
Бу буюк ҳасратнинг мазмуни ўзга, Пабло.

Наҳот борлик – соқов.
Наҳот Борлик – кўр.
Дилдираб, лопиллаб турган булутларнинг
Тобутида ётар жонсиз тафаккур.

У қандай севарди.
У қандай севарди – Дунё – Ватанин.
Йўқ, озодликни отиб бўлмас, йўқ,
На-да тубан, на-да аянч осмоннинг душмани.

Кўлларига қайтадан қора машғал олган
машъум шайтанат –

Зулматликлар Чилининг оппоқ тонгини
Чил-чил синдирдилар.

Қонли санжоқ илдилар, Пабло.
Етим қилмоқ бўлдилар озодликни

Фақат,
Яна ўзларини етим қилдилар,
Пабло.

Етар, бас, марсия...
Эй сиз, ғафлат супрасида биксиб туйганлар,
Эй, сиз, қурбонликка
Қуёшни сўйганлар...

Уни ўликлар ўлдирдилар,
Ўлдирдилар шоирни. Инсонни.
Хайқир, хайқир, хайқир осмон –
Пабло Неруданинг сўнгсиз осмони.

Верлен

У хайбатли кўзга айланди...
Ундан оқиб чиқади ўзи.
Қувиб борар, қизил, яшил кўйлак кийган
Ҳавони қувиб борар.

Темир-бетон қўллари билан
Қаттиқ тақиллатар ҳаприқиб,
Юрагининг почта қутиси
Осилган дарвозасини:
– Ким бор,
Кирмадими шу ёққа,
Қизил, яшил кўйлак кийган
Ҳаво?!

Теваракка жавдираб боқар.
Теваракка боқар мушаккал.
Уялар.
Яланғоч...

У – тор эмас.
У – товушдир, эҳтимол.
У ҳасрат ҳам эмасдир ҳатто,
У – ярадир аниқ.

Хижратда она алласи

(1944)

Шакар кўзим, тушларинг бўлсин ширин,
Сен менинг жонимсан, сен менинг таним,
Онангнинг кўксида қасос яширин,
Юрагида ўқ парчаси – Ватаним.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Она юртни босди ёвуз йилдирим,
Масканатга айлантирмиш доругир.
Гарчи қон ичрадир баргрэзон ерим,
Айри тушмак, болам, мушкул барибир.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Қонталашган уфқларда нафармон
Ботишини қуёш билмай турадир,
Одам ортган поезд борар Шарк томон,
Филдираги кўксим узра юрадир.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Қирғоқларга чопар, қайтар долғалар,
Музтариб осмон кабидир нолам.
Боғларда қағиллар қора қарғалар,
Боғлар булбулидан айрилди, болам.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

У ерда визиллаб ўқлар учадир,
Ўқлар учиб юрмас бекордан-бекор,
Тирик жоннинг, болам, шами ўчадир –
Ёв учун қуёшнинг ўчмоғи даркор.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Балким афсоналар айтар булутлар,
Туркулар айтадир мусаффо, туйғун.
Йирок-йироклардан турналар ўтар,
Ҳижрон кўшиғини айтарлар бутун.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан биолар қилдим, алла.

Отанг жангда. Отанг сени кўрмайди,
Отанг жангда, қорахат олган онанг.
Отанг келиб аҳволингни сўрмайди,
Бу оламда бир ўзи қолган онанг.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан биолар қилдим, алла.

Армон-ла юмгандир кўзларини, бас,
Жон бериб душмандан олгандир ўчин.
Нечун қалқиб-қалқиб оласан нафас,
Нечун кўркиб кетдинг, тўлғондинг нечун?
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан биолар қилдим, алла.

Шакар кўзим, тушларинг бўлсин ширин,
Сен менинг жонимсан, сен менинг таним.
Онанинг кўксига қасос яширин,
Юрагида ўк парчаси – Ватаним.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан биолар қилдим, алла

ҲУВИЛЛАГАН УЙДА СИҚИЛАР ЮРАК,
Ғолиб келди охир қора гумонлар.
Мен-да саргардонман, ўзимдан йирок,
Ҳорғин кўзларимга чўкмиш тумонлар.

Рауф Парфи. 60-йиллар.

“Менга бир шеър керак
эй, мезбон,
Вэилмаган шеър эрур
дилим...”.

Абдулла Орипов билан
адабий гурунг.
“Кимни шоир дея тан олар
жаҳон,
Биз кимни шоир деб атаймиз
бугун?..”

Шоирнинг онаси Сакина Исабек кизи.

Навқирон шоир дўстлар Рауф Парфи (ўнгда) ва Сулаймон Раҳмон.

“О илҳом, ахтардим сени дунёда,
Қисмат елкасида югурдим, елдим,
Гоҳо шавк қанотида, гоҳо пиёда
Юқуниб мен сенга сиғиниб келдим”

Адиб ва мунаққид Аҳмад Аъзам билан.

Ўтган асрнинг 80-йиллари бошида сўз майдонига кирганлар даврасида:
(ўнгдан) Сирожиддин Саййид, Зулфия Мўминова, Фарида Афруз ва
Чоршамъ.

Ёш ижодкорлар ҳамиша устоз Рауф Парфи
суҳбатини олишга ошиқишарди.

Ўзбекистон халқ шоирлари Рауф Парфи ва Усмон Азим (80-йиллар)
- "Ултиришар икки жунунвап..."

Адабиётшунос олим Иброҳим Ҳаққул билан ўзбекона гурунг. 1990 йил.

Устоз шоир Шукрулло билан.

Дастхат.

Латвия сафари, 1986 йил.

80-йиллар.
“Тил билан куйланмас она
Ваганим
Мен сени куйламак истайман
фақат”.

“Мен сизга бир дунё дунё
қолдирдим...”

Тошкент. Минор қабристон.
Шоир Рауф Парфи мангуга қўним топган жой.

Ҳайҳот, тингламайсан ёнимга қайтиб,
Ортиқ етиб бормас оташин сўзим,
Сен кетиб борасан алвидо айтиб...
Мен эса излайман ўзимни ўзим.

Ёғеши Чарени хотирасига

Мен
Оламдан
Ўтдим.

Мен оламдан ўтдим,
Эркалатманг ўтган одамни.
Елкаларга кўтарманг.
Атрофга
Ўғринча
Йўталманг.

Раҳмат, ўзим борардим-ку...
Эҳтиёж борми энди тобутга?!
Бари бир... Ёндириг.
Мен, ахир, ўч эдим ўтга...

ДОЛҒАЛАРНИНГ ШОШҚИН ОДИМИ,
Шиддат ила юзмоқда кемам.
У томонда бахтим қолдими,
Бахтсизлигим қолдими, билмам?

Йўлни дарға шамоллар олди,
Мана, судраб борар кемани.
У томонда нималар қолди,
Бу томонда не кутар мени...

1974

Омон Азиз. «Қандакорлар»

Ўлтиришар икки жунунваш,
Икки жаҳон билмаган жаҳон.
Икки шоир маъюс, хаёлкаш,
Ўрталикда олов – Туркистон.

Мангу ёнар лаҳзалик оташ,
Қотиб қолган хаёл бепоен.
Асрий ҳасрат, юракдаги тош,
Бир лаҳзалик шодлик намоён.

Титрар олам бир паришонҳол,
Тўрт тарафда зулматдир ғариб.
Тўрт тарафни гўё босмиш ёв.

Келажакка ёғдирар савол,
Гўё тунда имкон ахтариб,
Чорлар мисда музлаган олов.

Абдулхалим Сулаймон Чўлпон

Шу оғиз ҳолимда шоирманми мен?

Чўлпон

1. Она тилим, сен руҳимнинг қаноти,
Абут-турк нафаси, Олтой чечаги.
Хун давридан омон келган Фиротинг,
Қутлуғ Энасойнинг эзгу эртаги.

Урхун бўйларида тошга айландинг,
Кўкларга санчилдинг, Турон бўлдинг сен.
Мангулик сафарга қачон шайландинг,
Қачон бу аламга – кучга тўлдинг Сен.

Порлоқ осмонингда қузғунлар учди,
Эвоҳ, ёғийларинг солди яғмони.
Ёғийларинг жигар-қонингни ичди.

Жигар-қон жарангги тутди жаҳонни,
Онасен. Кечирдинг. Қонидан кечдинг,
Бироқ кечирмадинг асло ёлғонни.

2. Дунё оқ эмасдир, йўк, қора бардош,
Куйиб ёдимиздан кечганлар айтсин.
Сўзларида заҳар, кўзларида тош,
Элидан, тилидан кечганлар айтсин.

Тунлар босиб келар дунё ҳасрати,
Кунлар гизли туғён, босиб келар шеър.
Нечук қисмат эрур шоир қисмати,
Тушларимни бузар ҳазрат Алишер.

Йиллар баҳоримни учирди чалқиб,
Музларга кўчирди ўтлуқ ёзимни.
Ахтардим муҳитда хас каби қалқиб –

Мен ўз Юлдузимни, ўз Қуёшимни.
Юлдуз сен, Қуёш сен, Сен она халқим,
Сен учун синдирдим синмас созимни.

3. Ох, шоир қисмати ярқирок, гулгун,
Завқларга тўлар у, Бир Сўзни излар,
Дунёда ҳеч бир зот билмас, не учун,
Айрича кулар у, айрича бўзлар.

Йўлсизлик йўлдоши, толеи негун,
Ҳеч қачон тўярми ахир ёвузлар.
Бу – халқ душмани, деб тутсалар бир кун,
Барибир, у халқнинг номидан сўзлар.

Бошида қора киш, оппоқ баҳорлар,
Юраги яриму бутун иймони,
Талотум оламни шивирлаб чорлар.

Тани омонатдир, нақд эрур жони,
Кўкрак қафасида ловуллаб порлар
Буюк муҳаббатнинг қонли нишони.

*Ғафур Ғулом ва Турсуналининг
варраги*

Ҳар куни болакай варрак учирар,
Варракнинг учига кулоғин тутиб,
Тинглайдир бўшлиқни нафасин ютиб.
Ҳар куни болакай варрак учирар.

Лекин унинг тушларига бир маҳал
Ғафур Ғулом кирган эмиш ажабо:
«Варрак ўйнаб юрибсанми ҳали ҳам?
У сенинг юрагинг», дер эмиш бобо.

Ҳавони тўлдириб учадир варрак,
Гоҳ куйиб учадир уфқдан нари.
Гоҳ қоплаб оладир зулумот қаъри,
Ҳавони тўлдириб учадир варрак.

Яна унинг тушларига бир куни
Ғафур Ғулом кирган эмиш, ажабо.
Ушлаганмиш варрагининг ипини,
Унга ўйчан сўзлаб турармиш бобо:

«Вақтидир, қўй, учсин юрагинг, ўғлим,
Қўйиб юбор, сўнг армонга ботмасин.
Учсин! Майли, тўссин шамоллар йўлин,
Сенинг кўрагингда фақат ётмасин».

Ҳавони тўлдириб учадир варрак,
Гоҳ куйиб учадир уфқдан нари.
Гоҳ қоплаб оладир зулумот қаъри,
Варрак қанотида яланғоч юрак.

1975

БЎРОН, ДЎСТИМ НЕЧУН ЖИМСАН,
Нечун жимсан, Чақмоқ, укам,
Синглим Сукунатнинг бошида?!

ВУЖУДИМ ЯЛЛИҒЛАНАР НАФАСИНГДАН,
Сен шундай яқинсанки жон қадар, ахир,
Барибир сени соғинаман, севгилим.

1976

Алёр

Севгисиз тириклик – андух, бефарах,
Мангу шарофатли маърака бу кун.
Қани, эй дўстларим, тўлдилинг қадах
Дунёда муҳаббат борлиги учун.

Гулга тўла дунё, шодумон дўст-ёр,
Гўёки даврада фақат гул, чечак.
Бу икки ошиқдир, икки бахтиёр,
Бир дардга айланган бу икки юрак.

Садоқат тахтида юзларинг гулгун,
Оламни ёритгай севгинг шуъласи.
Ўзгача кўринур ҳар нарса бу кун –
Келур ҳар нарсанинг сенга ҳаваси.

Гўё бўстон ичра очилган чечак –
Бу ҳарир оқ либос поклик тимсоли.
Умр гўзал бўлур: бахтли келинчак,
Кафолат берадир кўзгу мисоли.

Бу кун тўй кечаси, севги айёми.
Бу кун тўй кечаси, шодлик тошади.
Бу икки бахтиёр – дунё саломи,
Икки дил ҳаётга қадам ташлади.

Бу, барча кўргулик кўрган ҳаётдир,
Ҳаёт барчасига қилгайдир тоқат.
Умр деганлари заҳмат, саботдир,
Умр деганлари ишонч, садоқат.

Кўкда ой, юлдузлар киргандай сўзга,
Азиз бошингизга сочар нурини.
Мен ой шуъласини тилайман Сизга,
Мен сизга тилайман юлдуз умрини.

Сизни қутлар бу кун дўсту кадрдон,
Ёш баҳор умрингиз нурларга тўлсин.
Бўлмасин жафолар, бўлмасин хижрон,
Дўстларим, эзгу Бахт муборак бўлсин!

ШАМОЛ, СОЧЛАРИМНИ ТАРАМА,
Оқарса оқарсин азобдан.
Қисмат, ҳайрон бўлиб қарама,
Ахир айирмадинг қаҳру ғазабдан.

Кетмакдаман энди. Тонг отар.
Алвидо, эй Турон диёри,
Кетмакдаман, ахир, биродар,
Дунё қолар, дунё ғубори.

Олдинда кўринур баҳорлар,
Бу – Туркий Дунёнинг баҳори,
Пичоқлар бўғзимга етганда

Қалтираб тўкмасман ёшимни,
Ҳеч нарса йўқ менинг елкамда,
Мен сенга бахш этдим бошимни.

Байроннинг сўнги сафари

*Чўкиб бормоқдасан кўзим ўнгида
Алвидо, алвидо, эй она диёр.*

Байрон

1. Денгиз теранлиги – сенинг сувратинг.
Кўринур тимсолинг, зимистон қайнар.
Ошиб бормоқдадир мавжлар суръати,
Сен каби ҳисларим қайновин чайнар.
Қайда жасоратим, қайда журъатим,
Қайда у чексизлик, самовий куйлар?!
Кўҳна қаср ичра яшар гулжамол,
Тубанда ҳайқирар долға – ғалаён.
Денгиз соҳилида туриб эҳтимол,
У сенинг умрингга келтиргай иймон.
Ғамгин кўзларида акс этгай магар,
Аччиқ муҳаббатинг, олис хотирот.

Қани, эй долғалар, қани тўфонлар,
У каби ғазабга тўлингиз, ҳайҳот!

2. Қонталаш уфқда интиқом порлар,
Шоир – эрк ўғлони, номус сарвари.
Гўёки хўрланган ҳамширанг чорлар,
Юзландинг қасос деб сен Юнон сари.
Севган Ватанингда барчаси қолар,
Алданган умиду ғийбатлар бари...
Денгиз ҳайқиради, гирдоб бекарам,
Шоир кўзларингта денгизлар тўлар:
«...Тождор махлуқларга емнинг ўзи кам,
Тишламоқ ва қопмоқ истайди улар...»
Жанг майдони керак жангчига ахир,
Қутлуғ эркинликнинг жасур фарзанди,
Сўнгсиз алам билан телбариб ёндинг,
Она-Ватанингни тарк этдинг, шоир.

3. Тўлқин гоҳ тош қотар, сапчигаёй гоҳо,
Сен эса соҳилдан термуласан жим.
Сўнг тинар қаҳрли бу шовқин, аммо
Шундай аниқ тинар менинг-да сасим.
Бир дам ҳасратлардан бўлурман маълул,
Сўнг яна чорлагай бу шиддат, туғён.
Сени етаклагай денгиз сари ул,
Ва мени бегона санамлар томон,
Йўқ, бизни ажратмас чеки йўқ денгиз,
Ажратмас заминнинг водий, тоғлари.
Бироқ шоирлигинг – қисматинг тенгсиз.
Мени эркалатар юртим боғлари...
Бироқ мумкин эмас қурашмак сенсиз,
Баъзан кўксим узра дайр тирноқлари.

4. Наҳот, ёвуз бўрон хасдай учиргай?
Қайнар томиримда оташин қонлар.
Қаҳрим қуюнларнинг изин ўчиргай,
Пойимда ётурлар қора бўронлар.
Уфқда ўт ёнар, денгиз ҳам нотинч.
«Йўқ эса кўкларга сочиб ҳасратим,
Бош олиб кетмасдим Ватанимдан ҳеч,
Сенга қул бўлардим , эй муҳаббатим...»
Ўжар хаёлларга бир дам тўларман,
Бир дам сўзларингни тингларман сокин:
«...Кураш нечун ахир?.. Мен ёш ўларман,
Неча имкон бордир севдим-ку, токим,
Тупроқдан эдим мен, тупроқ бўларман.
Дунёни тутажак менинг-да хоким...»

КЎЗИМГА ТЎҚИНАР МАЛОЛАТ, ТУМАН,
Чексизлик қўйнида яланғоч сукут.
Руҳимда муаллақ жимлик безабон –
Неки ўтган бўлса, барчасин унут.

Зарба гали сенда, майли кўрай мен,
Овоз бер, қайдасан, ўлмас тоқатим,
Ё сукунат кафанига ўрай мен...
О, саодат, йўқ менинг саодатим.

Фақат бордир бунда соқов сукунат,
Саодатни излаб чиққан бир шоир –
Мен қачон бағрингга етгайман, фақат.

Ёрил тош, эй ёрил тош, ёрил ахир,
Ўлимнинг қошида ёрил, айт, бақир,
Чақмоқларга айлан энди, сукунат

ҚАБРИНГНИ ЗИЁРАТ ҚИЛГАЛИ КЕЛДИМ,
Узун йўл босиб.

Елкамдан босиб ўтар бу йўл,
Бу йўл еру осмон йўлидир, дўстим.

Санчилар кўзимга шамолнинг игнаси,
Юлар офтобнинг сочларини

Еру осмон йўлида

Куйиб кетган булутлар.

Қалдирғочлар учар чиркираб,

Чучмомалар очилибди.

Очилибди лолақизғалдоқлар

Сенинг чўкиб қолган қабринг устида.

СЕВГИМГА СИФИНАМАН

*Сенсиз дунё менга ниладир, эҳми,
Дар не унут бўлар, дар неки эҳу,
Қонилини музлатар тирилган ўми.*

*На севинь, на кўз ёш, на ушибу сезди,
Бу рексиз олаида ягона ўйми –
Элаиз ишонганини сенсан-ку, севаи...*

1977

Муҳаббат

1. Шундай изтиробда севган юрагим,
Муҳаббат дастидан йўқ мажол, имкон...
Ҳорғин – адо кўзларимга қарагин,
Билурман, шунчаки ўртанмас виждон.

Оғир севганимдан рашким ҳам оғир,
Ул ғойиб илмдан олгайман сабоқ.
Ахир ноҳақ эди, Отелло, ахир,
Севгилим, шафқатсиз муҳаббатга бок!

Содиқ Дездемона, эй жигарпора,
Нечун бўғизланди муқаддас туйғу,
Нечун қатл этилди севги бечора?!

Қасдинг борми менда, эй сўнгсиз қайғу,
Дунё дунё эмас, дунё бу – яра?!
Наҳот бу жароҳат собитдир мангу.

2. Севгилим, севгилим, жавоб бер ахир,
Совуқ жисмим ичра алахсирар жон,
Ўйнаб қилич солар бошимга тақдир,
Домига тортмоқда сўқир ломакон.

Ҳолбуки, айланар олам ақлимда,
Унинг рангларига бўялмиш жигар.
Беш кўлим сингари таниш иқлимда
Ишончсиз яшамак оғир нақадар.

Не хаёл ташланур ўксик ёдимга,
Ёдимнинг кўзини кесиб кирар тун,
О, ким ҳам етарди менинг додимга!

На ер сарварлари, на сарват, на дин,
Инонмоғим учун одам зотига
Мен сенга инонмоқ истайман олдин.

3. Йўк, йўк, керак эмас илохий хусн,
Майли пешонангда ёнмасин даҳо.
Фақат инсон бўлгин садоқатда сен,
Менинг вафодорим бўллогин танҳо.

Гоҳида ўшандоқ тентак хаёллар
Сендан воз кечмакка қистайди ҳаргиз.
Қайлардан келарлар машъум саволлар,
Қандайин яшарман севгилим, сенсиз.

Сенсиз дунё менга нимадир, гулим,
Ҳар не унут бўлар, ҳар неки эзгу,
Қонимни музлатар тирилган ўлим.

На севинч, на кўз ёш, на ушбу сезги,
Бу чексиз оламда ягона йўлим –
Ёлғиз инонганим сенсан-ку, севгим...

4. Севгилим, мен сенга инондим, нечун
Сени ўзгалардан ўзга, деб билдим.
Қора гирдоб қаърига мен йиқилдим,
Оқар дарё бўлиб йиғлайман бу кун.

Фалакнинг қуёши ёнди-да сўнди.
Кўзимнинг имони – дарёлар кечар.
Қотди ақлим, қаттол қисмат қон ичар,
Ўлган муҳаббатга мазор йўк энди...

Хайр, хайр, хайр энди. Бўғилар нафас.
Табиат, мадад бер, етмас ўз кучим.
Нечун алдадинг сен, тушуниб бўлмас?

Севгилим, ҳеч кимни севмасман, нечун
Осмон йирок, юлдузи йўқ, ой кулмас.
Ҳамма нарса кулгулидир мен учун.

5. Мен кимни суйибман... Ёлвориб толдим –
Ўзгарар табиат, дунё ўзгарар.
Балки мен ўзга бахт йўлида қолдим,
Лекин олиб кетди сени ўзгалар.

Ахир ўзга эди сенинг аҳдинг, эй,
«Ахир ўткинчидир ҳаттоки абад».
Нечун ўзга эди сенинг бахтинг, эй?
«Лекин ўзга эрур буюк муҳаббат!»

Яшин уриб кетган дарахтдек тўниб,
Поёнсиз бўшлиққа қарайман дилсўз.
Сарсон ахтараман юрагим тўлиб –

Қайда у садоқат, поклик деган сўз?!
Ҳайҳот! Хиёнатнинг етими бўлиб,
Фақат йиғлаб қолди икки қора кўз...

6. Афсус-надоматнинг бордир-ку чеки...
Сенинг гуноҳингни ювсин кўз ёшим...
Айни жасоратдир ҳар қандай севги,
Сенга оқ йўл тилар менинг бардошим.

Бу шундай ҳаётдир, бу шундай дунё,
Эга чиқавермас ҳар ким аҳдига.
Онасан, омон бўл, соғ бўл доимо,
Маъсум болаларнинг маънос бахтига...

Лов-лов ёнаётир қуёш – ул нажот,
Осмон чорлаётир, чорлар юксак тоғ.
Шундай юрагимда товушсиз фарёд.

Мен сенга инонмоқ истайман, э вох,
Барча кўргуликка кўниккан ҳаёт,
Буюк Муҳаббат деб аталган, Аллох.

Дилоромининг кўзлари

1. Маъюс эди сенинг кўзларинг ғоят,
Гўё йўлсиз ўрмон баргларин тўкиб,
Қора ёлқинликда шивирлар оят,
Кўзларингни тинглаяпман энтикиб.

Айрича кўрингай ҳар касга дунё,
Борлиқнинг савдоли ишларин ўйлар.
Парпираб ёнарди юлдузлар, гўё,
Рухнинг мангулигин ёндирар улар.

Занжирми Шарқ қизининг қўлларинда,
Бир куч топилмасми, кишан синмасми,
Туркистон, Туркистон энди кулмасми?

Маломат тутқунлик мангу ўлмасми,
Бир совуқ мозорларми йўлларинда,
Эркинликнинг порлоқ нури инмасми?!

2. Йўлсиз ўрмон оғочлари шовуллар,
Кўҳна жароҳатга туз сепар ўрмон.
Тепамда юрғун ой-ғариба увлар,
Гизли хаёл инграр холос беармон.

Кўзларинг қаърида синиқ бир нола,
Балким қафас ичра уйғонган наво,
Балким тошлиқларда қон ютган лола,
Йўк, ҳавоси сўриб олинган ҳаво.

Йўк, сен эй, адашган кемани чорла,
Ойнинг оқ сочларин севиб тарагил,
Кошки сувга чўксам. Чўкмасман. Сен бор.

Кошки ўтда куйсам. Куймасман. Сен бор.
Сен борсан. Сен борсан. Офтобим порла,
Кўзларингда ёниб битай, севгилим.

3. Нечун яна кўзим, кулмайсан нечун,
Нечун, сен ёзмайсан инжа қанотинг.
Яна тортмакдами ўшал мудҳиш тун,
Уфқда ўчдими, эй Куёш, отинг.

Очгил кўзларингни. Нашъа соч. Борлик
Оқ эрклик ичрадир. Ҳар нарса оқ. Оқ.
Севгилим бу сенинг кўзингга боғлик –
Шодлик. Нур тошқини. Бир чаман. Бир боғ.

Булар бари сўзлар-ку, ахир, сўзлар,
Қайларга йиқилар, бир кун беомон,
Кўзинг осмонидан учган юлдузлар?

Кўзингнинг қаърида юкинар, излар
Ёруғ сохилларни асрдийда жон.
Мангулик осмони – бу теран кўзлар.

Ван Тоғ

Буюк севги рангин излаб юрарди...
Ёзар мовийликка рангин қасида.
Бироқ ҳайрат ичра қалқар юраги
Эзгулик, ёвузлик чегарасида.

Ҳеч нарсасиз, лекин меҳри зиёда,
Излар тирикликнинг сирли буёғин.
Бунча ғариб... разиллар кўп дунёда?!
Кесиби берсамикин қолган қулоғин...

Қариндош-уруғу, дўсту ёр, хотин,
Уни англамади кибор оломон,
Юраги билгисиз зардобга тўлди.

Шаънига хиёнат қилишдан олдин
Билмоқчи бўлди у, бу қандай замон?
Юрагин рангини кўрмоқчи бўлди...

Ёшлик зангор фасл, кечди, сарғарди,
Тўкилди у. Шафқат билмас баргрезон.
Қора совуқларга отиб юборди,
Шамоллар пойида синмоқда хазон.
Ёшлик зангор фасл. Кечди. Сарғарди.

Ҳарна ўтди, мендан ўтди, омон бўл,
Қанча фарёд қилмай қайтариб бўлмас.
Ҳар қалай олдинда бордир сўнгги йўл,
Токи етгунингча хотирот ўлмас.
Ҳарна ўтди, мендан ўтди, омон бўл.

Видо табассумли олам, ёшлигим,
Кўзларимда қотган жолам, ёшлигим,
Кўкларга етмаган нолам, ёшлигим.
Сувга чўкиб кетган болам, ёшлигим,
Видо табассумли олам, ёшлигим.

Соя

*Мен энди кўрқмайман, уйғонгил, эй,
дил,
Бир карра ўлганман, қайта йўқ ўлим.*

Шукрулло

Ортимдан эргашар белгисиз соя,
Қора рўе каби судралар совук.
Йўқдир паноҳ менга, йўқдир ҳимоя;
Бемажол, изма-из келар ул ёвук.

Гоҳ ғазаб-ла боқар, гоҳо кутуриб,
Ҳасратдан қорайган унинг юзлари.
Ундан қочиб бўлмас, бўлмас қутулиб,
Юрагим устидан ўтар излари.

Бани одам учун ноёб, беқиёс,
О, виждон шеваси, мукаррам туйғу.
Лекин мен тупроққа отдимми бехос, –
Балки қамчиланган виждонимдир ул?

Ишқим осмонида танҳо оққушди –
Қўлдан учиб кетди ёқиб қисматим.
Бутун ваъдалари ёлғондир, пучдир –
У балким хўрланган илк муҳаббатим.

Муҳаббат, сен менга вафо қилмадинг,
Севги саҳросида осий, мосуво,
Мен сени билардим, мени билмадинг,
Балким у соямас, сенсан, бевафо?

Ҳей, фарзанд доғи, ҳей... аччиқ жолалар.
Ота-онангиздан хато ўтди-ку...
Йўқ, йўқ, хато қилманг, сизлар болалар! –
Шўрлик болаларнинг соясидир у?..

Кимни алдадим мен, кимни сотибман,
Кимнинг ҳаётига чаплаб қўйдим доғ,
Мен кимнинг наҳс кўрпасида ётибман, —
Балким у сотилган имоним, эй воҳ?!

Тилим ҳақиқатдан тонди бир замон,
Қочди кўзларимдан тийраклик, уйқу.
Кечира олмасман сени ҳеч қачон,
Сен балким қўрқувсан, шабпарак қўрқув!

Эй, соя, келавер, пайти етгандир,
Гўё тугаётган каби ҳаётим.
Эҳтимол, умримнинг ярми ўтгандир,
Эҳтимол, ярмига колганман ботиб.

Кор қилмас афсунинг, етмагай кучинг,
Садақа чақадай отгайман йўлга.
Айт, соя, изғирсан пойимда нечун,
Сен кимсан, нимасан, эй мавҳум кўлка?!

Ортимдан эргашар белгисиз соя,
Пинжиғида бордир аъмолу асос.
Йўқдир паноҳ менга, йўқдир ҳимоя.
Дўстлар, у қасосдир, муқаддас қасос.

Кел, жимгина видолашайлик энди

Ёнингдан ўтаман – бу сўнгги сафар,
Ўтиб кетмоқдаман сенга тўймасдан.
Шу гаплар, шу гаплар рост бўлса агар,
Нега жим турибсан, ахир, сўймасдан.

Шу гаплар рост бўлса, ёлғизим, йиғлаб,
Сенга ўлим тилаб қолар эдим мен.
Йўқ, йўқ, мозорингни ўпиб, тимдалаб,
Қайта тирилтириб олар эдим мен.

Ростин айт, мен озлик қилдимми сенга?!
Айт, бир юрак озми? Мана! Тўйдим-ку!
Ўжар севгим билан тегдим жонингга,
Кечир, рашким билан қийнаб кўйдим-ку.

Кечир, энди менинг куёшим ботди.
Сенга инонмадим. Сен мендан тондинг.
Бир тубан номингни лойларга отди,
Разил кимсаларга нечун инондинг?!

Имон борми, дердим ёниб, сиғиниб,
Порлоқ тимсолингга, севгилим бироқ
Ташлаб кетмоқликни ўргандик кўпроқ,
Кел, видолашайлик энди, соғиниб.

Менга оғир ичмоқ сенинг кўз ёшинг,
Бошингда ғамларнинг тошлари синди.
Кўриб турибман-ку, тош бўлсин бошинг.
Кел, жимгина видолашайлик энди.

Бу ёруғ дунёда вафо қани? Кел.
Сенга инонмадим – мен телба, ғариб.
Қайга олиб бориб кўмайин, айтгил,
Юрагимнинг жасадини кўтариб.

То вола юрагим шан либос кийсин,
Токи бир яйрасин сўнги бор бу жон.
Сенинг кўксинг узра бир ухлаб тўйсин...
Йўк, ўзгача севолмасман ҳеч қачон.

Ҳеч бир мозор қабул қилмас, йўллар берк,
Бугун юрагимнинг саслари тинди.
Севгилим, сўнги бор, сўнги изн бер,
Кел, жимгина видолашайлик энди.

Ақов

Алда мени, севгилим, алдаб яшаш осон...
Мардимайдон, деб айт, саховатли, деб айтгин.
Ҳаттоки зўр шоир, деб ҳам айтавер, майли,
О, йўқдан бор қилурсан, деб айтгин, ишонтир,
Майлига, дунёда тенгинг йўк, деб айта қол!

Алда мени, севгилим, алдаб яшаш осон...
Дунёда энг гузал сенсан дейман-ку, мен ҳам,
Дунёда энг шафқатли сенсан, дейман, сен, сен,
Дейманки, дунёда сенсан энг вафоли ёр,
Дейманки, йўқ нарсаларни талаб қилмассан...

Алда, мени алдайвер. Алдаб яшаш осон?!

Николай Рубцов хотирасига

1. Қор остида кўклам, тун қўйнида тонг,
Ўлим ҳақидаги ўйлардир – ҳаёт.
Кўзларимни юмсам
Кўрингай бир нуқта,
Қизариб борар тобора.
2. Сокин, оғир шеърлар ёзмак бўламан шаънингга,
Ютиб юбораман сўзларимни чайнаб,
Туфлаб ташламак бўламан қофиясини,
Оғриқни енгиб,
Сокин, оғир шеърлар ёзмак бўламан.
3. Ҳеч бир кимса айта билмас
Сен айтмай кетган қўшиқни,
Тушунсанг-чи, буни қотиллар тушунса-чи ахир,
Поёни йўқ улуғ Русь кўксига бўзлаб порлар.
Русия, ўзингни асра, асрагил –
Сенинг бир мисра шеъринг энди абадий.

МОВИЙ ОСМОН ЭТАКЛАРИДА
Ухлаб ётар йиқилган булут.
Танҳоликда эртақларидан
Айрилмиш ул, бағрида сукут.

Бахтли эди кезиб фалакда,
Ахир тўйиб-тўйиб йиғларди.
Руҳи бўм-бўш, бўшлиқ юракда,
Оҳ, йиқилган булут ухларди...

ОСМОН НАҚ БОШИМНИНГ УСТИДА ТУРАР,
Ичаётган чойимга булутлар қўнар.
Қалдирғочлар бағрини ерларга урар,
Дарахтлар синар, офтоб сўнар,
Мени ташлаб қайга кетдинг, дўстим

Мақтов

Мақтов кимга ёқмас, кўнглинг тўлдирар,
Мақтов – ширин оғу, ширин ўлдирар.

1978

Шеърнат

Дилу жон ўртанар, дил ором излар,
Илҳомнинг пичоғи санчилар буткул.
Ловуллаб ёнмоқда ойлар, юлдузлар,
Орзумнинг қуёши бўлмақдадир кул.

Ром этмас ҳеч нарса. Саҳродир кўнгил.
Осмонларга фақат афсона сўзлар.
Маломат тошида очилган бир гул,
Дам ўтмай кулар ул, дам ўтмай бўзлар.

Инжиган севгига йўқдир тасалло,
Лол бокдим қуёшнинг сўниқ кўзига,
Олисда ялт этган ой йўқ, юлдуз йўқ.

Рухимда энг сўнгги илинж бор, аммо
Ох, қандай қарайман унинг юзига,
Менда мажол йўқдир, менда бир сўз йўқ.

ТУН ЯҚИН, ДАРАХТЛАР ЖУНЖИКАР БЕҲОЛ.

Бир кун ўтган эдик бу ердан шошиб.

Ёмғир ҳиди келар, тентирар шамол,

Бир ўзим борурман сенсиз, адашиб.

Бир ўзим, сен йўксан энди йўлимда,

Серзавқ давраларда юрарсан ўйнаб.

Аччиқ шеър силқийди яра кўнглимдан,

Қадимий сўзларни терарман қийнаб.

Бахтиёр эдик-ку бир жону бир тан,

Наҳот кўз очмасдан ҳаммаси ўтди.

Биз буюк эдик-ку севгимиз билан,

Эски жафоларнинг оҳлари тутди.

Учиб кетмоқдасан қайларга қараб,

Мен эса эслайман севги кунларин.

Бир бола бурчакда турар дилдираб,

Кўксида ўтмаган сўлгин гуллари.

Мен урён ўтларнинг устида чопдим.

Қара, куймоқда-ку етим севгимиз.

Бу ёруғ оламда мен сени топдим,

Сенинг излаганинг мен эмас, эсиз.

Ёдингдами, бир кун. Эслагим келмас,

Янги зарба топиб қўйибсан. Надир?

Сенинг ҳаётингда мен якка эмас,

Э, воҳ, охирги ҳам эмасман ахир.

О, майли, ўйланма, қайғурма зинҳор,

Бахт-иқбол ёр бўлсин кўркем, муносиб.

Бироқ сен оҳ чексанг агарда бир бор,

Мен яна келурман қалбимни босиб.

Сирли қўшиқ айтар руҳимнинг қуши,

Абадий бир наво сингари само.

Сен билан кечган у дамларнинг туши
Ялтираб чақирар, имлар ҳар замон.

Ўпиб хаёлингни қонайди дардим,
Йиғлар хотирамнинг ғариб боғлари.
Сени тушларимдан сўраб ахтардим,
Қайтариб бўлмас ҳеч ўша чоғларни.

ХАТО ҚИЛДИМ, СЕВГИЛИМ,
Хато қилдим беомон.
Йўқ энди борар йўлим,
Боғимда сўлди гулим,
Бағримга тўлди хазон.

Хато қилдим, севгилим,
Хато қилдим билмасдан,
Қани ютилса тилим,
Қалтираб турар қўлим
Жигаримни юлмасдан.

Хато қилдим, севгилим,
Хато қилдим билмасдан.
Мен суйиб хато қилдим,
Мен куйиб хато қилдим,
Ўлиб хато қилмасман...

Хато қилдим, севгилим...

* * *

СЕВГИЛИМНИНГ ПОРЛОҚ-ПОРЛОҚ КЎЗЛАРИНИ КЎР-
МОҚДАМАН КЎЗГУДА. Қўлларида қўғирчоғи – жингалак соч, мунчок кўзли қизалок. Паришон.

Авайлар, кучар бепарво болалиги – қўғирчоғини. Нахотки видолашурлар, нахотки?! Оқариб кетди оқ кўзгунинг ранги.

Қандай бардош ила қараб турибман, мен ҳеч ким, ҳеч нарса эмасман

Ахир кўзгунинг қаршисида.

Сен жингалак соч, мунчок кўзли қизалок, биласанми, нелар кутар

Олдинда, сен бўлсанг ҳар кимга, ҳар нарсага шундай ишонасанки...

Жавоб

Қорлар ёғди. Қиздирди офтоб. Недир бахт деб сўрадим, бироқ ўзи билан овора бахтиёрлар бермади жавоб. Қорлар босди. Куйдирди офтоб. Недир бахт деб сўрадим, бироқ ўзи билан овора бахтсизлар ҳам бермади жавоб.

1979

Сўзлар

Тун қўйнида бўшлиқнинг қўллари кўксимни қисаркан, руҳим таслим бўлмайди-да, олға интилар, қаршимда бир оқ бино пайдо бўлар, оқ бинода қалин ва оқ кўрпаларга ўраниб-чирманиб қатор сўриларда ухлаб ётган сўзларни кўраман.

Яна тун қўйнида бўшлиқнинг темир қўллари кўксимни қисаркан: – «Ёрдам беринг, ухлаб ётаверманг», – дея ҳайқираман. Шундай уйғотаман қадимий сўзларни.

Микеланжело севғиси

Севгим, мен нақадар севаман сени

Микеланжело

1. Муқаддас тош, менинг севгим, андуҳим,
Радди бало бўлур бу ишқ ханжари.
Дунёни тўлдириб учади руҳим.
Сен қайси маконда? Манзилдан нари?!

Уфқка бош урар денгиз девори,
Юракда исённинг иссиқ хунлари.
Жимирлар шафқати ёлғон, ғамхорим.
Келур оқ чорлоқнинг аччиқ унлари.

Денгиз, оқчорлоққа тилайман бардош,
Унга лочин шиддатини бер, қани,
Бағринга олмай тур, қаноти синган...

Саодат бағишла, эй муқаддас тош,
Бу чексиз оғриқдан халос эт мани.
Менга илҳом керак, мангулик сенга.

2. Ичимдаги ёвга қараб тураман,
Йиллар ўтган сари у ҳам беқайғу...
Мангуликнинг ҳассасига ураман,
Тақдирнинг ёлғончи шевадидир бу!

Қиш қуёши кезар хаёлга чўмиб,
Ёлғизлик йўлида ёлғиздир ўзи,
Ўзи яратгандир, кетмас кўз юмиб,
Ҳар нарсани кўрар осмоннинг кўзи.

Тул қолган кимсадек осмон азалий,
Мозор – дунё узра қилар ибодат.
Мен ҳам унинг каби кўп бор тутилдим.

Ё йиқилмас, ёки кулмас тузалиб
Ер – ё ҳаёт, ё мамотдан иборат...
Инсонни севдим мен. Инсонни билдим.

3. Билингиз, қуролим севгимдир фақат,
Унинг ўқларидан бўлдим бахтиёр.
Неки қаҳру ғазаб, макру қабоҳат,
Севгимнинг пойида мағлуб, тор-мор.

Борлиқ ёнса, қуёш айланса кулга,
Юлдузларни тугма каби юлсалар,
Менинг буюк севгим, бир бора кулгин,
Қаҳқаҳанг йўқликни даҳшатга солар.

Тангрининг ишига ҳайрон қоламан,
Қонли товушларнинг ранги: ўлдир, ос...
Ўтларнинг ичинда куйиб толаман.

Ичим ёнар, ҳар нафасим – эҳтирос.
Фиръавнга сиғинмайман, оломон,
Севгимга сиғинаман, севгимга, холос.

У ДЕНГИЗНИ СЕВАДИ. ДЕНГИЗ УНИ СЕВМАЙДИ. У
ТУШИДА ҲАМ, ЁНГИДА ҲАМ ДЕНГИЗНИ КЎРАДИ. Тўлқин-
лари, гирдоблари, тўфонлари билан сўнгсиз ва зан-
гори денгиз томон талпинади унинг юраги. У ден-
гизни севади. Денгиз уни севмайди. Денгиз: «У мени
эмас, у менда кирғоқ сари интилишни севади», – деб
ўйлайди.

Денгиз уни севмайди.

Стили

Оғзим тўла ҳаёт.
Бинафшанинг шамоли.
Мен шўх болакайман
Отаси ташлаб кетган,
Онаси ташлаб кетган.
Оғзимга тўлиб қолган ҳаёт.

1977–1980

УХЛАМА, СЕН, ҲАКИҚАТ,
Чидам билан бориб қайт,
Оқ бўлсин босган изинг
Суюб айтгин , тўйиб айт,
Ловуллаб турсин Сўзинг,
Куйиб айтгин, тўйиб айт,
Ухламагин сен ўзинг
Ухламагин сен фақат.

Мудрок, кўркоқ жонларни
Уйкудаги муваққат
Басирларни уйғотгин,
Норасо маконларни
Қасрларни уйғотгин.
Уйғотгин замонларни,
Асирларни уйғотгин,
Ухламагин сен фақат.

Чидам билан бориб қайт,
Элни тўплаб уйғотгин.
Заҳар хўплаб уйғотгин.
Сўзларингнинг Куёши
Аччиқ ёшга айлансин.
Ботирларнинг кўз ёши
Бир кун тошга айлансин...
Сен-да дам ол ўша пайт.

1. БИР АҚЛИ-ЕЙ МАНА БУ ҚУРМАҒУР,
Бир чиройликки мана бу,
Булар ҳам туғилганмикан?

2. Чарс-чарс ёнавер, нимжон олов,
Қўлларимни қалайман,
Бегона эмасмиз ҳар қалай.

3. Мен сени севаманми? Билмайман.
Сен мангулик нафассан –
Билмайман, деган.

4. Оғзимга энг хушбўй хаволарни тўлдириб
Йиқилиб, туриб чопаяпман
Сен томон, жоним.

5. Ҳар кун хузурингга келаман,
Ўлтираман соатлаб
Сен мени тушунишинг керак, Чинор.

1. ДАФЪАТАН ЁМҒИР ЁҒАР, ТИНАР ДАФЪАТАН,
Дафъатан ер йиқилиб тушса,
Наҳот шу қадар душман – дафъатан сўзи.

2. Товушларнинг рангига қаранг,
Қаранг тез рангларнинг товушига,
Бу шўрлик ой ҳам шоирми дейман.

3. Мўлтираб қараб турибсан, қушчам,
Нега бундай қарайсан,
Барибир менга ишонмайсан-ку.

4. Ой, нурларингни йиғиштириб ол,
Қора пардангни ташла юзингга, тун,
Мен ёрим-ла видолашгали келдим.

5. Куйган дарахт бўйнига осилар,
Оқ булут, оппоқ булут,
Йиғлагали кетар кейин.

1. МЕН ҲАММАСИНИ ЧИНДАН АЙТДИМ, ЭҲ, СИЗЛАРИМ,
Сиз нафасни мендан кизғандингиз-а?
Қолганини балиқлар айтсин.

2. Хиралашиб борар кундузнинг ранги,
Ой ҳам кулар мендан беҳаё, беҳис,
Кундузнинг рангини сўриб олган у.

3. Дарахт шохларида силкинар
Кузнинг яйдоқ сарик шамоли.
Чирқирар бир кушча.

4. О, хаёлнинг йўллари олис,
Яна олисларга бошлар бешафқат.
Олис у йўлларнинг хаёли.

5. Сен келмассан, келмассан энди,
Аччиқ томчи ёшга айланиб
Кўзимда айланар кўрғошин куёш.

1. ОСМОН ШУ ҚАДАР ТОЗА, РАҲМИНГ КЕЛАДИ,
Узоқ қараб туролмайман, бевафо,
Сенинг сувратингга тўлар қорайиб.

2. «Воҳ жоним, воҳ жоним», деб хирқирар
Деразамнинг ортида шамол,
Юлиб ташласам эдим жонимни қани.

3. Қор хиди димокка урилди,
Ухлайди шамолнинг кўйнида
Баргларини тўкмаган райҳон.

4. Ҳайҳотдек тун ичра бир ўзим,
Юлдузларнинг нурлари оғрир
Кўзларимга кириб санчилиб.

5. Тўхта, Виждон, қаёққа кетяпсан,
Қайга қочяпсан бевафо хотин каби,
Ҳақнинг йўк, бир ўлим ҳақ хиёнат учун.

1. ТОНГ САҲАРДАН ЎЛТИРИБСАН ДАРЁ БЎЙИДА,
Бир фикрга келмадингми? Айт. Аёл.
Йўкса кеч бўлади, куёш сўнади ҳозир.
2. Тўкилди умидимнинг баҳори,
Бўғизланган гулдаста бўлиб,
Сенинг оёғингга йиқилдим.
3. Юлдузларнинг аччиқ нурларига чирмашар,
Юлар ойнинг намхуш сочларини
Фалакка термулиб қолган кўзларинг.
4. Овозингни ўпарман, севгилим,
Кўзларимга кириб музлаб қолар овозинг,
Йўкотув хиссини туяр кўксим сиркираб.
5. Бу қандай оролдир, осмон кўринмас,
Бу қандай дарёдир, кўринмас соҳил.
Биз шу қадар ночормиз, эҳ, севгилим.

1. ЕР ЎЗ ЎҚИДАН АЙРИЛАР, ИНОН,
Инон, осмонидан айрилар куёш,
Агар биз айрилсак.
2. Тирнайди сочларингнинг тароғи,
Кўзларингнинг сурма суйи захарлар,
Лабингдаги ўқни нечун сақлайсан?
3. Йўклик бир армондир, армон – бир йўклик,
Армондан иборат борлиқ ва лекин
Ерга чўккан осмон менинг армоним.
4. Жигар-бағримга тўлди ушбу сўзлар,
Ушбу сўзларга айланди-ку менинг дунём –
«Сен мени алдамайсанми? Алдамайсанми?!»

1980

Сунбула

1. Тўкилиш олдида гулим. Эҳтимол,
Сенга боқиб кўнглим уйи бузилди.
Хомуш тортиб, жунжикиб қўйди шамол,
Бир узим узумнинг юзлари сўлди.

Совуқ осмон юзида изғир кўзим,
Хотирамнинг тасбеҳлари тизилди.
Қайғулиман, қонга қоришган сўзим,
Тасбеҳимнинг чайир ипи узилди.

Қайдадир бу нидо, ҳазин ва қарахт?!
Нечун кетмас қора қарғалар нари?
Қаранг, ингиллаган итларга қаранг.

Сирли энтикади яланғоч дарахт,
Бари унутилмиш истаиди, бари...
Сунбуланинг симлари кескир, таранг.

2. Қўй, бўлди. Гапирма. Кечирма мени.
Кўзингдаги тошни ғижирлатма, бас.
Қуйилмоқда кундузнинг аччиқ туни,
Ичиб ташлолмасам мен уни бўлмас.

Тўхта. Бас қил. Гапирма. Бўлди.
Ўзим гуноҳқорман. Мендан – бу кўрлик...
Зангор япроқларнинг бағрида шўрлик
Кеча шовуллаган шамоллар ўлди.

Бир сўз тополмайман сенга, севгилим,
Сўзлар. Сўзлар қолур бўғзимда қотиб.
Билмайман, нақадар севаман сени.

Бу пайт фалакларга соврилар кулим,
Ерга тукиламан сени йўқотиб
Шивирлаб шамоллар марсиясини.

3. Тўлғонган сочларинг қора илондир,
Вужудимга ташлар англанмас кўркув.
Очилган бағримнинг дарди нолондир –
Сенинг кўзларингдек теран, қоронғу.

Илон сочларингни шамол ўйнайдир,
Узилган барг каби қалтирайдир жон.
Эзилган юракни эзиб тўймайдир,
Гулим, кўзларингга беркинган жахон.

Ғимирлар кечанинг қоп-қора тани,
Сочларинг илони танимни ёқар.
Бағримни эзишга яна шайланиб,

Дарё бўлиб сенинг кўзларинг боқар,
Узайиб, жимирлаб, сувга айланиб,
Дарёга лим тўлиб жасадим оқар.

Оғрик

Сен қанот бағишла менга, эй оғрик.

А. Блок

1. О, Она Туркистон, кора дунёда,
Қисмат елкасида югурдим, елдим,
Гоҳ шавқ қанотида, гоҳо пиёда
Юкиниб, мен сенга сиғиниб келдим.

Мен сени соғиндим ҳаддан зиёда,
Ғамли хотирангга бистарим тўлди.
Бир узгин уммонда, бу аҳгар боғда,
Сирпандим. Мен қаттиқ чирпандим. Сўлдим.

Ўткинчи ғамлардан танамда титроқ,
Ростми шу, шеър туғар эмиш аламлар?..
Гоҳи хўрлаб, тишлаб ўтдилар бироқ

Сен билан кечган эй, илоҳий дамлар...
Балким илҳомингни судради кўпроқ
Шон-шухрат буржида ёнган санамлар.

2. Соҳир юрагингни чакмоқ урди-ку,
Ортиқ кулфатларга доимо шайсан,
Кўзингда қотган нур порлаб турди-ку,
Сен ахир тириксан, ёниб яшайсан.

Тугатиб бўлмас ҳеч бу дардни ичиб,
Ёрилган ярадан чечаклар ўсди.
Юрагингинг йиртиқ куйлагин ечиб
Бағрингга босарсан – бормисан дўстим.

Дунёни шопирар ёлғонга, чинга,
Биров роҳат қилар эзғиб, кулдириб,
Изтироб уруғин сепар ичинга.

Ҳай, дейсан, не топар мени ўлдириб,
Қарайсан кўзингга нурни тўлдириб,
Балли қобоғингнинг улуғ кучига.

3. Ҳеч нарса юмшатмас шоир, ҳеч нарса,
Ғариб бахтиёрлик энди юпатар.
Юлиб вужудимни титиб ахтарсам
Дунёвий аламнинг тошлари ётар.

Ҳар ким ўз қалбига ўзидир ҳокон,
Барибир, мен сени севиб сизларман.
Эҳтимол ноҳақман, эҳтимол ҳақман –
Муқаддас Туркистон сўзин изларман.

Сўз менинг кўксимга санчилар ҳайҳот,
Шовулла, гуркира ҳаёт нафаси,
Рухга иймон бергил эй қодир ҳаёт.

Қизғонма самовий сеҳрнинг сасин.
Юрак деб аталган оғриқ бу – нажот,
Кўкрак қафасимиз – нажот қалъаси.

СИНИҚ ОСМОН. БИР ЮЛДУЗ МУДРАР.
Ғамли юлдуз, танҳо, бенаво.
Қора дунё қўйнига судрар
Кўзларига чанг ютган ҳаво.
Синиқ юлдуз, бир юлдуз мудрар.

Осмон, юзларингни ювиб ол,
Бир чакнасин танҳо юлдузим.
Ёғил ёмғир, гувла, эй шамол,
Ҳайқир энди ҳавони бузиб,
Осмон, юзларингни ювиб ол.

Тўкилмайдир, ахир тўлмайдир,
Бу бир дунё чил-чил бўлинган...
Танҳо юлдуз нечун кулмайдир
Йиқилиш олдидан қўлимга?
Тўкилмайдир. Дунё тўлмайдир...

Насихатни қузқур тушуниши

(ҳазил)

Устознинг муборак ўғити текин,
Доим қилар эди у бир насихат.
Дерди, айтганимни қилгину лекин,
Яна қилганимни қилмагин фақат.

Қаттиқ тутиб олдим устоз этагин,
Насихатни камтарликка йўйдим мен.
Барча айтганини қилдим-ку, лекин,
Э воҳ, қилганин ҳам қилиб қўйдим мен.

1981

Туркистон ёди

Устоз Миртемир хотирасига

Накадар узундир, оғирдир бу йўл.
Далалар ястаниб ётар кўк каби.
Тиглар хотирамни осмон – чеки йўқ,
Тизгинсиз бу шиддат кенглик асаби.

Бу кенгликда ўйлар мени ғижимлар,
Ул ўз кофиясин судраб келади.
Қанча қочсанг шунча қилгай ҳужумлар,
Ўқ сингари хотирамни тилади!

Теграмда зич ҳаво – она Туркистон,
Ёргай томиримни кўр ҳаяжоним.
Бу майдон ичинда мен тўкмаган қон,
Менинг уни дея аяган жоним.

Яна йироқларга чорлайдир мозий,
Ватан тушунчаси келар етаклаб
Айрилган, хўрланган улус овозин.
Шоирнинг бешиги айтар эртақлар.

Яссавий мақбари мунғаймиш мағрур.
Товушга айланди ҳар бир ғишт ранги.
«Дунё менинг деганлар...» Нидо келур.
«Каркас қушдек...» Қадим сўзлар жаранги.

«Ёлғон даъво қилганлар...» Сўзлар шоир.
«Оқни қаро деганлар...» Айтинг, кимлар?!
Мақбара бошимга йиқилар ҳозир.
Яна товуш: «Ҳаром еган ҳокимлар...»

Парчин-парчин бўлди ёдим симлари,
Симлар – кўзларимга мил тортган чизгу.
Ўтган улуғларни эслайман барин,
Хотирот мозори – Туркистон мангу.

Кеча содиқ ўглинг ўтди дунёдан,
Сахий инсон эди, у шоир эди.
Санчилиб яшайди бир умр ёдда,
Кетаётиб, мен йиғлаб бўлдим, деди.

Йиғла, энди, кўзим, сен-да йиғлаб ол,
Тўйсин кўз ёшинга бу туркий ситам,
Тўйсин, Ватан ёди чидар бемалол.
О, сабр дарахти, қутлуғ Туркистон.
Нақадар узундир, оғирдир бу йўл.

Аутфрихони.и. «Уйғон, болам!»

(1943)

Ёлғиз сен ухлайсан, ёлғизим, болам,
Майсалар шивирлар, хайкиради тоғ.
Шовуллар дарёлар, далалар уйғоқ,
Қасамга ботирар туби йўқ олам.

Умиднинг кўзи кўр, аччикдир фиरोқ,
Ахир мен аламман – чинқирар алам.
Бу ғолиб туркуда бўлмиш эди жам,
Она юртим, элим, топталган тупроқ.

Уйғон, уйғон, болам, уйғонгил, эй дил,
Уйғондан иборат уйғотлик дунё.
Инон, сени ўйлаб кетмақдаман, бил.

Сенгадир, жон болам, мушкилот, ғавғо,
Уйғон, уйғон, дея инграйди наво –
Сенга бу Ватандир, сенга туркий тил.

Александр Блок

*Билурман, хун ҳақи, ҳалокат ҳақи,
Барибир, мен сени қутлайман, ҳаёт.*

А. Блок

1. Қора булутларин ўйнар осмон.
Олис юлдузларнинг сирли шугъласи.
Туманли соҳилда ундар бегумон
Бу сўлғин шамларнинг игналик саси.

Ташналик сасидир, бу – туш, бу – олам,
Кимдир тишлаб олган оловни унда.
О, Рус, сен – ёрим, сен – севгим, сен – Онам,
Қандай олиб чиқай мен сени тундан?

Сира кувиб бўлмас бу қонли тушни,
Куйдургувчи юлдуз сапчир дафъатан.
Ҳеч синмас руҳ ичра осмоннинг ҳусни.

Томоққа тикилган кўз ёшим – Ватан.
Ўт ичинда термакдаман товушни.
Куйиб бўлган нарса куймас қайтадан.

2. Мадор йўк, қанот йўк. Тамом. Чарчадим.
Чўқир жигаримни бу ўтрук, ёлғон.
Бу таъна қадимий, бу сўзлар қадим,
Бу совуқ сайёддир кўҳна палахмон.

Ёлғиз менми ахир?! Дард бор, ҳамдард йўк,
Бу ёлғон дунёда мен ёлғиз эмас.
Нақадар тиникдир, зангоридир кўк,
Нақадар шириндир, узундир нафас.

Русия! Йиғлама, кўзёшингни сот,
Сўйилган ой кезар – у менинг хуним.
Сен билурсан холос. Бошқа ҳеч бир зот.

Жисмим совуб борар, сўнмоқда уним.
Гирдоб қўйнида мен, қўлингни узат...
Хайр! Букун менинг охирги куним.

3. Қайда, қайда қолди ўзгир ғалаён?!
Наҳот унинг синмас киличи синди.
Титра, чексиз уммон, сен мудроқ жаҳон,
Темир дарвозангни тепарман энди.

Қара, қўлларим қон, тирноқларим қон,
Тургил ғафлатингни ётмагил босиб.
Эшикни очсанг-чи, эй ялқов посбон,
Қаршингда мана мен, жаҳон садоси.

Ваҳмзор жаҳонсен, қалбимни ёқиб,
Шеърият қаърига шўнғирман ношод.
Русия, Русия, севиб, ютоқиб,

Шўрлик, омон бўл, деб топиндим бедод.
Билурман, хун ҳақи, ҳалокат ҳақи,
Барибир, мен сени қутлайман, ҳаёт.

Ёнғин

(1812)

Сергей Бондарчукка

Юзма-юз, кўзма-кўз, изма-из изғир,
Ёвуз ёв, қаттол ёв қонга қонмоқда,
Бу зулмат ўтлари, бу ёнғин надир?
Москва ёнмоқда, ахир ёнмоқда.

Охири бир куни интиком бордир,
Кимлар жон узмоқда, кимлар тонмоқда.
Ҳақиқат хоч узра, қайда у Қодир
Москва ёнмоқда, ахир ёнмоқда.

Москва, Москва, қутлуғ, шўрлик ер,
Бўтриққан қўшбургут қанотида қон.
Билгисиз, анланмас, эй, ғариб жаҳон,

Банданга тўзим бер, ер бер, имон бер...
Айтинг, ким сўзлайдир бу кун ҳам ёлғон?!
Москва ёнмоқда, ёнмоқда ахир.

ҲЕЧ БИР НАРСА БЕҲУДА ЭМАС БУ ОН:
Ботиб кетажаги қуёшнинг аник,
Япроқларнинг шивир-шивири нолон,
Қоронғунинг аччиқ хидлари, тиник
Сирқираган оғриқ товуши, инон.

1982

Эдуард Вейденбаум

(1892)

Асло омонлик йўқ, инсонга бахт йўқ.

Э. Вейденбаум

Денгизга чўкмакда осмоннинг қалби
Кўройдин. Елларда аччиқ сукунат.
Чағалай денгизнинг армони каби
Чиркиллаб учадир гўё сўнгги хат.

Кекса заранг сесканиб ростлар нафас,
Заъфарон япроқлар узра булдуруқ.
Кўройдин. Теварак қоронғу қафас...
Денгиз мовий, осмон чексиз эмас. Йўқ.

Ҳар ён сўнгги хатдир, бари сўнгги хат,
Кўройдин. Бу денгиз. Бу япроқ. Бу қуш...
Изғир ўзан, сўнгги сўзларин фақат

Санчар чивғин ичинда қувғин товуш –
Уйғон, юракларда сўнган муҳаббат,
Уйғон, эй озод рух, музлаб қолган ўч.

УЛДИС БЕРЗИНШ* СЎЗЛАРНИ ҚАТТИҚ СЕВАР. Тутган
каби ниначининг думидан, сўзларни ушлаб олар авай-
лаб. Жаранглашни, шивирлашни билишлари шарт,
муסיқа қўйиб берар, бирга ракс қилар, узун тунлар

*Латиш шоири.

эртақ айтар шуур-ла. О бобоси тушар ёдига. Аскарый куш тили соҳиби. Бош чайқаб кулар бобоси.

Гоҳ сақраб, гоҳ бир уй бўлиб инглиз, ўзбек, иброний, фаранги, араб ва бошқа... латишча ўрганар сўзлар. Мижжа коктирмаслар тун бўйи, сўзлар сочларига кириб юлкинар, кўзларига кирар мил бўлиб, ғаров каби кирар эт ва тирноқ орасига сирқираб.

Боян Ҳеленаси турар эшикда.

Тонготарда сўзлар қайга отланар ўғли Антсис билан баробар? Кузатиб ўйга чўмар яна, ўз сўзларининг ортидан ҳайрон. Уйғонмаган сўзларни ҳай-ҳайлар энди. Сепмак керак уйқули юзларига юрагининг конини.

Улдис Берзинш сўзларни қаттиқ севар, ўпар очилиш олдидан қора ғунча-баргларин...

Кекса-ёш шоир

Леонс Бриедисга

Тузалмас дардга чўккан тарих отли,
Буюк оғриқ берган шоирга тақдир,
Сўнгсиз кўкка чўккан шеърият ёди.

Жангдан қайтган Ватан яраси оғрир,
Қонталаш тирноқли-илдизли ўрмон.
Қизил осмон ястаниб олмиш ҳарёк.

Нечун қондир увиллаб турган бўрон?
Совук жимирлайди уйқусиз дарё.
Туманларда қон ранги нечун?

Бўзарган ул қуёш аста сўлмоқда.
Изғирин йўлидир вужуди бутун –
У кекса-ёш шоир яна ўлмоқда...

Фақат шоир ҳақли бахтсиз бўлмоққа...

Муножот

Бағримда ғилдирар темирчил ҳаёт, изғитқи чив-
ғинда чидамдир бошим. Фақат сен уйқучан томирин
уйғот, қизимнинг қўлига куч бер.

Куёшим. Бағрида лаҳча чўғ, айланади Ер, кулин-
чим, севинчим, куюк кўзёшим. Фақат сен қизғонма,
бир кафт меҳр бер, илинжим, сиғинчим – буюк Куё-
шим.

ТЎХТА ДЕЙМАН
Ҳайбатли бўшлиққа боқиб,
Тўхта, тўхта дейман холос.
Тилимда ўзга сўз
Ўлган.

БУНЧА КЎП СЎЗЛАЙСАН НЕГА? НЕ УЧУН
Ахир керак эмас. Ахир беҳуда.
Ахир керак эмас, шарт эмас ахир.
Тилларинг ям-яшил япроқ сингари.
Дарахт эмассан-ку, бас қил, гапирма.

ЧЎКМАҚДАМАН СУВЛАРГА.
Кўкларга чўкмақдаман,
Ўпмақдаман куёшнинг оёғин.

КЎНГЛИМГА ҚИЛ СИҒМАС,
Сен эса бундай ширин,
Сен эса бундай улкан.

ҚАЙДАДИР КЎРГАНДИМ МЕН СЕНИ ДАРАХТ,
Исиб кетди кўзим, омонмисан, ҳей.
Суюб эркалади қўлларимни у.

КЎЗЛАРИНГ СЎҚИРМИ, ТУН НИМА БЎЛДИ,
Бу ҳолда бировни босиб оласан,
Мана гугурт, ёндириб ол кўзингни.

1962 – 1983

* * *

Дадахон Ҳасанга

МЕН ЁЛҒИЗМАН. ҒУЛУВ, ҲАЯЖОН
Ҳасрати кўксимга қуюлар.
Кўз ўнгимда бу ёруғ жаҳон
Мунгли қўшиқ каби туюлар.

Йироқларда гулдираб оғир,
Шивирлайди баҳор товуши.
Аччиқ шамол санчиғи. Ёмғир.
Замин ойдинликнинг ҳовучи.

Атиргулнинг қўллари синган.
Ёмғир ёғар, оғрир чуқур из.
Ҳаяжоннинг тили кесилган.
Мен ёлғизман. Овозим ёлғиз

МУАЛЛАҚ КЎЛЛАРДЕК БУЛУТЛАР
Сира раво кўрмас қуёшни.
Ташна саҳро ёмғирлар кутар
Қўйган каби кундага бошни.

Сира раво кўрмас қуёшни
Учишган булутлар саргардон.
Англамайдир бу қайноқ тошни.
Бу саҳро – қонталаш жигардан.

Ташна саҳро ёмғирни кутар
Кутар – туғилмаган ўт, гиёҳ.
Булутлар саҳрони унутар,
Қақраган саҳрода не гуноҳ?!

Қўйган каби кундага бошни
Сабрсиз бу сахро, сабрсиз.
Қайга кўмсин бу чексиз лошни,
Қабрсиз, бу сахро қабрсиз.

ШАФИҚА, СТАМГАР РАҚҚОСА
Оққуш янглиқ қанотингни ёз,
Менинг қалбим бир саҳна бўлса,
Оёқларинг билан уни бос,
Шафика, Стамгар раққоса.

Ўртада бир қадам ва фирок,
Сўрок белгисидир бир чаман.
Чор атрофга сочилган сўрок,
Сўроққа айланган анжуман.
Ўртада бир қадам ва фирок.

Ўйнагин, раққоса ўйнагин,
Ёруғ олам сендан айлансин.
Сен не даво қилурсан лекин
Сўрок белгисига айлансам,
Ўйнагин, раққоса ўйнагин.

Шафика, ситамгар раққоса,
Хув, Лайлони менга эслатдинг.
Мажнунлигим қилдинг овоза,
Юрагимни менинг бўзлатдинг,
Шафика, ситамгар раққоса.

Алвидо, Шафика, алвидо,
Бардошлиман гарчи ситамга,
Кутмаса-да гарчи у Лайло,
Мен қайтаман Ўзбекистонга.
Алвидо, Шафика, алвидо.

Итлар

(«Туш» достонидан парча)

Қайт, Бўйноқ, қайт, Тўрткўз...
Ҳой, одам борми?.. Қайт!
Рауф, Сен бу итларга
Не ёмонлик қилган эдинг, айт!

Тишлари ғижирлар,
Кўзлари ёнар, кизили қизилга, оқлари оққа,
Ҳурпайиб ташланар
Олдимдан бир узиб олмоққа.

Эҳтиёт бўл,
Бу – жоҳил,
Қулоғи кесик,
– Бу – муттахам,
Қари,
Эзилган,
Бу –
Қаттиқроқ увиллар,

Ўғримисан сен,
Кўчадан ўтгани
Қўймайди.

Нечун сен итларга ёқмайсан,
Эҳтимол, тузукроқ бокмайсан,
Қулоқ қоқмайсан,
Бўйнига нишонлар тақмайсан.

Эҳ, шўрлик, қолдинг не кунларга,
Кўксингни
Синдириб
Отгил уларга.

Чандикли, захарли юрагинг оттил,
Сўнгра уларнинг ҳолига
Юмаланиб-юмаланиб
Қоттил.

Ҳаммаси тил тортмай ўлар-ку!
Ғаройиб ҳангома
Бўлар-кун

Йўк, йўк. Қайт, Бўйнок, қайт, Тўрткўз...
Ҳой, одам борми? Қайт!
Рауф, сен бу итларга
Не ёмонлик қилган эдинг, айт?!

1983

Абдулҳалим Чўпонға
Абдулҳалим Чўпонға мухаммас

Юзлашдинг балоларга, аламлар ичра кўзлашдинг,
Ўзинг куйдинг, ўзинг ёндинг,
Ўзгалар ҳаққи ўзлашдинг,
Бу кул бозоринда изғиб қумрилар каби бўзлашдинг,
Кўнгил, сен бунчалар нега кишанлар бирла
дўстлашдинг,
На фарёдинг, на додинг бор, нечун сен бунча
сустлашдинг.

Кўзимга хоки Туроним, озошлик гарди инмасми,
Бу кунлардан умид йўқми? Йўлларинг қаро
тунмасми,
Хазон бўлган баҳор сенми, нишон хурликдан
унмасми,
Ҳақорат дилни оғритмас, тубанлик мангу тинмасми,
Кишанлар парчаланмасми, қиличлар энди
синмасми?!

Аллоҳ, Аллоҳ йиғлаюрсан, булутдек бағри сўзонсан,
Мунавварсан, мукаррамсан, рисолат туғида шонсан,
Сен Каъбасан – Туркистонсан, хунимсан,
сен ахир қонсан,
Тириксан, ўлмагансан, сен-да одам, сен-да Инсонсан,
Буйин эгма, кишан кийма, ки сен ҳам хур
туғилғонсан.

Шудбинга Марсия

Ҳеч кимга ишонмадим ёруғ дунёда,
Ишонмадим отамга, онамга ишонмадим.
Боламга ишонмадим, мен – Ўзим.
Ҳеч кимни севмадим, ҳеч кимни,
Бошқасини тилга олмадим ҳатто.

Мени туғаркан онам ўлди,
Янада қаттиқ ўзимни севдим.
Мен ёлғиз яшадим ўзимнинг
Ўлимимни кутиб етмиш йил,
Мозоримда бир тўйиб йиғламоқ учун.

СЕН АЙТ, БУГУН СЕНИНГ АЙТГАНИНГ АЙТГАН, узун каломингдан увишадир жон. Туркистон сўзига кимлар ҳам етган,

Сўзнинг ҳисобига етибмиз қачон? Сўзлардан де-раза, сўзлардан эшик.

Сўзинг остонадир, кошона сўзинг. Сен айт. Миннатдормиз. Бошимиз эгик.

Сўзлар салтанатин султони ўзинг. Кимдир бузди Сўзни; кимлар ўнглади. Ким сўзнинг жаллоди, кимлар қурбони. Олимлар тинглади, яқин тинглади.

Қўйнимизга тўлди Сўзлар хирмони. Бошимизга қўниб сўзлар инглади. Кўнглимизга ботди сўзлар хижрони.

Эски туркийлардан

Чикмасми куёш балқиб
Бокмасми қодир Худо!
Алвидо, она халқим,
Алвидо эй, алвидо.

Пўлатхонни ўлдирди
Окпошшо жаллодлари,
Еру кўкни тўлдирди
Ўзбекнинг фарёдлари.

Ўзбекмомо авлоди,
Ўзота ўғлонлари,
Рост бўлди юрак доди,
Қонларга тўлғонлари.

Денгизи қуриб битди,
Дарёлари оқмасми,
Наҳот бизни ер ютди,
Қодир Худо бокмасми?

Туркистонни бўлдилар,
Парчаланди бемажол.
Устимиздан кулдилар
Ул ёвузлар бемалол.

Чикмасми куёш балқиб...

Сайёғ Наво

Бас, эй маккор, ғайри иймон истамам,
Бори фитна, бори ёлгон, истамам,
Менга онсиз икки жаҳон истамам,
Инсонманам, ўзга унвон истамам.

Кезиб шоир тинглагай фарёдлар,
Шоир тили ўз элидан додлар,
Ёраб! Боғбони йўк, элбони йўк.
Бари ўғри, каззобу жаллодлар.

Онча гуноҳ, онча шафқатдурур, ёраб,
Онча зиён, онча рағбатдурур, ёраб,
Онча қайғу, онча раҳматдурур, ёраб,
Онча бунёд, онча ғоратдурур, ёраб.

Куйди очун, мен учун фарёд қил,
Тутқинманам, сен мени озод қил,
Исодин кечадурмен, дейил Сендан,
Ўзни қутқор ва Сайёдни сен ёд қил.

Маним мулким, маним сўзим – жавҳарим,
Сўзимнинг шўъласи ёнган аҳгарим,
Инонмаки, ўлмас бу мулкни йитиб
Дард мулким, дарди олам меҳварим.

Бу фалак бедодидин ўртонди дил,
Ёри ағёр шевасига қонди дил,
Не наво қилди вале Сайёд Наво,
Ёнди Одам, ёнди Олам, ёнди Дил.

ЁРАБ! КЎЗИНГНИ ОЧИ ҲИДДАТ СУРИНДИ,
Қиёмат кутурди, бўкирди ёбон,
Яланғоч ёбонда бир инс кўринди,
Бу сенми, Ахраман, ёвуз қахрамон.

Сарик алвастилар бўлди намоён,
Ўлим ракси авжга минди, шафқат йўк.
Сен қонхўр қузғунсан, кирдоринг аён,
Сен эй ўлаксахўр, эй ирганч махлуқ!

Кўксимни эзгилаб, босиб турган ким?
Кимдир, ўликзорда излаган нажот?
Хайр! Тишларимда ғижирлаган қум,
Хайр! Шивирлаган, синграган баёт.

Хайр! Бурдаланган, тиламчи халқим,
Хайр! Шеъриятга кўмилган ҳаёт.

1987

ЭЙ СИЗ, ТҮЙГАНЛАР,
Эй Сиз, башанг оломон.
Юзингизга сепаман сўзларимни...
Ҳа! Ҳеч нарса йўқ менда, ҳеч нарса.

Хотин – йўқ.
Фарзанд – йўқ,
Дўст – йўқ,
Ватан – йўқ.

Йўқотганларимнинг алами-заҳри,
Кўксимдаги санчиқ олами –
Шеъриятдан бошқа,
Ҳеч нарса, ҳеч нарса, ҳеч нарса.

* * *

Акиф Бағирга

КЎНГЛИМ ҚОРОНҒУДИР, ТЕВАРАК ТУТУН.
Ёлғиз бошим узра увиллар шамол.
Кўзларимни ғажир аллақандай тун,
Сен кимсан, нимасан, сен кимнинг боши? –
Ақлимни ғижимлар яланғоч савол –
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

Туркийлар, айтингиз, бизда нима бор?
Бизда бор, мутелик, қуллик, озорлар,
Бизда бор, қўллардан кетган ихтиёр,
Манхус кимсаларнинг талон-тарожи,

Ҳайкириб ётибди буюк мозорлар –
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

Туркийлар айтингиз, бизда нима йўк?
Бизда йўк иттифок, бизда йўк бирлик.
Оёқ остиндадир инсоний ҳуқуқ,
Бу Туркий оламнинг қутлуғ меърожи,
Оёқ остиндадир муқаддас ҳурлик.
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

Ёвузлар кучларин тўплаб шайланар,
Ичи тўла ғазаб, қўлларида тиг,
Замонлар айланар, осмон айланар,
Она Туркистондир туркларнинг тожи, –
Айтингиз, қандайин яшаймиз ортик,
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

Нон сўраб келганга жонингни бердинг.
Сендадир матонат, сендадир тоқат.
Қон сўраб келганга шонингни бердинг,
Юртингни бердинг сен қаттол хирожи,
Ўлдирсанг ўзингни ўлдирдинг фақат,
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

Магар оҳинг билан оламини тўлдир,
Тингламас Аллоҳинг нолаларингни.
Ваҳки, отангни от, онангни ўлдир,
Эй қора дунёнинг қора муҳтожи,
Бўғизла толесиз болаларингни,
Ассалому алайкўм, дорнинг оғочи.

1988

Ёнаётган аёл

Тентирар Касофат, голиб Ахраман,
Ҳақорат жар солар бунда бемалол.
Қаён кетмақдасан ёниб, қахрамон.
Қаён кетмақдасан, эй Ёнғин – Аёл.

Кўксингда Ҳарорат сўниб бўлдими,
Кўзингда сўнгги шам ўчдими, наҳот?
Тўхта! Қолган – колди, ўлган – ўлдими?
Тўхта. Куйма, дейман. Бор ўзга ҳаёт.

Ёнаётган Аёл, шафқат қил, уйғон,
Ёнаётган Аёл, Ҳурмуз паноҳинг,
Болангга қарагил, у тирик Тугён.

Тирик Жасоратдир, тирик Аллоҳинг,
Қани туркийларинг, Туронинг қани?..
Ёнаётган Аёл, ёндир Дунёни.

яна жимлик. яна сукунат.
Тўлиб кетар ҳеч нарсадан дил.
Ҳеч нарсадан бошланади гап,
Ҳеч нарсани сўзлар яна тил.

Қичқиради безабон хулё,
Сукунатда қийналади жон.
Ҳеч нарсани тан олмас гўё
Ҳеч нарсадан бошланган жаҳон.

1990

Адашган руз

1. Куёшнинг ёғдуси қорадир,
Юлдузлар музлардир тўкилган.
Бу дарё узанган ярадир,
Дарахтлар эгилган, букилган.

Юлдузлар музлардир тўкилган,
Тошлардек қотмишдир тумонлар.
Ерларга тиканлар экилган,
Экилган ёлғонлар, гумонлар.

Бу дарё узанган ярадир,
Ҳасратдир тинмаган ҳеч қачон.
Жимирлаб қайларга борадир,
Борадир безабон, бемакон.

Дарахтлар эгилган, букилган,
Ер тишлаб ётибдир япроқлар.
Тошларга миҳланган, чекилган,
Лочинлар, каптарлар, чорлоқлар.

Куёшнинг ёғдуси қорадир,
Куёшнинг сочини ўргайман.
Наҳотки, энг сўнги чорадир,
Адашган руҳни мен кўргайман.

2. Тошлардек қотмишдир тумонлар,
Булуғлар фалакнинг оҳлари.
Кечмакда эронлар, туронлар
Тубанда қоронғу чоҳлари.

Булутлар фалакнинг оҳлари,
Ингроғи, сингроғи учадир.
Тубанда мусибат тоғлари,
Қора қон ичиндан кечадир.

Кечмакда эронлар, туронлар,
Судралиб, пайпаслаб, итариб.
Кечмакда бўронлар, суронлар,
Энг гўзал, энг бағал, энг ғариб.

Тубанда қоронғу чоҳлари,
Қаърига чақирар, ялтирар.
Итлари, отлари, зоғлари,
Харсангга айланар, қалтирар.

Тошлардек қотмишдир тумонлар,
Билгисиз очуннинг асари.
Тубанда гуноҳлар, иймонлар,
Адашган руҳ кезар сарсари.

3. Ерларга тиканлар экилган,
Тошларга, харсангга санчилар.
Туркистон туғлари тикилган,
Бетлашган жонибор янчилар.

Тошларга, харсангга санчилар –
Чеки йўқ йўқликнинг ноласи,
Дийдалар томчилар, қамчилар,
Сабрнинг – Одамнинг боласи.

Туркистон туғлари тикилган,
Ватансиз касларнинг йўли берк.
Зорланган, зўрланган, тукилган,
Эркидан айрилган Қутлуғ Эрк.

Бетлашган жонибор янчилар,
Туёқлар остида бўзлайдир.
Жангчилар, пулчилар, танкчилар.
Ёғийлар ёлғонни сўзлайдир.

Ерларга тиканлар экилган,
Дов учун, ов учун, ғов учун.
Туркистон туғлари тикилган
Ёв учун, ёв учун, ёв учун.

4. Экилган ёлғонлар, гумонлар,
Тарихнинг темирдан девори.
Аққадлар, сумарлар, юнонлар,
Билингиз, бу Турон диёри.

Тарихнинг темирдан девори,
Йилт этган бир зиё кўринмас.
Мозийнинг кўмилган мозори.
Атрофда тирик жон уринмас.

Аққадлар, сумрадлар, юнонлар,
Туркийлар, наҳотки кечмишдир.
Кетмишдир, йитмишдир жаҳонлар
Йўкликнинг захрини ичмишдир.

Билингиз, бу Турон диёри,
Қонлари кўкларга сочилган.
Йўк эрки, йўк дўсти, Ҳақ ёри,
Боблари кенгликка очилган.

Экилган, ёлғонлар, гумонлар
Бергайдир, чорасиз мевасин,
Бу тунлар, бу кунлар, бу тонглар,
Мен ва Сен, Мен ва Сен, Мен ва Сен.

5. Ҳасратдир тинмаган ҳеч қачон,
Манглайга ёзилмиш бу оят.

Муҳаққаҳ ёзмишдан ким қочғон,
Ким кўрган? Ким билган ниҳоят.

Манглайга ёзилмиш бу оят,
Ҳукмдир, муҳрдир, ўчмасдир.
Зулматда йўқ эрур ҳидоят,
Зимистон ранглари кўчмасдир.

Муҳаққаҳ ёзмишдан ким қочғон?
Борини амрига олажак.
Тириклик тилсимин ким очғон?!
Кулфига ким калит солажак?

Ким кўрган? Ким билган ниҳоят?
Қорайиб ялтирар ложувард.
Шоирда бормидир риоят,
Кўзида, сўзида аччиқ дард.

Ҳасратлар тинмаган ҳеч қачон,
Йилт этган зиёдан йўқ асар.
Ул мавжуд, номавжуд, жон-бежон,
Адашган Рух кезар сарбасар.

МУНОЖОТ

*Шилои бер рӯзи мға, жисми мға жон бер,
Лойи мни қоригитир, поклаб бер менға.
Охиҷ то ширимға покиза қон бер,
Равшан қил, қоралини оқлаб бер менға.
Охиҷат ил шидан қил мени оғоҳ,
Муқодили шалини сундирма, Аллоҳ*

1984 – 1994

АЙТ, БУЛБУЛ, БОРМИДИР ОНА МАСКАНИНГ,
Ростмидир, ёлғонми ўшал чўпчак ҳам?
Гоят содда эзур каломинг санинг,
Куйлаганинг куйми холос ёки ғам.

Борингда бормидир инжа бир нажот?
Ҳофизда Ишк, Алам, Қўлдан кетган Эрк.
Бағрига сиғдирар сени одамзод,
Ҳофизни босишга бағирлари берк.

Сен учунми, ай Туркистон булбули,
Темир қафас тўкир пастлар, нокаслар?
Кўндан ваҳий келди – кўшиқ Ғиротинг,

Сочилсин Туронга эркин нафаслар,
Очилсин қулларнинг Ҳақиқат гули,
Уч, Ишк, Алам бўлсин сенинг қанотинг.

1994

Тавба

1. Додимни эшитгил, кодир Аллоҳим,
Ишқ сенсан, ошиқ ҳам сен, мен қулингман.
Лойиқман қаҳрингга, дўзахим-боғим,
Омонат деворман, ўтман, қулингман.

Рубъи маскун ичра сайёд, ўзим сайд.
Ортиқ мадорим йўқ, воқифсан ахир.
Манглайда ёзилган фармонингни айт,
Даъват қил, гуноҳкор бандангни чақир.

Иймон бер руҳимга, жисмимга жон бер,
Лойимни кориштир, поклаб бер менга.
Ожиз томиримга покиза қон бер,

Равшан қил, қорамни оқлаб бер менга.
Охират илмидан қил мени огоҳ,
Муродим шамини сўндирма, Аллоҳ

2. Мозийга урилиб синар овозим,
Умр ўтиб борар бенаф, бенаво –
Наҳотки бу – қўлим? Бу – менинг созим?
Аллоҳдан сўрайман – Нечун бу жафо?!

Жами жудоликлар жонимга етди,
Ол, дейман, Аллоҳим, омонатингни.
«Тавба» қил, – деди Ул, бир Китоб тутди –
Муродинг мустажо, мингил отингни,

Уммонлар йўлингда, жангал йўлингда,
Номаълум ҳар жойда қурилган доринг.
Оламнинг калиди сенинг қўлингда,

Жафо ҳабибингдир, хиёнат – ёринг».
Аллоҳим, лаҳза – мен, сен эрса мангу,
Таскин берганингми, шафқатингми, бу?!

3. Семурғ қушим, подшо қушим, хуш келдинг,
Етти гумбаз, етти водий сарвари.
Васлинг неъматидан баҳравар қилдинг,
Интизор жонингман, йулсиз, сарсари.

Нола айлаб Семурғ деди: – Эй, бедор,
Чорлар сени Бируборим! Бор! Ишон!
Сен фано водийси, Ҳақ қошига бор,
Еру осмон чўкмакдадир бенишон,

Ваҳший дунё, қонхўр дунё кутурди,
Инсон фарёдига тўлди коинот.
Набийлар, дохийлар, шоирлар турди,

Чора, чора, дея сўрдилар нажот...
Аллоҳим, билурсан қай сори кетдим,
Аллоҳим... мен ўлдим... Мен Сенга етдим...

Сенсиз

1. Совуқ. Атроф темир. Кўлимни очдим,
Елкамда чатнади қайноқ кўрғошин...
Вайрона қаъридан кўкларга қочдим –
Арзонга олдилар Мажнуннинг бошин.

Раҳмсиз оломон, сизга не керак?
Англадим, жисмимни руҳимни боғлар.
Ваҳий келди менга, чирпанди юрак,
Акс садо берди муқаддас тоғлар.

Фароғат зирваси. Олам билгисиз,
Охири сен келдинг. Хаёлга толдинг.
Водий оғушида сўзсиз, белгисиз,

Аста одимлар-ла кўздан йўқолдинг.
Фақат қайга кетдинг, қайларда қолдинг,
Оҳ, қандай яшайман сенсиз-севгисиз.

2. Соҳилда бир ўзим. Денгиз қоронғу.
Елкансиз кеманинг ичинда шубҳам.
Ваҳима шивири, бўғзимда оғу,
Ақлим бир фалокат сезадир мубҳам.

Ранги учган осмон хунук гулдирар,
Аччиқ чирқирайдир номаълум бир қуш.
Ва ёнимда қонли булоқ чулдирар,
Атиргуллар, сенинг гулларинг беҳуш.

Феруза, зумурад гулларинг пайҳон.
Оҳ, тушдинг кемадан. Карнай чалдилар.
Ва кўзга кўринмас кўллар шу замон

Ағдардилар мени, кишан солдилар.
Фарёдим ичимда, отма гулингни...
Отма, ёлғизликдан – бахтли қулингни.

3. Сўлдирма гулингни, илоҳим, ёнсин,
Еру осмон кўрсин кўз юммай бедор.
Вақт – улуғ ҳакам. Руҳинг уйғонсин.
Асрий умидим – Сен. Сен борсан. Сен – бор.

Ровийлар не учун? Ҳақ ва Ҳақиқат!
Асирлик занжирин парчалаб ташла.
Вужудингни ёқсин аламли фикрат,
Аён ҳақиқатга, ҳақ йўлга бошла.

Фурсат ўтмакдадир. Вақт бу – беомон,
Омонат дунёда омонат одам –
Виждон шеваси бор, меҳроби иймон –

Асл инсонларин чорлайди бу дам,
Фалакка санчилиб қолган кўзим бор,
Оловлар, чаманлар ичра ўзим бор.

Манъри соғини

1. Бир замон *Манъри соғини* сўнди,
Аста қора кииди мудраган жаҳон.
Руҳимнинг асрлик музлари синди,
Нимадир бўғзимни кесди беомон.

Отилдим. Номаълум, қоронғу нигоҳ,
Биров қулоғимга совуқ шивирлар,
Азиз бир товушни эсладим ногоҳ,
Рангин овоздир бу, гўзал ғимирлар.

Нақадар гўзалдир бу чиркин товуш,
Оҳанг вужудимни чирмади буткул.
Бўғилдим, инградим, титрадим беҳуш.

Ожиз баданимга суйканди бир гул.
Надир бу? Қўлимда қора лоладир.
Ул кўздан ғойибдир. Тирик ноладир.

2. Бош эгди қоялар, тоғлар чўкдилар,
Ахир қисмат парчин, хилқат бешумор.
Ромиллар, даҳолар борин тўкдилар –
Наҳот, мангулик йўк, фано – манзил бор.

Оғир-оғир одимлайдир бу карвон,
Буюклар омонат, пастлар омонат.
Афсуслар омонат, хиёнат омон,
Радди бало бўлгур каслар омонат.

Нечун бошим узра қора шамоллар,
Осмонда игнадек нур йўқдир, нечун?
Осмонда судрар мени мудҳиш хаёллар,

Очғил кўзларингни, эй сўнгсиз очун,
Нақадар ғарибсан, борми бир сўзинг?!
Учиб кел, малагим, мадад бер ўзинг.

3. Эй, дил, ором надир? Кечдинг дунёдан,
Кўзинг қонми, бағринг сомон – янчилдинг.
Сен кўрқмадинг ҳақиқатдан, бу ёвдан,
Хиёнатнинг ботқоғига санчилдинг.

Тангри тоғдан ваҳий келди, қайрилдим,
Олтинларга – темирларга босдилар.
Мен билмадим, сен билмадинг, айрилдим,
Оёғимдан Ҳақ дорига осдилар.

Изғирин Турондан, тўфонлар Чиндан,
Ёмғирли ёлғизлик, ғубор ичиндан
Муножотлар қилдим, қақшаб сиғиндим.

Шафтолиранг олам найза учинда...
Дунёлари ёлғон, мен ўлдим чиндан...
Улуғ Тангрим, сени аччиқ соғиндим.

Мунажжили

Сен менинг эркимсан, менинг қафасим.

Асқад Мухтор

1. Маъсума бинафша япроқларида
Ўзинг юз кўрсатдинг. Маъсум боқурсан.
Телба юрагимнинг сўқмоқларида
Азобимнинг чақмоқларин чақурсан.

Баҳорнинг ўткинчи, гизли сирлари
Аниқ нишон олур, ўчар нафасим.
Ростин айт, ёлғон де бу гаплар бари,
Менинг эрким сенсан, менинг қафасим.

Ўғри уриб куйган кулбам сочилган,
Тақдирнинг ўйини чексиз нақадар.
Аммо йўлларимда бир боғ очилган

Бахтдан, бахтсизликдан бермоқда хабар.
Ажалнинг ўроғи мангу осилган
Ранжу маломатдан асрар бу мақбар.

2. Мунажжим кўкларга термулар хайрон,
Ўлмас ҳақиқатнинг каломин айтар.
Таскин излар йиғлаб, вужуди вайрон,
Аламзор боғига эзилиб қайтар.

Бехуда, дунёнинг кибру хавоси.
Ачинмакка арзимади шайтанат.
Разил олимларга, сотқин, ҳаёсиз
Маддоҳ шоирларга тўлган салтанат.

Ўртада талошдир кечмиш ва бу кун
Тупроқ сочар, инграр, қўлтиғида тиғ.
Ахир ҳақиқат бор, валвала нечун?

Бунча осмон йироқ, бунча ер қаттиқ?!
Ақлу ҳушдан айро, вола мунажжим,
Рад бўлмиш оламдан кўзин юмди жим.

3. Муҳаббат не ўзи? Надир садоқат?
Ўзингдан минг бора сўрарсан ўзинг.
Титраб тоқатингга тиларсан тоқат,
Айтурсан хилқатга илоҳий Сўзинг.

Бу дунё барчадан қолур бегумон,
Армон саҳроси бу, алам чўли бу.
Руҳингни сўндирма, Аллоҳга инон,
Мадад бер ўзингга, иймон йўли бу.

Ўлим каби ҳақдир бу – муҳаббат, бас,
Танҳо сени дея дунёлар кездим.
Айирма Борлиқдан мени бир нафас

Буздим танизорим, кўзимни эздим,
Акс садо берди фалақда оҳим,
Рақибимга омонлик бер, Аллоҳим.

Абдурауф Фитрат

Нега сени чўлғаб олди бунча тиконлар?
Нега чиқди юрагингдан юзга бу қонлар.

Абдурауф Фитрат

1. Ажаб мудҳиш қора тун кафан тутар,
Бир замон тинмайдир, изғирар шамол.
Дарё кўпирадир, одамни ютар,
Ул гўзалдир, ул ирганчдир, ул – хаёл.

Риёзат қамчиси каби савайдир
Алкан ёмғир бузғун танизоримини...
Улуғ Туркистонни кимлар севмайдир?!
Фиръавнлар севмас менинг боримни.

Фироқнинг нағмасин чалар най синиқ
Исрофнинг ичиндан силқир бу наво,
Таралар, хув, чўккан тоғлардан тиниқ.

Риёлар, ришватлар... Заҳарли хаво.
Азон товушини тинглайман оғир.
Туркистон. Қора тун. Шамол ва ёмғир.

2. Айтадир ой дардин булут кўйнида,
Булутлар хурпайган, на-да қорадир.
Дорлари муҳаккақ азлом бўйнида
Унутилган, хўрланган халқ борадир.

Рақам қилди менга манфур жаҳолат,
Алам ортган карвон борар мунғайиб.
Уринадир, суринадир, бу ҳолат
Фақат пайдо бўлар ва бирдан ғойиб.

Фосиқлар кўринар сочлари олов,
Ивирсир гумроҳлар кўзи-қўли қон...
Туркистон, Туркистон, мукаррам ялов...

Рад этдимми сени, қолдимми бежон?
Амалим шамлари сўндими, Она?
Тилагим юлдузи тўндими, Она?

3. Айрилиқ шамшири бошимда синди,
Борлигим чопилди, ичдим қонимни.
Дунё тарихини ўқиб юкиндим,
Уйқудан уйғотдим Туркистонимни.

Ризқимизни ахир кимларга бердик,
Ахир одам эдик, муҳтож, нотавон.
Улар хирмон-хирмон, биз нушқурт тердик.
Фарёдимиз етиб бормас ҳеч қачон.

Фалокат устига фалокат тутди,
Интиқом, интиқом, дедим югурдим...
Туркистон, Туркистон, Туркистон ўтди –

Разолат қабринда бош эгиб турдим.
Ай, улуғ тоғларим, ай шонли Турон,
Токай уйғонмассан, ай қонли Турон!

Услон Носиржа мухаммас

Қачон келдим, каён кетдим, йўлимга темир тўр
тутдинг,
Юрак сенми, фалак сенми, зоримга бунча зўр этдинг.
Соқов девор уза ёздим, қўлимни қонли бўр этдинг,
Юрак сенсан, менинг созим, тилимни найга жўр
этдинг,
Юрак сенсан, ишқбозим, кўзимга ойни беркитдинг.

Доруломон замон ўлмас, кутулмас санги гумроҳдан,
Бу соткинлар ҳамон бордир, аюргай мангу
тупроқдан,
Бўғзимда қотди жоним ҳей, қотилни тўхтат
бўғмоқдан,
Сенга тор келди бу кўкрак севинчинг тошди
кирғоқдан,
Тилим чарчар, ажаб, гоҳи сени таржима қилмоқдан.

Оёғим йўк, қўлим йўқдир, йикитгайман бу дорингни,
Юрак сенсан, тавоб этгум ювиб дарду ғуборингни,
Кўрарсен, бир куни бўзлаб ўшал туркий диёрингни,
Сен эй, сен ўйноқи дилбар, зафардан изла ёрингни,
Тўлиб қайна, тошиб ўйна, тириксан куйла борингни.

Алвидо дил, агар дунё ғараз бўлса, мараз бўлса,
Алвидо тил, қани хурлик, қани эркин нафас бўлса,
Алвидо эл, итоат эт Ватан рамзи қафас бўлса,
Итоат эт агар сендан Ватан рози эмас бўлса,
Ёрил, чақмоққа айлан сен, ёрил, майли, тамом ўлсам.

*Абдулла Қодирӣ
ғазалига мурғалимас*

Йил ўтуб, йиллар ўтуб тобора лойға ботамиз,
Иблиснинг супрасинда ваҳдат майини тотамиз,
Ономиз балки гумроҳ, балки сўқирдир отамиз,
Кўр бизим аҳволимиз, ғафлатда қандай ётамиз,
Жойи келган чоғида виждонни пулга сотамиз.

Бизга ор бўлди наҳот, ёраб, Ватанни куйламак,
Зору зору бу замин етти фалакни ўйламак,
Қизимизга ўргатиб, суф, деб жаҳонни бўйламак,
Ўғлимизга на адаб, на фан, на яхши сўйламак,
На Худонинг бўйруғи бўлғон улум ўрғотамиз.

Ўлтирур эл хонавайрон, боткон куёшга кўз тикиб,
Кулфати сомон йиғиб қолмиш яна, бўстон экиб,
Нечалар нарвондадир, нечалар йитмиш кўз тегиб,
Ҳамда ҳар кун тақяларда наша кўкнори чекиб,
Барчага кокил солиб оҳ-воҳ ила ўйнотамиз.

Не баломиз биз ўзи, тўрдамиз, айвондамиз,
Не касофат феъли бу – қурдамиз, тайвондамиз,
Беназир паррандамиз, кўрдамиз, ҳайвондамиз,
Қоримиз, боёнимиз, балки бу вақт аҳвондамиз,
Ногаҳон кўрсак агар бесар соқовни қотамиз.

Қайдин, эй сен такаббур, кўксимни михлаб ўйғувчи,
Эй ялоқхўри бало, ичиб, конимни тўйғувчи,
Бормикан олам аро кўнгилга малҳам қўйғувчи,
Ўртадин чиқса агар миллатин яхши суйғувчи
Биз ани даҳрий санаб, тўфонча бирла отамиз.

Ақраболар – кўз очик, дунёи дун фоний, билинг,
Эл учун, Аллоҳ учун, жонни тилинг, танни тилинг,
Келингиз, ул кун ўтди, қуллик асирликни силинг,
Келингиз, ёшлар, зиёлилар, бу кун ғайрат қилинг,
Ухлаганларни агар Қодир эсак ўйғотамиз.

Чағалай

1. Чағалайим, меҳмон чағалай,
Бу юртга кайдан келдинг,
Нечун келдинг, курбон чағалай?
2. Сен ўйлаган омад йўк,
Сен сўйлаган қомат йўк,
Сен бўйлаган бир мард йўк.
3. Чағалайим, сени суйганлар ёлғон,
Сени деб куйганлар ёлғон,
Сенга тўйганлар ёлғон.
4. Тошингни тайирдилар,
Қошингни қайирдилар,
Сени мендан айирдилар, чағалай.
5. Унут бўлган Чағалайим,
Унутилган қонли дунё бу.
Сендан нажот излайдир.
6. Чағалайим, у дунёда,
Сен ёлғиз, мен-да ёлғиз.
Бу дунёда ҳам ёлғиз.

1. ШАМОЛГА ОСИЛИБ ЯШАДИМ,
Мингга кирдим, чириди жисмим,
Сўнгаларим оқарди қакшаб.

2. Дунёсига қўйдим қўлимни,
Оёғимни босдим юзига.
Кўзларини юмди бу дунё.

3. Бир пиёла май бер, азизим,
Бағрим ёниб битди, кул бўлдим.
Чивғинларга сотдим ўзимни.

4. Қорларга кўмилди боғларим,
Тоғларимга чўкди осмон.
Сен йўқсан. Сен йўқсан? Сен – йўқсан!

5. Балки мен Мажнунман,
Балки Сиз, Лайло,
Балки мен маҳкумман, балки сиз жаллод.

1. МАНА ЗАҲАР, ҲОЗИР ИЧАМАН,
Кетаман мен сизнинг ҳаётингиздан,
Севаман, деб сизни алдадим.

2. Мен йиғладим тушимда,
Тўйиб-тўйиб йиғладим,
Ёнингизга энди бормайман.

3. Мен ғолибман, буюк лашкарман
Босиб олдим севги юртини,
Ўзимнинг қалбимни ўчирдим.

4. Май бер менга, аччиқ шароб бер,
Дўсти ғариб хушҳол бу кеча,
Юлдузларга сени топширдим.

5. Юлдузларнинг раҳми келади,
Ой мўлтираб қарайди менга,
Юзларимни силайди оғоч.

1. СОЧИМНИ ЮЛАДИ ИЗҒИРИН,
Қорлар пичирлайди бошимда,
Кўзимда санчилар исмингиз.
2. Ичимда дунёлар кечди,
Ичимда титрайди заминлар.
Ойлар куйди, портлади Қуёш.
3. Бахтсиз шаҳар юпун, ухлайди,
Чанглар ютиб ухлар бояқиш,
Кир-чир сочлари тўзғиган бола.
4. Сўз мени таъқиб қилар,
Чирқиратар ўйиб кўксимни,
Сен кимнинг божисан, эй Сўз?
5. Хайр, қўлларини силкитар булут,
Мийиғида кулиб қўяр ой.
Шивирлар Илаш Тўйчи деган шоир.

1. МЕН СИЗНИ СЕВАМАН, АЛЛОҲ КЕЧИРСИН,
Мен сизни севиб ўлганман,
Кечирингиз ўлган одамни.
2. Мен сувман, ҳали ҳеч ким ичмаган,
Куйган китобман мен,
Ҳали ҳеч ким ўқимаган.
3. Ишонч йўқ ҳеч кимга. Бу қандай Дунё,
Яшаб яшолмайсан, бу қизиқ,
Ташлаб ташламайсан, ундан қизиқроқ.
4. Уйқунинг дарёсида чўмилдим,
Ётаман уйқунинг саҳросида,
Мен қандай боламан? Бало – ман!

5. Йиллар кўзимга сачради,
Жигаримга ўт қўйди ойлар,
Кунларимни санадим, сенсиз.

1. СОАТ СИНДИ, СОАТЛАР СИНДИ.
Вақтнинг исканжасида,
Ўлиб кетди соатсоз бевақт.

2. Сиз менинг номусимсиз,
Пичоғимсиз бўғзимда қотган,
Ичилмаган конимсиз менинг.

3. Йўл кўп, йўллар кўп дунёда,
Ҳар бир йўлдан кўринар лекин
Сўнги йўл.

4. Бир нарса дедимми сизга,
Севаман деб айтдимми?
Лаънатлайман ўзимни ўзим.

5. Сени оқ қилдим, деди Дунё,
Оқардим, оқариб кетдим.
Оқиб келдим оёғингизга.

1. АЙТИНГ, НИМА ҚИЛАЙ,
Қандай яшайин,
Нима қилиб кўйдим ўзимни?
2. Кўчаларда итдек санғидим.
Ғингшидим ўтган-кетганга,
Боғлаб олинг итингизни.
3. Кўзимга бир юлдуз йиқилди,
Эриди, айланди бир тошга.
Тешиб ўтди кафтимни.
4. Эҳ, қандайин кун эди, билмам,
Тошойнага урилиб синди,
Учиб-учиб юрган мусича.
5. Саҳроларнинг подшоси қани?
Қани вишиллаган ёвуз илонлар?
Наҳотки бир ўзим қолдим саҳрода.

1. ҲЕЧ КИМГА ИНОНМАНГ, ҲАММАСИ ЁЛҒОН,
Ҳеч қачон инонманг Сиз менга,
Мен барибир, севаман ахир.

2. Ўзимни кечирмайман, ё Худо,
Сизни кечираман ер ўпиб,
Мен сизни ўзимга бермасман.

3. Ғамлар чўқди менинг қалбимга,
Ғамлар менинг дўсту ёримдир.
Бу ғам ичра сиз йўқсиз, холос.

4. Исфандиёр дўстим, бас энди,
Мен сизларни ташлаб кетаман,
Мен сиғмайман энди дунёга.

5. Мен ҳеч ким эмасман – Амирман,
Жимистоннинг соҳибқирони.
Ҳукмимни тинглашур ханграшиб.

1. МЕНИ ҲАЙДАНГ, МЕНИ ЙЎЛАТМАНГ,
Ойга қараб увлаган
Кутурган итман ахир, Иброҳим.

2. Эй вох, энди нима қиламиз,
Бу йўлнинг боши йўқ, охири ҳам йўқ,
Музликларда қолдик дилдираб.

3. Лўлининг эшагин суғориб,
Пулини ол, деган эй шоир,
Мурувват бор эканми лўлида?

4. Минг йил кимни изладингиз,
Минг йил сизни изладимми мен?
Бир зумда йўқотмок учунми?

5. Ҳеч бир инсон англамас бизни,
Итдек копиб ўтар киборлар,
Эҳ, улар – нақадар бахтсиздир.

1. ҚУРБОНЛИККА МЕНИ СЎЙДИЛАР.
Ассалом алайкум, севикли жаллодим,
Энди, мен учун ҳам жаллодим яшар.
 2. Сизни танимайман, сизни билмайман,
Сиз менинг йўқотган олгиним,
Бахтсизлигим – Сиз менинг.
 3. Алдадилар мени беомон,
Севиб алдадилар севганларим,
Ўлдирдилар севиб-севиб.
 4. Сиз қачон келдингиз дунёга,
Дунё қачон сизни яратди,
Ҳеч нарса йўқ. Сиз бор ва Мен бор.
 5. Тонггача суҳбат қурдим дарахтлар билан,
Тушларимни сувларга айтдим.
Кел, йўқолиб кетма, дедилар.
-
1. ҚАЙДА ҚОЛДИ УЙ ЭГАЛАРИ,
Деразанинг маълум кўзи берк –
Оғироёк мусича хомуш.
 2. Сўзламайман, дейман. Сўзлайман,
Сўзларимнинг ортидан эргашаман
Қаро гўргача.
 3. Нақадар қувончли куним, бу кун,
Атрофимда ҳамма бахтиёр,
Чап томоним жизиллаб турди.
 4. Бунча узок тикиласан, кучуквой,
Ҳеч нарса бўлгани йўқ.
Ҳаммаси ўтади, куйинма.
 5. Уйғонмади тоғлар, дарёлар,
Уйғонмади бу қаро дунё,
Уйғонмадим сенинг кўксингда.

1965 – 1997

Она тилим

1. Абут-Турк тарихдан балки бир ҳикмат
Бироқ сен борсан-ку Турон элинда.
Шоир, Сўз айтмакка сен шошма фақат,
Улуғ Алишернинг кутлуғ тилинда.

Ул олис қуёшдир куйиниб ёнар,
Олис хотиротлар ўчмас фалакда.
Ҳақдан, Ҳақиқатдан кўринг, ким тонар?
Дунёвий аламнинг тийғи юракда.

Ватан деб аталган бешик, онажон,
Мен учун ёпилган эшик, онажон,
Мен сокин солланиб илғаб борарман.

Ватан деб аталган тобут қўйнида,
Чувалган булутни қордек қорарман,
Руҳимнинг панжаси чақмоқ бўйнида.

2. Ҳеч зот уза билмас узилган жонни,
Ҳақиқатни уза билмас ҳеч қачон.
Элим, она тилим, руҳимнинг қони,
Бир имдод сўрайман сендан, онажон.

Чиёнзор йўлидир борар йўлларим,
Таним ёнмакдадир ишқсиз очунда.
Кўкларга туқинар сўнгак қўлларим,
Оёқларим менинг тупроқ ичинда.

Барчанинг бошида бирдек беомон,
Манхус шамолларнинг ўлик шамоли, –
Бузғун йигирманчи аср аъмоли...

Менинг она тилим, мунис меҳрибон,
Сен Туркий Дунёнинг ғолиб хаёли –
Сени ёзажакман, тирилган жаҳон.

3. Улуғ Туркистоним, олтин далалар,
Офтоб сочки сочар бош узра балқиб.
У сенинг тилингда айтар аллалар,
Қоним, она тилим, оҳ, она халқим.

Навоий байтига ўхшайди йўллар,
Бу тошлар Ҳамзанинг қотили, ҳайҳот!
Нахотки умрбод ўртаса ўйлар,
Умрбод занжирбанд этса хотирот?!

Занжирбандман, она тилим Она Сўзингга,
Кундаийн сўларман, ойдек тўларман,
Мил каби тортарман Сени кўзимга.

Мен ғариб бандангман. Бир Сўз тиларман,
Бошимни кўярман Сенинг изингга,
Кудсия анфосин айтиб ўларман.

Ер фарзанди

Ҳабиб Абдуллоҳ хотирасига

1. Букун тушларимга кирган эмишсан,
Муаллақ узаниб турар кўлларим.
Бунчалар йироқда, бунчалар осмон –
Унинг йўлларида қолди йўлларим.

Қалқиниб уйғотар она-ер мени,
Яна ўтлар сочар ўйларим бироқ,
Ахир биларди ул тупроқ илмини,
Ахир биларди ул, сўқирми тупроқ?

Ёнарди қаҳқашон ичра мунаввар,
Лекин телба хаёл босар шу заҳот.
Уни ер қаърига қўймасак агар,

Наҳот тепамизда ёнмасди, наҳот?
Наҳотки бу тупроқ конталаш, аҳгар,
Тошқотган аламлар, музлаган фарёд.

2. Ёдимга келдилар алвидо дамлар,
Унинг хок пойини қилурман тавоб,
Кўчани тўлдириб борар одамлар,
Кўзларда саволлар, тамом, бежавоб.

Олдиндан билгандек сўрардим бот-бот,
Раъно, олиб боргил отанг қошига.
Не кулфат йиқилди бошларга, хайҳот,
Не мусибат тушди Ватан бошига.

Юрагига ютиб Туркистон юкин,
Секин олиб ўтди. Кўнди тақдирга.
Мангулик масканга узатдек секин.

Сўнг бора эгилдик муқаддас ерга,
Бир дунё қолдирди дунёга лекин.
Бир дунё кетарди у билан бирга.

3. Фалакда кўринди бир замон, бир кеч.
Такрор кўрарманми, айта олмасман.
У қайтиб келмагай бу дунёга ҳеч,
Мен унинг қошига қайта олмасман.

Умр деганлари бу қадар арзон,
Умр деганлари шарафми, синглим,
Шул тупроқ устинда мен кездим сарсон,
Шул тупроқ қаърига тупроқдек сингдим.

Ҳеч қачон тарк этмас шундайин армон,
Ҳаётда кўришмак бўлмади насиб...
Кутармидим сендан энг олий фармон,
Турк ўғли дермидинг бағрингга босиб.
Кўксимда оғриклар... Эй Буюк Инсон,
Шоир бўлар эдим сенга муносиб.

2001

Шўловчи

Хаёлимдан олтин қафас тўқидим.

А.Чўлпон

1. Сўзнинг гулханида руҳим исинди,
Ул юлдуз, ойларнинг сўзин ўқирдим.
Лабларим ёрилди, тишларим синди,
Хаёлимдан олтин қафас тўқирдим.

Иймон қайда? Билмас қаттол, жавонмарг
Дам кўкка боқадир, дам ерга боқар.
Аламзор қўйнида эзилган бир барг,
Сўнги Унут сўзин дарёси оқар.

Ундан-да сўрайман, Шеърият надир?!
Лаззатга ғарқ ботиб кунга қарайман.
Ҳеч тузалмас яра, у Сўздир ахир,
Илиндим, энди мен нега ярайман?
Даврлар қаърида инграйдир башар.
Айтад – шоир йўқ, шеърият яшар.

2. Сатрлар сангида шоир ниҳондир,
Учратдим тушимда, қўлим узатдим.
Лаънат пучмоғига кўксим нишондир,
Ҳовлиқма созимни қайта тузатдим.

Илгари чалинган сеҳргар қўшиқ,
Дор остидан учиб танимга қайтдим.
Азон овозига овозим қўшиб
Сочилган соч каби сўзимни айтдим.

Учиб ўтган турнамидир, ғозмидир,
Лоларуҳлар кўлкасими хорасиз,
Ҳовуч-ховуч ичганим овозмидир,

Интилганим бир сўзмидир чорасиз?
Дард сўзин қонида титрар милён кўз.
Адашган йўлчини йўллагил, эй Сўз.

3. Суруниб-уруниб охир йиқилдим,
Умримни ёлғонга, чинга кўмдим мен,
Лойимни булғадим, йиғлаб тикилдим,
Ҳукм қилдим ўзимни. Ай, сўндим мен.

Иқрорман. Мен бир бандаман гуноҳкор,
Дард тўла бошимда хиёнат йўқдир.
Агар юрак ютиб қилсам ошкор –
Сўзларим зулмга отилган ўқдир.

Улар ким?! Мен Сўзни севдим. Мен – хароб,
Лойикманми Сўзга, билмадим, нетай?
Ҳорғин йўловчиман, манзил-да сароб.

Итдек изғидим мен. Мен энди кетай.
Деворга бошимни уриб бўзладим,
Аллоҳга сиғиниб, бўзлаб сўзладим.

У дунёга онамга мактуб

1. Соғиндим, афву эт, сенсан аламим,
Хат ёзмадим, аммо сиғиндим, она.
Гўё қоғоз узра синган қаламим,
Қадимий хонтахта менга бегона.

Кўзгудан боқадир мунгли бир сиймо,
Хотирамни санчиб чатнар изларинг.
Нигоҳинг юзимни силайдир. Иймон –
Ул сенинг кўзларинг, сенинг Сўзларинг.

Кўзларинг тубинда кўҳна мусибат...
Менинг севинчларим, менинг оҳларим,
Гуё унутилган, битмаган суҳбат.

Балким ул дардларим, ул гуноҳларим.
Жисмим жунжиктирар, шовуллар фақат
Қорларга ўранган мадфун боғларим.

2. Кўзгунинг кўзинда шамол ухлайдир,
Онажон, қайдасан, жаннатми жойинг?
Иссиқ қарашингдан бағрим йиғлайдир,
Қуйғил, пиёлангдан совуган чойинг.

Мен – ким? Нени билдим-билмадим, нетонг,
Ҳали йироқдадир билгисиз йўлим.
Дунёвий аламни ютмаган бу онг,
Башарий қаламни тутмаган қўлим.

Қайга бордим, қайлардан қайтдим,
Сен таъна қилмадинг, миннат қилмадинг.
Кимларни тингладим, кимга не айтдим,

Сен авом шовурин кўзга илмадинг.
Сенга етиб борди паришон байтим,
Сен менинг шеъримдан, раҳмат, кулмадинг.

3. Сенинг қиёфангда хилқатни туйдим,
Яшамак санъатин солдим қўйнимга,
Оломонни эмас, Аллоҳни суйдим,
Ҳикматингдан тумор осдим бўйнимга.

Мана энди неча замонлар кечди,
Кимса билмас Шеърим, чалинмас кўзга.
Сен томон руҳимнинг шивири учди,
Буқун бари ўзга, барчаси ўзга.

Соғинчдан, оғриқдан ўртанди дилим,
Чоғланди юрагим, боғланди тилим.
Юрдим. Одим олдим. Қадам ташладим.

Дунёвий аламини илғадим бироқ,
Ўзимнинг умримни мен оз яшадим,
Ўзгалар ҳаётин яшадим кўпроқ.

Сӯёвуш

Иброҳим Ҳаққулга

Эй қора юракли бойқуш, сенга қолгон
Вайронани қутламак учун келдим.

А. Фитрат («Абулфайзхон»)

1. Эй сен сӯқир қувваъ, эй сен, чиркин тахт,
Туғдирган тухмингнинг оқини ичдинг.
Мақтулнинг, олтуннинг фарёди бир бахт,
Кутурган нафсингнинг занжирин ечдинг.

Маъбадлар тобламиш ўзига башар,
Онларин ичинда энг шуми шайтон,
Ўлиқлар устинда машварат, хашар,
Тоғ келбат ўғлонлар майити майдон.

Ирфоннинг қўлларин, қанотин кесдинг,
Ёвуз саодат сен, ёнглишқон кўлка,
Остингда ётқонни бағрингда эздинг,

Тепангга минганни ирғитдинг кўкка.
Борлиқни талатдинг, вабо таратдинг,
Яратганни писқиб ўзинг яратдинг.

2. Тириклик синчини, авом тинчини,
Синдирдинг – кўксимнинг синиқларини.
Эрларнинг сиртини, аёл ичини
Булғотдинг – сувларнинг тиниқларини.

Қаламдан ўч олдинг, Сўзини ўйдинг,
Сенинг қўлингдами оининг ажали?!
Отанинг тийғи-ла ўғилни сўйдинг,
Санчилди отага ўғил ханжари.

Эртўнгадан тортиб то Раҳим тўнка,
Харом хоин, варам сотқин туғилмиш.
Инсоннинг хаёли, ҳиддати тўнган.

Осмон нафас олмас, инсон бўғилмиш,
Ўзинг тобиндириб, ўзинг сўясан,
Ҳақиқат этига қачон тўясан?!

3. Нечун юракда Тош, кўзларда хузун,
Нечун?! Ҳўрланган инсонлар фарёди? –
Нечун ? Нечун ёлғоннинг умри узун?
Нечун? Тирилмасми ўтганлар ёди?

Нечун иймонини сотиб яшайдир,
Нечун куллигидан беҳабар ҳар кул,
Нечун зулм яшар, зулм ошайдир?!
Ҳақсиз оломоннинг тириклиги шул.

Инсонни таҳқирлаш йўллари кўпдир,
Бошинда палаҳмон, жигарида ўк.
Ютгани оғудир, топгани чўпдир.

Наҳот, иймон ўчган, топталган ҳуқуқ,
Наҳот, бу миллатнинг қаҳрамони йўқ,
Наҳот, бу миллатнинг шоири йўқдир?!

4. Офтоб нурун ютар зулмат аҳкоми,
Шоқолдек увлайсан, итдек хурасан,
Эй бойқуш қафаси, аждоҳо коми,
Дунёни дунёга тоқай урасан.

Инсонлик фитрати уйғонгунча тур,
Ич ҳақнинг қонини юҳо жомида.
Чорасиз Ҳақиқат, ул илоҳий нур,
Абад қолиб кетмас ваҳшат домида.

Қачон уйғонадир ҳалоскор даҳо?
Бир жаҳон қуёшга чулғаниб келур!..
Жаҳон ганжиға шох эрур аждоҳо,

Ки ўтлар сочар қаҳр хангомида,
Унинг коми бирла тирилмак эрур
Маош айламак аждаҳо комида.¹

ЮЛДУЗЛАР БУНЧА ҲАМ БЕҲИСОБ
Юр, юлдузим, юлдуз санаймиз.
Юр, шу ёник ўтларга қараб
Жўнаймиз, истасанг, жўнаймиз.

Чорлаб турар мовий бир диёр,
Даъват этар Қаҳқашон йўли.
У даргоҳда ранг бор, олов бор,
Танҳогина сен йўксан, гулим.

Унда қурган базм – нафосат,
Чирой унда қилур тантана.
Қайси бири сеники, кўрсат,
Юлдузингни сен ўзинг танла.

¹ Сўнгги тўрт сатр Алишер Навоий китъаларидан олинган.

2002

КЎЗИМНИНГ ҒОРИДА ПАРЧИНЛАНГАН КЎК,
Булутлар, тўлқинлар, хиддат сочилган.
Сенинг чиройингда гард йўк, ғубор йўк –
Алданган гулларнинг бағри очилган.

Сен-да сочилгансан, очилиб гулим,
Сен балки мен учун яшарсан энди.
Сен ёлғизсан бу дунёда, севгилим,
Чексиз чидамимнинг синчлари синди.

Мўнкайган чўққидан сўрайман сени,
Қариган баҳордан сени сўрайман.
Топгил, дейман Менинг Буюк Севгимни.

Ер тишлаб сўрайман, сўнг бор кўрай ман,
Чакинлар чўлакка чақар жисмингни,
Кўкнинг синиғига Сени ўрайман.

1962 – 2003

* * *

Хаёл. Хаёл. Ёлғиз хаёл гўзалдир,
Ҳақиқатнинг кўзларидан қўрқамен.

Абдулхамид Чўлпон

Аввал хаёл эдинг, бир хаёл, холос,
Аввал хаёл эдинг. Йўлимсан энди.
Поёнсиз йўлимсан, кўрқинч, беқиёс
Ғариб дунёларнинг шовури тинди.

Ай буюк Хаёлим, суянчим ёлғиз,
Токи ўлгунимча асра бағрингда.
Ишонч, елкан йўқдир хаёлсиз – сенсиз
Сен тубсиз денгизсан, чўктир қаърингда

Ирғитма бўшлиққа, менинг бирла қол,
Интизор жонингман, толди кўзларим...
Сен мени тарк этдинг, нечун ай, Хаёл?!

Умрбод очилиб қолди кўзларим.
Энди танизорим тўлдирди шамол –
Энди мен... Тупроққа тўлди кўзларим.

1965 – 2003

УФҚ ЯРАЛАНГАН АЛВОН. ТҮЛҒОНАР.
Турналар карвони сузар паришон.
Видолашув пайти ғамга чўлғонар
Йироқ-йироқларда тизилган карвон.

Йироқ-йироқларга чўзилган армон,
Қора кечаларнинг тонги отмаган.
Ёвузлик маъбуди эй ҳукмфармо,
Сен мангу тошмисан ерга ботмаган?!

Йиртқич Ахраманнинг қонли ханжари
Ярала уфқни кесади тагин.
Қаттиқ уринаман уфқдан нари.

Алвон узра музлаб турар нигоҳим,
Оёғим юрмайди юрганым сари,
Она-Ерга ботиб қолган оёғим.

МЕНИ ТАЪҚИБ ҚИЛАР ШОИР ДЕГАН НОМ,
Чиқмаган шеъримга садақа олдим.
Асло тарк этмади қурмағур Илҳом,
Неки ундан ўтди, Худога солдим.

Қирқ йил шеър ёздим. Эй вох, бўлмади,
Роса йигирма йил елдим, югурдим.
Аммо топилмади бирор мард ношир.

Ҳаёт жоми тўлди. Кўнгил тўлмади,
Кўксимни йиртдим мен, бағримни тилдим,
Ай, сен, олтмишни тепган ёш шоир.

Юзимни, оғзимни ёпди соколлар,
Сомонлари тешиб чикди теримни.
Маймунлар йиғлади, кулди шоқоллар:
Сичконлар еб кетди охир шеъримни.

* * *

*Уйғондим. Деразам зулмати ўчди.
Уйғондим – мўъжиза. Мўъжизадир шул.*

Рабиндранатх Тҳакур

яНА МЕН УЙҒОНДИМ, ДОВДИРАБ ТУРДИМ,
Кўзимда тушимнинг кўркинч сурати.
Ўчирдим сувратни, фалакка бурдим,
Қани, Унинг Сўзи! Қани, Қудрати?!

Қани менинг тилим тингласа биров,
Бахтдан тўйиб кетган соков оломон.
Олтиндан кишани, кумушдан буров,
Бўғзида олқиш-олқиш, омон-омон.

Ниҳоят уйғондим. Уйқуда олам.
Кўрпасин йиртиб ингради хотин.
Мендан бир тўғрам нон тилади болам.

Қандайин туганди, бу маҳшар, бу тун?
Мен уйғондим. Салом-ассалом.
Қайтиб келдим, эй ваъдаси ёлғон Кун.

Ҳазил

Олтмишда бировлар олим бўлгонмиш,
Олим бўлмоғони золим бўлгонмиш.
Ўқувсиз лодони миршаб бўлибдир,
Боши тўлмаса-да ҳамён тўлибдир.
Шоирлар бу ёшда хўб улуғдирмиш,
Ўзи туғмаса-да, аммо туғдирмиш,
Биз-чи, биз не қилдик, биксиб, алайиб?
Олтмишга ҳам кириб-чиқдик лаллайиб.

Бир мухбирга

Жангари зўр мухбир дермишлар сани,
Ўзингга қулмишсан, ўзингга ҳокон –
Озод сўз – Ҳақиқат, Ҳақнинг маҳзани
Охир парчаланур бу ғул, бул – ёлғон.

Ёлғоннинг тийғида ўйлаб қадам бос,
Кимларни ялайсан, кимни чопасан,
Ўзингни алдайсан, қорнингни холос,
Ҳақиқатни алдаб нима топасан?!

Мен-ку бир фақирман ҳамма қатори,
Дудук шоирингман, Аллоҳ ошиғи.
Синиқ бир қаламдир кўлимда бори,
Сенинг кўлларингга кимнинг қошиғи?
Дилимда озорим, тилимда торим,
Сўзнинг осмонида эркнинг кўшиғи.

1997 – 2003

Қора девор

1. Қандайин сирдир бу, бу қандай тушдир,
Бу қандай уйқудир, уйғонган уйқу.
Кўзларимдан қора қузғунлар учди
Мудҳиш қора девор ортида, ёху!

Қора девор қаъри, сотқинлар юрти,
Тилсиз, ватансизлар ватани қолди.
Санқиган жасад-ла телбариб юрдим,
Ақлимга рўёлар калолат солди.

Заҳарга айландим, оғочдек синдим,
Қайта ўлдим, руҳим қайтмади танга.
Ҳазрат Султонимга синграб сиғиндим.

Аллоҳим, мадад бер. Бир Сўз бер менга,
Жонимнинг парвозин бергил, соғиндим,
Ишқ бер! Қайтар мени ёруғ Ватанга.

2. Кўрдим юзингизни, чатнади олам,
Бузғунзор қўйнида унган соф гулим.
Мажруҳлар юртида хўрланган онам,
Зўрланган қонсинглим, мангу севгилим.

Тупроққа йиқилдим, кўкка осилдим,
Минг йил изладдимми? Топдимми? Қачон?
Сўриб тўйдиларми сизни қонсинглим?
Эзиб бездиларми сиздан, онажон?

Ерга чўккан осмонларни кузатдим,
Чопилган оёғим билан чопдим мен,
Кесилган қўлимни сизга узатдим.

Бу дунё гулларга тўлди. Қотдим мен.
Сўқир кўзларимни нур-ла безатдим,
Меҳрибоним, қоним, Сизни топдим мен.

3. Меҳрибоним изингиздан борамен.
Шивирлайдир шеърим. Бу қайси оят?
Бу дунёда қирқ Мажнуннинг бири мен,
Ўлимга чап бериб келдим ниҳоят.

Юрагим зиндони. Бир яланғоч дор.
Солланиб турадир фақат мен учун.
Бунда бир муҳаббат захри қотил бор,
Бир зиндонда бир Лайло бор, бир Мажнун.

Меҳрибоним, хуним, мен Сизни топдим,
Қоним бердим бу сирли хаёлларга.
Сўйдим юрагимни, кўксимни чопдим,

Ай, совурдим ул совук шамолларга,
Хукм қилдим ўзимни. Тонг чоғи отдим.
Нукта қўйдим жавобсиз саволларга.

4. Надир бу? Тилим лол, вужуд валангар,
Кўргали кўзим йўқ, кўзим ўйилғон.
Бир шарпа илғамас, қулоқларим кар...
Билдим, Сиздан бошқа барчаси ёлғон...

Эйвоҳ, қора девор сирти оқланган.
Бўйнимга чирмашган иблисни қувдим.
Кавсар чашмасида минг йил покланган
Тош билан қадимий танимни ювдим.

Бир қудрат шаъмаси тентир изимда,
Хилқатни англаган зотдек хомушман.
Етти водий айланадир изимда.

Бари ёлғон, мен саробман, мен тушман,
Йўқ мен қушман, чала сўйилган қушман,
Айтилмаган Бир Сўзим бор бўғзимда.

5. Алданган, чархланган қалб билан ўтдим,
Ёру дўстлар бошим узра йиғилди.
Ҳукм кутган каби мен Сизни кутдим.
Унутдим ўзимни, ўзим туғилдим.

Кўзимнинг жариди ул Қора Девор,
У тараф қоронғу, ҳар нарса йўқдир,
У тараф заҳардир, ханжардир, ўқдир.
Кеча йўқ. Буқун йўқ. Эрта йўқ. Сиз бор.

Тирикликдан кечдим, ўлимдан кечдим,
Осмон деганлари менинг фиғоним,
Дунё заҳарини бир ўзим ичдим.

Ёнди тун чароғим, кулди жаҳоним,
Мен қанот боғладим, кўкларга учдим.
Ассалом, севгили Инсоним, қоним.

6. Танамдан чиқдим-да мен ерга эндим,
Менга бари аён, тириклар кўрмас.
Эй сиз кўр оломон, мен руҳман, дедим,
Улар кўрмас мени, ҳолимни сўрмас.

Бани одам овчи, одамни овлар,
Тишлаб тўймас, ғажиб тўймас, бедаво.
Ночор майитларнинг чўнтагин ковлар,
Пинжида хиёнат, қабоҳат, ғавғо.

Сўзимга тўлди соғинч, сўзим-да ёлғиз.
Кўзимга тўлди ёлғиз Аллоҳ жамоли.
Белги берди фалак. Номаълум бир из.

Жисмимни синдирди ажал шамоли.
Тобутимни қучиб йиғладингиз Сиз,
Нечун, Дунёнинг Энг Гўзал Аёли?!

2003

Тхакурнинг охири шери

(7.05.1941)

Айрилиқ кунидир, тузилган куним.

Рабиндранатх Тхакур

1. Сохир Сарасвати¹ Надир бу ақлим,
Надур тану, надир дилу, надур жон?
Бу қандай қақкашон? Бу қайси иқлим?
Алдандимми туғилиб? Ростми? Ё ёлғон?..

Эй, менинг паршон, эй, шўрлик халқим,
Ўзинг, қачон туғиласан, сен, қачон?!
Қорайиб тиркашар ўз музтар кўлкам,
Изиллар сўзимнинг маъюс жаранги.

Визиллар музларга бурканган кўклам,
Очиқ поёнларнинг баёнсиз ранги.
Совуқ қоронғунинг оппоқ садоси.

Бўғзимда бўғилар мусиқам, уним.
Ажр саҳаридир, ҳажр саҳроси.
Ал-видо кунимдир, туғилган куним.

2. Ай сен, она халқим! Лойларга ботдим,
Пилла ҳаловатнинг ғилофидан чиқ!
Сўйилган сағримга захролуд қотдим,
Камолот сўқмоғи нақадар аччиқ.

Тириклар! Ёндирманг эски маъвони,
Сувларга бостирманг. Сизсиз-да битар.

¹ *Сарасвати* – ҳинд асотирида фан ва санъат маъбуди.

Ҳавони қизгонманг, озод ҳавони.
Тупрокни булғаманг. О, Шива¹, етар!

Ерга қўйинг мени. Онамдир тупрок,
Топиниб ўпайин онамнинг изин.
Онамнинг юзини, ой юзида доғ.

Яшин беринг менга, чатнайин ўзим,
Менга денгиз беринг, дарёлар урфок,
Нафас беринг менга, берингиз Сўзим.

3. Изғирдим саргардон мен сизни излаб,
Товонимни тешди срабон² ёмғир.
Ўзимни лаънатлаб, сизимни сизлаб
Ўлмаи туриб ўлдим, сиз учун ахир.

Ёниб айтдим, чексизликнинг чеки бор,
Чексизликнинг чекларига етармен.
Мендан рози бўлинг, тириклар, дўст-ёр,
Бир чимдим меҳрингиз олиб кетармен.

Менинг соғинганим қайларга кетди?
Тамом! Бор-йўғимни созуриб бўлдим.
Ўлимим соғинган додига етди.

Агар мен коинот бўлсам, Мен – Тўлдим.
Хайр, хайр энди. Биз нетдик? Ул кетди?
Мен букун туғилдим. Мен букун ўлдим.

4. Ўзимни топканда сизни қидирдим.
Унутдим ўзимни, топдим еримни.
Мен сизга бир дунё дунё қолдирдим,
Мен сизга қолдирдим қонли шеъримни.

¹ Шива – бунёд ва барбод маъбуди.

² Срабон – ёмғир ёғадиган ой.

Сафарим олдидан яна ўйладим,
Ночора? Қарзларим кўп эди, эссиз.
Йама²нинг руҳига сокин сўйладим –
Уёқларда қандай яшайман сизсиз?

Ўғри ташлаб кетган бир тугун молим,
Мен ортиб кўчмасман. Сизга, бу тугун,
Сизсиз уёқларда не кечар ҳолим?

Сизсиз бор нарса йўк. Томирда тугун,
Юзингизда кўрдим Аллоҳ жамолин.
Охирги сафарим. Мен туғилган кун.

КЎЗИМДА ҒИЛДИРАР ХЎРЛАНГАН ХИЛҚАТ,
Иймон асирлари кечар кўзимдан.
Нафасим бўғзимга тикилди, фақат
Қаноат топмадим топган сўзимдан.

Аввал Калом эди, қайда у Қудрат?
Қайда ҳақиқатнинг халоскор кўли?
Токай осмон каби тургайдир мудраб?
Аросат йўлими шоирнинг йўли?

Иймон асирлари бир карвон бўлиб
Қаён йўртмакдадир ғул, занжир судраб?
Алданиш саҳроси, пушаймон чўли,

Фано водийсида босриққан суврат,
Зўрланган жонларнинг чувалган сири.
Меним-да китобим – иймон асири.

¹ Йама – у дунё, ўлим илоҳи.

АЙ ИЙМОН АСИРИ, ВИЖДОН ТУТҚИНИ,
Қисматда бор экан бу ваҳшат, зўрлик,
Кўзингда умиднинг сўлгин учқуни,
Кўксингда инончининг имдоди шўрлик.

Кечалар босриқдинг тушда, рўёда,
Кундузлар бошингда синди калтаклар.
Ҳақ билур, сен ҳақсан, ҳақсиз дунёда,
Сендан хабар олсин ҳурлар, малаклар.

Сенинг юрагингни коинот билсин,
Сенга кулиб боқсин осмоннинг кўзи,
Қаттол Ахраманнинг бағрини тилсин.

Сабр-тоқат берсин Ҳақиқат сўзи,
Озод дунёларнинг хабари келсин,
Қошингга бир келсин Бирубор ўзи.

Абдукарим Бахриддин

*Иблислар, махлуқлар сиққан жаҳонда,
Менга жой йўқмикан, онажон.*

Абдукарим Бахриддин

Сен – шоир, чорлайсан осмон хурларин,
Ойнинг сочларини суйиб тарайсан,
Кўзларингга ютиб Куннинг нурларин,
Болаликнинг кўзлари-ла қарайсан.

Сен букун Манфред, банди ва банда,
Сен учдинг музикор оғзини боғлаб,
Чеккил, чексизликнинг чегаси санда,
Кул! Ҳайқир, танингни ўтларга доғлаб.

Бошинг узра Румий дарвешу набий,
Қошингда Навоий, Сен – Бобо Тоҳир.
Сен – Шоир, мангусен охират каби.

Шеърят ибтидо, шеърят охир,
Изтиробдан ўлмас шоирнинг қалби,
Шоирнинг онаси Изтироб ахир.

* * *

Тирик ўликзорга сен учун келди.

Робиндранатх Тҳакур

Шоир, Илҳомнинг бир қўлида ханжар,
Бир қўлида порлар зумуррат, маржон.
Қоқар вужудингнинг эшигин, очар,
У сендан муруват кутмас ҳеч қачон.

Кўзларингнинг дарчасини очадир,
Танингга тўлдиранг англандас ғулув.
Сени фалакларга тортиб учадир,
Борлиқни сен бирла ютмоқ истар у.

Ўлимнинг қоронғу қаъридан келар,
Юрагингга кирар сувайдо каби.
Сенинг журъатингни Аллоҳдан тилар,
Сенинг жасоратинг унинг матлаби.

Ярим дунё унга керакмас фақат,
Бутун коинотни забт этмаги шарт.

МЕНИНГ ОТАМ ОДАМ, МОМОМ ҲАВОДИР,
Менинг Туркистоним ёрилган ерим.
Менинг фароғатим улуғ жафодир,
Менинг етим болам – севгили шеърим.

Менинг илк шоирим Исфидан Зардўст,
Муҳаммаддир Расуллоҳ паноҳим пирим.
Менинг лашкаримдир ҳар душман, ҳар дўст,
Менинг тирик нолам – севгили шеърим.

КУЧ-ҚУВВАТ БАҒИШЛАР ЭРКИН ШЕЪРИМГА
Унли товушларнинг сохир қўшини
Ховучимда титрар, етган еримда
Тўкилма, хуркитма илҳом кушини.

Ундошлар ҳар гапнинг кибрли, ғаддор,
Эга-кесимини талаб қиладир.
Ҳавода муаллақ, иложсиз, ночор
Иккинчи даража сўзлар қоладир.

Мен ғариб ким бўлдим Сўз тўфонида,
Кимдан мадад тилай, кимга эланай!
Зангори гирдибод қаҳқашонида

Юрагини тешиб йиғлар куйган най,
Қонига беланган дунё уфқда.
Мен йўқман. Бир Сўз бор ахир. Уч нуқта.

МЕН ҒАРИБ ОҒОЧМАН... ЎЗИМ ОСАМАН...
Қайта тириламан тўлиб сеҳрга.
Меҳргоннинг қанотини ёзаман,
Дунёларни тўлдираман меҳрга.

Мен қишман бошимда азалий оқтош,
Қонли булутларга бурканиб котган.
Мен баҳорман, музлаган оташ,
Зулматнинг жизғанақ тонглари отган.

Абадий Коинот бирлан қоламан,
Ўлсам чирқирайдир овозим танда,
Энг ярқироқ юлдузни узиб оламан.

Эзилган, хўрланган баргман тубанда,
Ёлғиз ўзим халқман, ўзим оломон,
Мен шоирман ахир, шоҳман, эй банда.

ҲЕЧ ҚАЧОН АЛДАМАЙДИ ҚЎШИҚЛАР

(Таржималар)

Нурафшон кўклар остинда олимпир жонли
инсонлар,
Четакли ерлар устинда ҳазон виждонли,
инсонлар,
Баҳори порлок оламда кўзи бўронли,
инсонлар,
Ҳаёти Нуҳға мингзар, улринкиз тўфонли,
инсонлар,
Бу дарёи баюда беладад афзонли, инсонлар,
Мижоратхоҳи дунёда, ажаб, ҳусронли,
инсонлар...

Муҳаммад Ходивӣ

(Озарбайжон)

Ҳаёт сазолари

1

Ҳаётнинг саслари гўшимда кўп фарёд шаклинда,
Бу инсонлар ки қардошдир ва лекин ёт шаклинда,
Бу тупроқ қонли авлоқдир, башар сайёд шаклинда,
Адоват доимо бордир, муҳаббат от шаклинда,
Бу дунё эскидандир саҳнаи бедод шаклинда.
Жаҳон бошдан аёқ майдони мотамзот шаклинда,
Фараҳлар ҳибс бўлмиш ҳузлар озод шаклинда,
Мусибатлар, балолар, ғуссалар обод шаклинда,
Юраклар ғам ўти-ла ҳар замон барбод шаклинда,
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

2

Саодат бир амал, аммо шақоватлар ҳақиқатдир,
Масаррат оний бир нарса, малолатлар ҳақиқатдир,
Муҳаббатлар муваққатдир, адоватлар ҳақиқатдир,
Адолат қайда лекин зулму ваҳшатлар ҳақиқатдир,
Қани ҳуррият оламда асоратлар ҳақиқатдир,
Қочғон бир кўлкадир роҳат, машаққатлар
ҳақиқатдир,
Балолар, дардлар кўпдир, фалокатлар ҳақиқатдир,
Бутун асоримиз қонли, жиноятлар ҳақиқатдир,
Будур тарих майдонида ҳикоятлар ҳақиқатдир,
Бани одамда ҳар куни шароратлар ҳақиқатдир,
Жаҳон бир арзи мотамдир, мусибатлар ҳақиқатдир,
Жаҳаннам бор бу дунёда, азиятлар ҳақиқатдир,
Маишат оламинда ранжу заҳматлар ҳақиқатдир,

Башар шаки умриндан шикоятлар ҳақиқатдир,
Кадарлар, ғуссалар , ғамлар, сафолатлар ҳақиқатдир,
Бани одамда ҳар куни бу суръатлар ҳақиқатдир.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

3

Кулишлар кўп келишмасдир, фақат ғамлар
табиййдур,
Фараҳларда тамал йўқтур, у мотамлар табиййдур,
Кўнгулда фузи ўти, кўзлардаги намлар табиййдур,
Ҳамиша қалбни маҳзун айлаган дамлар табиййдур,
Ернинг устинда оккан аламлар табиййдур,
Демак, ислоҳи мушкул қонли одамлар табиййдур,
Демак, пок бўлмаган бу кирли оламлар табиййдур,
Демак, дунёда мазлум ила азламлар табиййдур,
Табиат оламида ғамли кўркамлар табиййдур,
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

4

Бу одам ўғли кўпдандир мубориздур табиат-ла,
Кўп эски бир мубориздур туганмас дарду офат-ла,
Мубориздур маразу микрўб ила бутун иллат-ла,
Мубориздур ел ила ваҳший дарёлар-ла, зулмат-ла,
Бутун дунёни портлатмоқ тилар анвори ҳикмат-ла,
Бутун туфроқни обод этмак истар дасти санъат-ла,
Ерни кўп шонлик этмишдир ишламоқлик-ла,
ғайрат-ла,
Йўлнинг устидаги харсангларни йиғмоқда ҳикмат-ла,
Ҳамиша умри кечмишдир машаққатлар-ла,
заҳмат-ла,
Неча минг йилда кечти, кечмаган бир вақти роҳат-ла,

У ҳали музтарибдур, умри бадбахт-и фалокат-ла,
Башар тинчимайдир, бир кулмайдир,
йиғлар мусибат-ла.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

5

Совукда титрар, ишлар, иссиқ кунларда қораймоқда,
Сувдан, ўтдан, темирдан, тошдан, экмақлар
чикмоқда,
Қовуштирмоқ учун дарёларнинг туфроғини ёрмоқда,
Лаҳмлар очмоқ учун энг буюк тоғни қўпармоқда,
Туганмас куч бор эмиш ул билақда, қўлда, бармоқда,
Бутун қўллар, оёқлар кўп ишламақдан қабармоқда.
Фақат мажруҳдир умри шўрлик ҳар кун сарғаймоқда.
Юзинда бир булут бор, кўзлари кулмас, ёш оқмоқда.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

6

Бани одам ишламишдир ҳамиша, дема ётмишдир,
Ер илм ила, санъат ила илитмишдир, дўнатмишдир,
Асир этмиш ерни занжирга, чекмишдир,
қўшатмишдир,
Темирдан йўл қайирмишдир, қозон ўйлар
яратмишдир,
Теран дарёларни бузмиш, темир турларни отмишдир,
Тоғни-тошни қўпормиш, бир-бирига заҳри
қотмишдир,
Ернинг остидаги маъданларга қўллар узатмишдир,
Бу заҳматлар-ла шундоқ ҳар замонда қонга
ботмишдир,
Бу уни, у бунни ҳар кунни урмишдир, қонатмишдир,

Бу ҳаёт оламида то азалдан оғу тотмишдир,
Ҳамиша олгани ғамдир, сурурин сурув сотмишдир.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

7

Туганмасдир бу инсоннинг кундуз, ақлу урфони,
Башар бир жонли маъдандир, башар бир маърифат
нони,
Гул этмиш тамомила бу сарватгоҳи имкони,
Тоғнинг қалбидаги ашё бутун минқоди фармони,
Ерни остида олтинлар асири-дасти-инсони,
Кўкнинг, дарёларнинг, туфроқларнинг чиндан
хукмрони,
Буюқдир, кўп буюқдир кўп-да юксак одамнинг шони,
Бутун зулматларни тасвир этаркан фикри раҳшони,
Эмасдир мунтазам тағин-да аҳволи паришони,
Юраклар ўтли, кўзлар ёш, кулишсиз жумла пешони.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

8

Ер устинда инсон ўғли – инсон кўп чолишқондир,
Азал кундан бери заҳматларга ортиқ олишқондир,
Ерни кўп шанлик этмишдир, фақат ўз ҳоли
вайрондир,
Ҳали фаҳм этмас инсонлар шуъладир,
аҳли урфондир,
Буюк бир қисми ақвомнинг қоронғуликларда
пиёндир,
Кўп оздир англаган, одамларнинг кўп қисми
нодондир,
У ҳали билгисиздир, нурсиздир ва айни нуксондир,

Бунинг учун-да хушнуд кўрмагай ҳар кунда
гирёндир,
Қани хушбахт жамият бутун олам паришондир.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

9

Нурафшон кўклар остинда омидир жонли инсонлар,
Чечакли ерлар устинда хазон виждонли, инсонлар,
Баҳори порлоқ оламда кўзи бўронли, инсонлар,
Ҳаёти Нуҳга мингзар, умрингиз тўфонли, инсонлар,
Бу дарёи балода бемадад афғонли, инсонлар,
Тижоратгоҳи дунёда, ажаб, ҳусронли, инсонлар,
Гоҳи оташли, тўпли, гоҳ қилич, қалқонли, инсонлар,
Мудом билсинми тупроқнинг қучоғи қонли,
инсонлар.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

10

Башар! Бадбахтсан гирён, паришон бир ҳаётинг бор,
Мусибат туфроғидан йўғрилган бадбахт зотинг бор,
Азиятдан яралмиш бир қаёбу бесаботинг бор,
Таворихнинг ичинда қонли-қонли фожиётинг бор,
Зулумот кунларинг мотам-ла тўлмиш коинотинг бор,
Ҳаёти музлимингдан сўнгра барид бир мамотинг бор,
Ернинг остида шундоқ бемураса иртиботинг бор,
Деюрлар ҳашру нашринг бор деюрларки сиротинг
бор,
Ўлим-ла қутулиш, йўқса тарийқи нажотинг бор?
Демакки, бемураса табиий ихтилотинг бор,
Демак, йўқ бўлмагайсан гарчи зоҳирда вафотинг бор,
Ҳаётинг оламида мен кўрган шундоқ сифотинг бор.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

11

Ҳаётингда сироти мустақимни кўрмагайсан, сан,
Ҳидоят раҳбари ақли ҳақимни кўрмагайсан, сан,
Шўрлик инсон! Нечун қалби салимни кўрмагайсан,
сан,
Адоват норини кўрдинг, наимни кўрмагайсан, сан,
Муҳаббат оламидан зарра мимни кўрмагайсан сан,
Нечун фармони виждони, раҳимни кўрмагайсан, сан,
Ҳаётинг йиғлар рўйи басимни кўрмагайсан, сан.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

12

Келганиндан бери, эй, Одам ўғли, арзи имкона,
Тош отмоқ вожиб экан сандаги жаҳл отли шайтона,
Дош бермак фарз экан ул раҳбари зулмати ҳуррона,
Фақат сен тошлар отдинг чеҳраи арбоби виждона,
Тупурдинг рўйи ҳаққа, яъни рўйи аҳли урфона,
Бу кун қочмоқдасан оташли, қонли бир биёбона,
Яхши боқ, сендаги чиркинликка ҳоли паришона,
Булғонмишсан букун бошдан-оёқ кип-қизил қона,
Ернинг усти тўнибдир ўз кўлинг-ла қонли майдона,
Боқаркан кўзларим йиғлар бу инсон ўғли инсона,
Боқинг, диққат-ла миллатлардаги сиймони гирёна.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

13

Башар! Таъм кўрганинг йўқ, йўқса самданми
яралмишсан?
Адолат-ла оранг йўқдир, ситамданми яралмишсан?

Сукундор бўлмаюрсан, мавжи ямданми яралмишсан?
Ҳаётинг бир жаҳаннамдир, аламданми яралмишсан?
Кунинг, ойинг, йилинг мотамми, ғамданми
яралмишсан?

Таворих тамоман қонли, дамданми яралмишсан?
Ҳамиша йиғлаюрсан, дами намданми яралмишсан?
Охири йўқлигинг бордир, адамданми яралмишсан?
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

14

Онангдан тукқанинг кундан ишинг фарёду афғондир,
У кундан эътиборан кўзларинг ҳар кунда гирёндир,
Гўдаклик эмганинг сут ва ёинки бу оқ қондир,
Демак, хунхор ваҳшийсан, отинг гарчанд инсондир!
Нечук бадбахтсанки оламинг бир байтулаҳзондир?
Азалдан йиғлаюрсан, сўнг ҳаётинг кўп паришондир,
Бўйла сен жонли бир ғамсан, бу ҳолинг бўйла
бурхондир.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

15

Қоронғу асрлар кечди, фақат йўк нуритобанда,
Муҳаббат нури порларми, бунга ҳайратдаман манда,
Нечук бир кунда арзи талъат айлар субҳи раҳшанда.
Неча минг йилда кетди, келмади бир рўзи фарҳанда,
Шўрлик эй, Одамнинг ўгли сенга ҳар кунда,
ҳар онда —
Ҳаётинг гирядир, ғамдир, ҳаром бўлмиш сенга ханда,
Табассум қилса-да гуллар юзинг кулмас
бу гулшанда,

Дудоксиз қолганинг кунда куларсан, яъни мадфанда,
Демакки, чехраи толе абад гирёндир санда,

У кечмиш ғамли ҳолинг, балли, ғамсизми бу аёнда
Ва ёхуд насли отинг-да бутун гирёну гирёнда?
Бу кун кўнглинг паришондир, бу кун ҳолинг
пароканда.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

16

Учибдурсан кўкка, аммо, холо, сирли табиатсан,
Гўзал йўллар қайирмишсан ва лекин бетарикатсан,
Шуълали шаҳарлар қурдинг, ўзинг мағлуби
зулматсан,
Деюрсан маърифат лозим, ўзинг тимсоли ваҳшатсан,
Садокатдан уурсан дам, ёлғончи бесадокатсан,
Тилингдан тушмаюркан ҳақпарастии
шикори-қувватсан,
Бу хосиятки бор санда, инонки, носадатсан.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

17

Гуноҳ этмиш демак дунёда уйланмишдир, инсонлар,
У тўйлардан ҳам туғмишдир ернинг устида
афғонлар,
Азалдан портламиш оламда ғавғо отлиғ вулқонлар,
Бўйла, кўп эски жонийлар бу номасъуд бўлган
жонлар,
Ҳамиша бир-бирин кесмиш бу аҳволи паришонлар,
Асарбахш бўлмаюр инсонларга руҳони дармонлар,
Асарсиз қолмиш мана сўйланган нурони фармонлар,
Қани оламда инсонлик, қани оламда виждонлар,
Надир бир бунча ваҳшатлар, надир бир бунча
хусронлар,

20

Бу тупрокдан бўлган кундан бери авлоди Одам ҳам,
Эгиз қардошдир Одам ўғли ила йавми мотам ҳам,
Кўзи бир ғам булоғи, айри эрмас чашмадан нам ҳам,
Азалдан ёридир, айрилмас ундан намли кўркам ҳам,
Заволли, бахтсиз инсон, ҳаётинг жумла барҳам ҳам,
Яранг кўп кўркувли, таъсирсиз қолмоққа

марҳам ҳам,

Демак, «о» ҳарфи зоиддир, отингдир ғолибо дам ҳам.
Нечун сафқ-и домадин чикмаюрсан даст бир

дам ҳам,

У хун-и- ижтимоий турмагир, бўлсанг-да, аълам ҳам,
Сенинг ҳаққингда сўйланмиш эшит бир

насс-и-«каррам» ҳам,

Саодат, жаннатинг йўқми? Ҳаётингдир жаҳаннам

ҳам,

Кўзимда қонли дунё сахнаи-мотамдир, алам, ғам ҳам,
Гузаргоҳ-и-сиёҳ-и умрда ҳар шахсни кўрсам ҳам:

Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

21

Гўзал сўз, жонли сўз, порлоқ сўз ила бўлмаюр бедор,
Бу чиркинликдан қўл узмас нечун бу қон тўккан

ғаддор?

Демак, комил эмас баайни бўларкан-да такомилдор,
Бир оз боқ ўзингта, инсон, надир умрингдаги акдор?

На рутба бўлсанг имрон-и, сен, эй, хосият-и хунхор,
Бу ахлоқинг ки вайрондир, куларми сендаги анзор?

Бу ваҳшат боғи тургунча ҳаётинг доимо йиғлор,
Мусибатлар-ла тўлиғдур таворихингдаги аъсор,

Ҳамиша ғамли бўлмиш сендаги анзор ила абсор,
Эвоҳ, кечмишинг, ҳолинг буни этмакдадир изҳор.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

22

Бу инсон ўғлига мақсад надир ғам интихобидан?
Очилса меҳр боби, кўз юмар, виждон китобидан,
Демак, нур ичмагандир асли ирфон офтобидан,
Тили тўнмиш, ҳарорат олмаюр нурнинг хитобидан,
Шуълалар кўп ёғарди, бўлмаюр бедор хобидан,
Ёнар оташларда анзори, қутулмас ҳеч ғам обидан,
Ҳаёт, бўйла, йўғрилмиш мусибатлар туробидан,
Паришондир ҳолатинг тундбод-и инқилобидан,
Бир ўйла сас келар, мотам саси даҳрнинг рубобидан,
Фалокатлар ададсизсиздир таворихнинг ҳисобидан,
Азалдан инграюр инсон бу дунёнинг азобидан...
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

23

Башар тарихи хуни саргузашти одамиятдир,
Башар тарихи мотамдир, башар тарихи заҳматдир,
Ёзилмиш қиссалар бошдан-оёқ кони мусибатдир,
Бизга нақл этгани кечмиш замонлар кўп фалокатдир,
Бутун мозий ҳаёл бўлмиш, ҳикоятлар ҳақиқатдир,
Бу тупроқ қонлидир, вулқонлидир, жойи адоватдир,
Бу бадбахт арзимиз чиндан-да бир майдони
ваҳшатдир,
Насиб-и аҳл-и дунё дарддир, ғамдир, малолатдир,
Башар сиймосига ҳар кун қўнган зилл-и сафолотдир,
Бани одамдан айрилмас бўлган сурат бу суратдир:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

24

Таворих-и ҳаёт-и мозия қондир, фиғондир хўп,
Бу одам ўғли қотилдир, иши ҳарб ила қондир хўп,
Азал кундан бери тупроқ паришон бир жаҳондир
хўп,
Жаҳон бир бўлса-да, бадбахт-и, одам жавондир хўп,
Эвоҳ, авлоди одам ғамнишони, мотамнишондир хўп,
Азалдандир ки дунё бир жаҳон-и имтиҳондир кўп,
Ситамлар, қаҳрлар зоҳир, адолатлар ниҳондир хўп,
Адоват тўғридир, бордир, муҳаббатлар ёлғондир хўп,
Қадимий ваҳшат-и фитрия инсонда аёндир хўп,
Ўлганлар, ўлдирганлар тош эмасдир,
бори жондир хўп,
Юрақлар ўтлидир, ҳоло, бу кўзлар ашқдондир хўп.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

25

Жаҳон тарихи хун-и можарои аҳли-и оламдир,
Менинг энди-да ҳар сатрим бирор шоҳномаи ғамдир,
Бутун япроқлари хоки-ий бадбахти-ий одамдир,
Ёзилмиш қиссалар ғамдир, аламдир, мотаму дамдир,
Башар мазлумдир аммо ки кўп ортиқ-да аламдир,
Азалдандир ки, мозийси хазиндир ҳоли барҳамдир,
Кўк остинда, ер устинда башар бир жонли мотамдир,
Бир бадбахт одамнинг вазияти кўп ғамли кўркамдир.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

26

Теран бир кўз-ла бок, тадқиқ қил тарих-и адворин,
У тарих ўйла ҳоқийдир ҳаёти-и олам-и торин,
Ҳикоят айлаюр афсона-и хунин-и аъсорин,

У мозий энди кечмишдир фақат бордирки, осори,
Башар тарихи қўлда кечмишнинг миръот-и ахбори,
Бизга кўрсатурда тарихлар мозий-и ғамзори,
Ҳамиша қонлидир қонлар-ла тупроқнинг рухсори,
Томошо қил бу кунда Одам ўғлининг анзорин.
Бокишлар қўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

27

Этилди нурдан қайрилма сўз ирсол-и инсона,
Шуълали йўл очилмиш бўлмади ансол-и инсона,
Қоронгулар кўринмиш чехра-и-иқбол-и инсона,
Қалин шаблар чекилмиш субҳ-и-истикбол-и инсона,
Ҳали сифлийдир инсон, боқмайин шаҳбол-и инсона,
Ҳали улви муҳаббат кирмамишдир бол-и инсона,
У нафас-и оташиндир раҳнамо излол-и инсона
Адолат ҳукмфармодир, ёзик аҳвол-и инсона!
Кўзим гоҳи боқар мозийга, гоҳи ҳол-и инсона:
Бокишлар қўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

28

Ваҳки, тарихнинг авроқи тамоман хоки-йи-хундир,
Замонлар кечса-да ҳол-и башар тарихга мадфундир.
Бу ер кўп эски мақталдир, у кўк, кўп кўхна
гардундир,
Башар фан-ла етукдир, лекин инсонияти дундир,
Азал кундан бу бадбахт Одамнинг авлоди маҳзундир,
Қисқа бир умр бор, аммо башар олами афзундир,
Кўзи ҳар кунда ёмғирли, фақат сиймоси сўлғундир,
Бокишлар қўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

29

Қирон-и мозия жиддий мусибатлар-ла кечмишдир,
Мусибатлар-ла, заҳматлар-ла, зиллатлар-ла
кечмишдир,
Ёлғон эрмас десам, ҳар кун фалокатлар-ла
кечмишдир,
Бу ақвомнинг ҳаёти қонли ваҳшатлар-ла кечмишдир,
Ҳаёт-и-аҳл-и-дунё хўп жароҳатлар-ла кечмишдир,
Башар умри тамомила малолатлар-ла кечмишдир,
Кечган инсонларнинг ҳоли бу ҳолатлар-ла
кечмишдир:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

30

Тун эрди, кўшнилари ётмиш, фақат мен ул кеча бедор,
Оламда ёлғиз эдим, ёлғиз бўлмоқ менга қийматдор,
У танҳо шабларга руҳимда хўп ишқу муҳаббат бор,
У шаблардир менга бахш айлаюрлар энг шуъла
асҳор,
У шабларда пари-и-шеърӯ илҳомим очар руҳсор,
У шабларда тулуъ айлар шу юлдузлар каби ашъор,
У шабларда ҳаёлотим бўлар бололари сайёр,
У шаблардир исола айлаюрлар руҳимга анвор,
У шаблардир само-ий шеърятдан туғар ақмор,
Агар бир бўйла шабдир, ёлғиз эдим ё илул абсор!
Турарди пешгоҳимда ҳаётни англатган осор,
Ёзув шаклинда турмишда ҳикоятни қилғон аъсор.
Буюк тарих эди қаршимдаги мажмуа-и-аҳбор,
Иҳота этмиш эди ҳар тарафдан байним афкор –
Ва гоҳи жонланарди мақбар-и мозийдаги адвор,
Кўрардим насл-и мозийни: бутун ашхос мотамкор,
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

31

Ваҳки, ансол-и мадфуна ўнгумда жонли турмуши,
Буюк бир қисми макруҳ эди, жисми қонли
турмуши,
Демак, мақтул эмиш онлар, кизил бурҳонли
турмуши,
Гўдаклар йиғлаюрди, тиллари бўронли турмуши,
Аёллар йиғлаюрди, тиллари афғонли турмуши,
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

32

Кўрарди кўзларим қонлар ичинда жонли мовтойи,
Кўпи маълум эди, яъни кесилмиш даст ила пойи,
Замон-и ҳарбда ғайб этмиш онлар баъзи аъзойи,
Бу маълулинг хўп бадбахт кўрмишдир бу дунёи –
Ва кўрмишлар ҳамиша тупрокнинг устинда ғавғойи,
Томошо айладим онлардаги анзору сиймойи:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

33

Кийимлар жумласи хунун эди андом-и мавтода,
Турарди хўп кизил қонлар бутун кўзлар-ла сиймода,
Шу номасъудлар-да яраланмишларди ғавғода,
Демакки рўйи-роҳат кўрмамиш, онлар-да дунёда,
Жаройиҳдордир инсон у кечмишларда, ҳолода,
У мозий қонли, ҳол шундок... Саодат борми фардода,
Ва ёхуд насл-и-оти-да яшар айнан бу маънода:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

34

Хаёлим қаршисида фирқа-фирқа кечди мозиюн,
Бутун кўзлар, бокишлар, чехралар ғоятда номамнун,
Бўйла бир қисм-и-аъзо яралийдир юзлари маҳзун,
Азалдан бир мусибатгоҳдир бу водий-и-пурхун,
Башар умри кўп оз нарса, лекин дардлар афзун,
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

35

Бу мозиюнга боқдим, барчасин мотамда кўрдим мен,
Бу ҳолиюнга боқдим, йиғлаюрлар, ғамда кўрдим мен,
Бу отиюнга боқдим, ўртикли оламда кўрдим мен –
Ки, яъни онларни мубҳам бўлган кўркамда

кўрдим мен,

Яна аҳволга боқдим, ҳоли-да барҳамда кўрдим мен,
Тамассул этди мотам сурат-и-одамда кўрдим мен:
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

36

У мозиюн сўнг уй отли бир дунёя толмишдир,
Бу ҳолиюн отли, қонли бир ғавғоя толмишдир,
Бу отиюн ўшал бир ўртукли фардоя толмишдир,
Саодат-да луғат япроғига бир соя солмишдир,
Бу, илк одамдан ўз авлодига бир моя қолмишдир:
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

37

Бу мозиюн суямишдир, факат ғавғо дарахшондир,
Бу ҳолиюн кўп бадбахтдир, ҳоли паришондир,
Бу отиюнда сас йўқдир, онлар хўп хомушондир,

Ғамнинг дарёси дунёмизда жўшондир, хурушондир,
Бу дарёлар қадар ғам бор, аччиқ ёшлар ки
бурхондир –

Ва ҳоло жанг-и-оташранг ер устинда таннондир,
Насиб-и-хаста-и-одам бу оламларда афғондир,
Бу номасъуд инсоннинг ҳаёти доимо қондир,
Унинг бадбахтлигига кўзлари бурхон-и-гўёндир,
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

38

ИНТОҚИ-МОЗИЙ

Хаёлан сайр этаркан қалб-и-шабда хол-и-дунёйи,
Вужуд-и-мозийни кўрдим, у даҳшатли ҳаюлойи.
Бир оз тадқиқ қилдим ундаги мотамли сиймойи.
«Менга англат, – дедим, – эй пир,

бу дунё-йи-аднойи –

Ки, сен зўр пирсан, кўп кўрдинг оламларда ғавғойи,
Яқиндирки, саналмас кўрганинг ғавғоларнинг сойи,
Албат, кўп кўрдинг, мана, кўкдаги ойдан бўлган ойи,
Фақат ҳеч тинч кўрдингми бу дорулҳарб зулмойи?
Кулган кўрдингми, сўйла,

чашму рўй-и-аҳл-и-қабройи!

Нечук одамдир англат, бўйла, бу абной-и хаввойи,
Биз эсак доимо кўрдик ҳаёт-и-мотамафзойи:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?»

39

Тамассул айламиш мозий фақат этсиздир андоми,
Мен ундан кўрқмадим, тарк этмишман

иблис-и-аҳвоми,

Тўхтатибман ўнгимда, сўрдим ундан кечмиш айёми,

ТҶҲТАДИМ. МОЗИЙ ДАВОМ ЭТДИ

– У Нуҳнинг вақти навҳа, ҳамда бир тўфон ҳолинда,
Унинг-да кавми ботди, неъматга куфрон ҳолинда.
Ўзи бир яхши одам, ўғли Канъон ҳолинда,
У Лутнинг кавми ботди, ерлари вайрон ҳолинда,
У Яъқубни кўрдим бутун амён ҳолинда,
У Юсуф вақти кечди чоҳ ила зиндон ҳолинда,
Ҳасадлар жонли, очсам бўлдилар ихвон ҳолинда,
Албат, Яъқубни кўрдим чашмсиз пийрон ҳолинда,
Оқарган соқоли-ла кўзлари ҳижрон ҳолинда,
У Мусо асри Мисрни кўрмиш эдим кон ҳолинда,
Гўдаклар йўргагида бўлдилар курбон ҳолинда,
У Фиръавнларни кўрдим бутун гургон ҳолинда,
Мададрас бўлмади бир кимса-да чўбон ҳолинда.
Яҳудий миллати бадбахту мазлумон ҳолинда. –
Асир эрмиш тамоман бандай-и-фармон ҳолинда.
У Фиръавн, бундоқ энг золим ҳукмдорон ҳолинда,
У Мисрни кўрмамишмен хўп қонли бир майдон
ҳолинда,
У Фиръавн замони кечибдир туғён ҳолинда,
У Фиръавнлар бўлмиш бутун Ҳомон ҳолинда,
Албат, кўрдим у давру давра-и-хусрон ҳолинда.
Бу Иброҳимнинг асри оташ-и-сўзон ҳолинда,
Ўтга отмишлар бечорани урён ҳолинда,
Демишди ҳақ сўзни ҳақ сўйлаган мардон ҳолинда,
Деюрди халққа тўғри сўзларин шажъон ҳолинда,
Деюрди: « – Топмайинг асномда маъбудон ҳолинда».
Нерон ёндирмиш эди Румни бир найрон ҳолинда,
Жамоат йиғлаюрди, ўзгаси хандон ҳолинда,
Аччиқ тарих ичинда: махрикул-булдон ҳолинда,
У Сукрот асри: диллар хаста, бедармон ҳолинда,
Ҳакимни тинглаган йўк, халқ хўп нодон ҳолинда,

Деди: «Чиндан-да шоёни-таассуф сўзлари бор, ё –
Халос этмишими зиллат кунларидан қавмини Мусо?
«Тирик майитлар»ни, оё, тирилтирмиш бўлдим
Исо?
Муҳаббат руҳи ила этдими ўликларни эҳё?»

44

МЕН:

– Муҳаммад уммати ётмиш мазори-и-жаҳлда ҳоло,
Зулумот, кўп зулумотдир, заволли уммати-и-таҳо,
Бутун оташпарастон руҳи дўнмиш бир сиру мавто,
Баҳоуллоҳнинг афкори чечакли, тотли бир рўё,
Хаёлга менгзамас, кўп ўтлидир, кўп конлидир дунё.
Ҳамиша йиғлаган кўрдим бу Одам ўғлини, зеро –
Адоватлар-ла қардошдир, муҳаббатлар-ла кўп аъдо,
Албат, мозийманмен, кўрдим бутун аъсорин
мотамзо.

45

МОЗИЙ:

Ёди-байзайи-Мусо очдими бир йўлки кўп рахшон,
Масиҳнинг фикри Одам ўғлига бахш этдими
бир жон?
Жаноби-Аҳмаднинг пайравлари беилму ноурфон?
Парастии-шикори-норин нури сўнмиш,
бари шабгардон,
Баҳоилар-да хулёлар йўлинда бўлмади поён.

46

МЕН:

– Ҳақиқат бўйла майдонда, башар маҳзун,
башар гирён!

Зиёбахш бўлмади инсонларга Таврот ила Куръон,
Зиёдор этмади миллатларни Инжил ила Ййғон,
Умумий бир мухаббат бўлмаюр ки қобили-имкон,
Адоват ўтларида ёнмакда қардош бўлган инсон,
Жаҳон арзи-адоватдир азал кундан бери ҳар он,
Ер усти доимо қонли, башар қонли, юраклар қон.

МЕН:

- Чўбонсиздир бу кунда «рай-и-ақнам»нинг ақвоми
Мазихнинг уммати қурмиш темирдан дўзахандоми,
Албат, ижод қилмиш олати-қатл ила эъдоми,
Муҳаммад уммати тутмиш раҳи-Зулмати авҳоми,
Сунди оташпарастоннинг-да партавгоҳи-илҳоми,
Бақо қардошлигидан бир асар йўқ, бор фақат номи,
Бутун қолмишдир овора жаҳоннинг пухтаси, хоми,
Томошо айла инсоннинг юзинда зилли-аъломи.

МОЗИЙ ИЛА БИР ОҒИЗДАН:

– Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

Пабло Неруда

(Чили)

Федерико Гарсиа Лорка урун қасида

Агар бўм-бўш, ёлғиз уйда даҳшатдан йиғлай
билсайдим,

Кўзларимни ўйиб ютиб ташласам эдим агар,

Мен буни сенинг овозинг ҳаққи – мотомсаро

пўртахол ҳаққи

Қилган бўлардим. Жигарингдан фарёд мисол оққан

шеъринг ҳаққи қилган бўлардим.

Зеро, сенинг учун, сенинг шаънингга

Касалхона деворларин ҳаворангга бўярлар,

Мактаблар қурилар, соҳилнинг ўрамлари,

Темирқанот чиқарган ярадор фаришталар,

Зар тангалар билан қопланур қўшиляпқан баликлар

Ва кирпичлар фалакка парвоз килур бегумон.

Сен учун қора парда тутган тикувчилик

устахоналари

Тўлар қон ва суваракка.

Сен учун қизил белбоғлар боғлаб ошиқлар

Ўпиб ўлдирадир маъшукаларин,

Ва оққа беланиб ясанажаклар.

Сен шафтолиранг нафосатга ўралиб учаётган чок,

Бўрон совурган гурунч кулгуси-ла кулар экансан,

Борлиғингча титрар экансан қўшиқ айтиш олдидан,

Сесканиб кетар лаблар, қон томирлар, бармоқлар,

қовоқлар.

Мен сен учун ўлишга тайёрман

Мен қонранг қўл учун тайёрман ўлимга,

Сен хазон мавзеида макон тутган қўл учун.
Йиқилган от ва қонга беланган киши билан баробар
Ўлишга тайёрман мозорлар ҳаққи.

Улар тунда чўктирилган
қўнғироқлар ичида
Ўзларининг сувлари ва
қабрлари билан оқарлар,

Худди қўл ва қон дарёси сингари,
Дарёлар ярали аскарга тўлган бир касалхона,
Дафъатан ўлим қабртошлари билан
Оқиб кетаёткан дарё.

Мен ўлимга тайёрман, фақат сени руҳимда кўрсам,
Йиғлаб турган чоғинг,
Боқиб турганинда чўкаяпкан хочларга,
Ўликлар дарёсига қараб йиғлардинг бетин,
Йиғи билан йиғлардинг қабоғинг тўлар эди,
Кўзёшларга, кўзёшларга, кўзёшларга.

Агар мен тун ичра ёлғизликда адашганимда
Унутилиш, ғира-шира ва тутунларни
Қаторлар ва қараблар устидан
Чангюткич қора гирдоб каби йиғлолсам эдим,
Мен буларнинг барчасини қилардим
Сен – шохлаяпкан дарахт учун.

Ичингда шовуллаган
Олтин сув учун,
Сенга туннинг сирларин айтган
Суягингни чирмаган чирмовиқ учун.
Бўғзингдаги қачон олиб ўтишинг
Пиёзнинг зах ҳиди синган шаҳарлар пойлар.
Шаҳват ортилган сукут сақлаган кемалар
таъқиблар сени.

Яшил қалдирғочлар ин қўяр сочларингга,

Ундан ғайри, чиғаноклар, ҳафталар,
Ўрама елканлар ва олча дарахти
Ҳаракатга тушар пайдо бўлганида
Сенинг ўн беш кунлик рангпар қиёфанг,
Ва жизганак қон рангли оғзинг.
Агар мен маъмурий биноларни

курум билан тўлдира олганимда,

Ва ўкириб соатларни ота билсам эдим тахтлардан
Мен буни қилардим қандай қилиб сенинг уйингда
Ёрилган лаблар-ла ёз фаслини кўрмакка;
Маҳкумлар кийимида пайдо бўлган мардумни,
Ва ғамгин буюкликка тўлган заминни,
Ва ўлик омоч ҳамда лолақизғалдоқни,
Ва чавандоз ҳамда гўрковни,
Қонли тупроқ харитасини,
Ва гул билан қопланган ғаввосни,
Ортидан пичоқлар санчилган
Қизларни эргаштириб кетаяпкан,
юзига никоб тортган

қотилни кўрмоқ учун.

Пайдо бўлур илдизлар, касалхоналар, қон томирлар,
Булоқлар ва қудуқлар,
Ўргимчақлар орасида ёлғиз сарбоз жон узаяпкан
Тўшакни судраб келмакда бу тун.
Нафрат ва тиканлардан иборат

атиргул пайдо бўлур,

Сарғайган бандаргоҳ бўлур намоён.
Пайдо бўлур шамолли кун ва болақайлар.
Пайдо бўлурман мен ҳам ва Оливейро ва Нора,
Висенте Алессандре, Делиа,
Моруна Мальва, Марина, Мариа – Луиса ва Лорка.
Ла Рубиа, Рафазль Угарте,
Котапос, Бабе, Моноло Альтологирре,
Молинари,

Росалес, Конгамендес

ва мен номин унутган бошқа-бошқалар.

Кел, мен сенга юкинай навқирон йигит,
Парвона янглиғ уфоқ ва тоза вужуд,
Доимо озод бўлмиш қора чақмоқ сингари,
Бугун, қояларда ҳеч кимса йўқ, кел,

сухбатлашайлик.

Кел, анчайин ўзимиз ҳақда.

Шабнам учун бўлмаса агар,

Нечун хизмат қилур бизнинг шеъримиз?

Нечун хизмат қилур шеъримиз бизнинг,

Бизга кескин ханжар қадаган шу тун учун бўлмаса,

Шу кун учун бўлмаса.

Ёки шу ғуборли тонг учун бўлмаса агар,

Азобланган инсон қалбининг ўлимга тап-тайёр

буржи учун бўлмаса.

Айниқса тунда

Осмонда юлдузлар чуғурлашаркан,

Қашшоқ хоналарнинг

Деразаси остидан оқадиган қора дарёда уларнинг

бари.

Уларнинг уйида кимдир ўлган ёки эҳтимол

Улар ишидан айрилган идорасида,

Касалхонада,

Шахтада,

Ҳаммаёқда яраланган одамлар,

Ҳаммаёқда умид ва йиғи,

ҳозирча юлдузлар сузишар чексиз дарёда,

Деразаларда йиғи

Ва остоналар ҳам йиғидан тўзган,

Йиғи тўлқин каби урар қамчинлар лунгисини.

Йиғи сингиб кетган чойшаб ва ёстикларга.

Федерико!

Сен дунёни кўрмакдасан, кўраяпсан кўчаларни,
Сиркали, тўзонли бекатда хайрлашувни,
Ҳамма ерда савол бергувчи одамларнинг тўдаси
бордир,
Жавоб йўқдир уларга,
Бор аламли, қаҳрли, қонли басир,
Ва кўзёш ҳамда тикан дарахти.
Ва ҳасад орқалаган ёвуз қароқчи.
Ҳаёт шундай, Федерико, ва булар менинг
Сенга ғариб орқадoshiлик тухфаларидир,
Жасур, дардкаш бир марднинг илтифоти,
Сен-ку ўз ҳаётингда кўп нарсага етишдинг,
Кўп нарсага етишгайсан давомат.

билганларимнинг
ҳеч бири, ҳеч бири
мени бахтиёр этмади қўшиқлар кадар...

Кетишдан аввал

Кетишдан аввал ишларим бор қиладиган.
Кетишдан олдин
Жайронларни қочирдим овчининг қўлидан.
Аммо ҳушсиз ётар, уйғонмаган.
Уздим пўртахолни бутокдан,
Лекин пўстлоғи арчилмаган.
Бўлдим юлдузлар-ла дўст-ошна,
аммо саноклари саналмаган.
Қудуқдан тортдим сувни,
аммо кўзаларга қуйилмаган.
Гуллар тизилган ликопларга,
аммо тошгулдан ўйилмаган.
Севги-армонларга тўйилмаган.
Кетишдан олдин ишларим бор қиладиган,
Кетишдан аввал.

Беджот Калол Чоғлар

(Туркия)

Истаюрмен

Бир чечак истаюрмен боқмасам сўладиган,
Бир қанот истаюрмен мени ердан оладиган,
Бир куёш истаюрмен тун менда қоладиган.

Бир мрамар истаюрмен тўйгунча ўйиш учун,
Бир оёл истаюрмен руҳини суйиш учун,
Бир жуфт тиз истаюрмен бошимни қўйиш учун.

Бир занжир истаюрмен қаҳримни боғламакка,
Бир ёнғин истаюрмен руҳимни доғламакка,
Бир она истаюрмен устимда йиғламакка.

Бир енгилмас қалъани фатҳ этай, якка бошим-ла,
Мен урилиб тушарман сўнг бурчнинг сўнг тошига,
Бир жуфт дудоқ узанса кўзларимнинг ёшига.

Бир илҳом истаюрмен орзую комга етсин,
Бир жуфт кўз истаюрмен жон уйимни у кўрсин,
Бир севги истаюрмен бир умр бўйи турсин.

Бир меҳроб истаюрмен қошида тиз чўкмакка,
Бир оз ер истаюрмен бир ошён тикмакка,
Бир уруғ истаюрмен бўш далага экмакка.

Бир бино истаюрмен тамалига тош қўйсам,
Бир севгили дардим-ла кўзларига ёш қўйсам,
Бир имон истаюрмен йўлида мен бош қўйсам.

Карло Каладзе

(Гуржистон)

* * *

Йўлим жасоратли орзуга тўла,
Мовий кўкда булут каби учадир.
Зулматни парчалар чакмоқ – тиг ила
Субҳидамнинг остонасин кучадир.
Йўлим жасоратли орзуга тўла.

Инонганман тоғда қалтис сўқмоққа.
Сув тошқини, тоғу тошлар беомон,
Жарлик аро йўлларим қисган чоқда
Якка чўпдан ўтиб топганман омон.
Инонганман тоғда қалтис сўқмоққа.

Чошгоҳимни кўк зангори ботирар,
Булут талпинади қошимга маним.
Завқ ила севаман сени нақадар
Ҳали кўрмаганим-кечирмаганим!
Чошгоҳимни кўк зангори ботирар.

Шаршара сингари сармаст, сарсари
Қоялардан учиб тушаман мен ҳам.
Ким билади, қай вақт чўққилар сари
Кўшиқлар тўлқинин отар гўзал дам.
Шаршара сингари сармаст, сарсари.

Агар мендан сўрасалар не дерман, –
Не излайсан, недан кўнглинг тўлмайди?
Умрим бўйи мўъжиза деб ўтарман,
Менинг умрим аросатда қолмайди.
Агар сўрасалар мен шундай дерман.

Туржи киз кўриши

Тунда Кура жилдирар,
Тарк этгандир уйкуни.
Рўмолларим шилдирар
Худди дарё тўлқини.
Мисли киндир зулмат, боқ,
Мен шамширман мисоли.
Нозик, енгил, яркирок,
Мен шамширман вафоли.

Кипригим кўтарсамми,
Тонглар қолар туманда.
Лаълиманми, олмосманми,
Ўзим ҳам билмайман-да?
Мен сеҳрли тошдирман
Қайдадир сен йўқотган.
Сенга юракдошдирман
Самовий рангга ботган.

Камондир, – тортган уни
Қошларимнинг қалами.
Ипакка тортган уни
Сайёд Наво қалами.
Учиб Кура устинда
Эрир қалбим симоби...
Шовуллар намхуш тунда
Тўлқинларнинг гирдоби.

Узун тунлар йўлидек
Баъзан кўнгил оғрийди.
Шамчирокнинг тилидек
Шаббодада эрийди.
Тунда боқар юлдузлар
Булутнинг қуроғидан.

Мени излаган излар
Куралинг қирғоғидан.

Қўшиқ, ишқ онидир, кел,
Айт менга сўзларингни.
Чақир мени, чақиргил,
Шивирла сирларингни.
Овозингни эшитсам
Куй бўлиб, дарё бўлиб.
Сенинг қўлингда ётсам
Жаранглаган тор бўлиб.

Кўлкамас – кун нуридек,
Мен жанг эмас – Тинчликман.
Илк омонлик кунидек
Шеърларингта солгил сен.
Доим олға юрдинг сен
Ғамни енгди қўшигинг.
Кутмақдаман бугун мен
Қўшиқларнинг қўшинин.

Мен кутаман айвонда
Ғолиб қўшиқ хитобин...
Шовуллар намхуш тунда
Тўлқинларнинг гирдобин.
Чақир мени, чақиргил,
Шивирла сирларингни...
Қўшиқ, Ишқ онидир, кел,
Айт менга сўзларингни...

Теворғ Әмин

(Арманистон)

Сезги

Олов қаршисида малла соч шайтон,
Кўрғошин ўк қуяр ўлимим учун.
Мен ажал кўзига боқиб шу замон
Бир кўшиқ айтаман кўкларга учиб.

Билурман битиргач шайтон ўз ишин,
Кўрғошин ўқлари бўлганда тайёр.
Ахтариб топадир ўша кўрғошин,
Кўксимга санчилар ва лекин, бекор.

Кимнинг қўлларига тушадир бу ўк,
Уни ким отажак – билмам ростини.
Кўрғошин кечани кўргайман аниқ
Ўлишим шарт бўлган девор остини.

Мен кўриб турибман, муқаррар бу ҳол
Аммо ҳаёт билан қилмасман савдо.
Ўлимнинг бетига қараб бемалол
Бош эгмаслик фанин ўргандим аммо.

Тингла, эй бадкирдор, малласоч жаллод,
Қара, қалтирайдир қўлларинг қора.
Кўркув ва ўлимга кўникдим бот-бот,
Яна янгисидан кўркмасман сира.

Ўқларинг куйдирсин, ёндирсин таним,
Сени нафратларим айлайдир абгор.
Ловуллаб ёнадир юрагим қони
Яшашга тайёрман – ўлимга тайёр.

Тингла эй Ўлимнинг, Ёлғоннинг қули,
Қуявер сен қора ўқингни, рақиб!
Мен ўзим қаршилаб олурман уни
Мукофот сингари кўксимга тақиб.

Қанча ўқ қуймагил қаҳрга тўлиб,
Сенинг кирдикоринг аёндир бари.
Ўткинчи шевасан сен ожиз – ўлим,
Мен эса мангуман ҳаёт сингари.

Воқиф Самад ўғли

(Озарбайжон)

Мозори мга

На қабр тоши қўйинг,
На ҳайкал.
Бир жуфт пойабзал қўйинг.
Оёқяланг
Кийиб кетсин...

Мен ўлган кун

Бир шамол эсажак
Кўчаларда,
Ва ҳилпирар
Ипда осилиб куриган
бир сарик чечакли гўдак куйлаги,
Мотам байроғидек ҳилпирар
Гўдак куйлаги
мен ўлган кун.

* * *

Бир гўзал аёлнинг
ёнидан ўтдим.
Тўхтамадим.
Бир гўзал нағма айтардим,
Тўхтамадим.
Бир гўзал дунёнинг
Ичидан кетардим.
Тўхтамадим...

МУНДАРИЖА

«Мен сувман, хали ҳеч ким ичмаган...»	5
Энг узоқ ёзилган таржимаи ҳолим	20

ОЛАМ МУСАФФО

1955

Қушлар	22
Хат	23
«Сўнгсиз узоқ хаёлга толиб...»	24
«Мен сени излайман, жовдирар кўзим...»	25

1956

Китоб менинг ўртоғим	26
Тўрғайга	26
Ёмгир ёққанда	27

1957

«Кундуз ўйга чўмар, тун яқин...»	28
--	----

1958

Тонг лирикаси	29
«Ваъдаларга нечун ишонай...»	29
«Тун қуёшни қувди осмондан...»	29
«Ёзнинг сўнгги онлари кечди...»	30

1960

«Кўрмаганман сира ҳам сени...»	31
«Ташлама ва ёшлама кўзим...»	31
«Яна кеча зимистон...»	31
Отам хотирасига	32

1961

«Бул хафа кеча кечар...»	33
«Уйғонар Туркистон, уйғонар дунё...»	33
«Аста Навойини ўқийми...»	34
«Унар, гуллар яшнар ва толар...»	35
«Ғамгин-ғамгин аланга сўнар...»	35

1962

Хайр, дада	36
«Талпинади, шундай кулади...»	36

«Ғунчалар пуштиранг ва заъфар»	37
«Жуда бахтли эдинг у билан...»	37
Рондел	38
«Ойлар ўтди ва йиллар ўтди...»	38
Маъно ўқи кўзимдан	39
Янги тонг	40
Харита	40
Исика Такубоку хотирасига	41
«Яшаш учун шошилар юрак...»	41
Фаввора	42
«Заъфарон чақа ҳам йўк хозир...»	42

1963

«Бир сўз бор...»	43
Вақт	43
Нозимнинг садоси	44
«Букун бир туш кўрдим. Тушимда...»	45
«Ёз кечаси, осмон фалакда...»	46
«Япроқларда шамол ўйнар...»	47
«Қандай гўзал, қандай ложувард...»	47
«Нимадир у кўзингга келган...»	48
«Дилгир мусики окарди...»	48
Оҳанг	49
«Лайло, ҳаёт ажиб ва гўзал...»	50
«Армон билан қарардим сенга...»	51
«Мен учун қийин, Лайло...»	52
«Балки ўчган эдим ёдингдан...»	52
Ёшлик	53
«Мунча ғамгин бўлмаса ўйлар...»	54
«Кулранг булут кезинади жим...»	55
«Ёмғир ҳам тинмади, узун кун...»	56
«Деразамга урилади қор...»	56
«Саболарда ўйнайди наво...»	57
«Оғир тун, қурир тинка...»	58
«Борми, баҳорим борми...»	58
Ойдинлик	60
«Ёмғир эмас, марварид ёғар»	61
«Дафтардан бир варақ боқади кулиб...»	62
«Ҳой, бола...»	62
«Мудраб ётар бунда дарахтзор...»	62
«Айланиб қор тушар йўлимга...»	63
«Ҳаётга тўймаган кўзларим...»	63
«Оғушига олар кундузни...»	63

«Нима қилиб қўйдинг, қуёш...»	63
Шабнам	64
«Бир ёни баланд тоғ...»	64

1964

«Дарё мавжларида ёзилмиш ғазал...»	65
«Мен ўткинчи, мен фақат меҳмон...»	66
Шеърят	67
Бахт ва ташвиш	68
«Она, менинг ҳаққим кўп...»	70
«Мен биламан, вужудинг бўзлар...»	70
«Термуламан олис уфққа...»	71
«Бинафша, исмингиз умидли...»	72
«Бу кун кечди. Қуюлди оқшом...»	73
«Чирок. Чирок ёнар бўзариб...»	74
«Тонг отмоқда, тонг ўқлар отар...»	75
«Оппоқ булут изғир саросар...»	75
«Нигоҳинг кўринур кўзларинг»	76
«Шудир ишқ деганлари балки...»	76
«Ҳаёт уммонида бир-бирин билмай...»	77
«Мудрар ярим кеча уйқуда...»	77
«Соҳил бўйлаб борарди бир чол...»	78
«Йиллар, бераҳм йиллар...»	78
«Бу кун менинг юрагим бўм-бўш...»	79
Излар	80
«Ҳасратлари дунёнинг кўпдир...»	80
«Қорларига қоришди осмон...»	81
«Мана, чақмоқ чақди ногаҳон...»	81
«Шовуллайди шамол, увлайди...»	81
«Ширин ухлар тонг чоғи гўдак...»	81
«Мен сенинг кўзларингга қарайман...»	82
«Сени топгунга қадар...»	82

ЙЎҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ

1965

Ҳамлет	84
Бокчасарой фонтани	86
Чингиз Айтматов	87
Абдуллажон марсияси	88
Усмон Носир	91
«Сув остида ялтирайди тош»	92
«Излайсанми сен-да бир паноҳ...»	93

«Чексиз-чексиз дақиқалардан иборатдир...»	95
«Мен кимнидир кутгайман маҳзун...»	95
«Хайр сенга, яхши қол энди...»	97
«Йўқ! Кўришмаймиз, хайр энди...»	98
«Сени менга бетоб дедилар...»	98
«Яна ажиб тушлар кўрибман...»	99
«Ипк-вафодан сўзлаганларим...»	100
Шодлик	100
«Бирга тугилдик-ку, юрагим...»	101
«Ҳайрон, мағлуб бу коинот...»	102
«Узоқдан чироқлар кўринар...»	102
Оддий гап	103
«Рубоб бергил, менга дўстгинам...»	104
«Чўли Ироқ»	105
«Шивирлайди оёғимда яшаб ўтган хазонлар...»	105
«— Ойи, ойн, айтиб беринг...»	106
«Жигарбандим, кўзим йўлингда...»	106
«Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар...»	107
«Деразадан боқар зулумот...»	107
«Юлдузларга мен ҳам қарайман...»	108
«Ташқарида шовуллар шамол...»	108
«Телбаларча қарайман гоҳо...»	109
«Бутун кеча ўйчан ва сокин...»	110
«Дарё каби окди олис йил...»	110
«Автобус деразасидан қараб кетсанг...»	111
«Қайга учмоқдасиз, қайга, булутлар...»	111
«Юрагимдан маскан ахтариб...»	112
«Қайда ўсдинг, қайда яшнадинг...»	112
«Шивирлама менга, эй, шамол...»	112
Эгалари ташлаб кетган уй	113
«Йўқ, шоир деб қарама атай...»	113
«Айт-чи, мени унутдингми...»	113
«Бутун умр ўйлар банд этар...»	114
«Кўзимга нега тўр ташладингиз...»	114

СЕН ЮЛДУЗ, СЕН ҚУЁШ, СЕН ОНА ХАЛҚИМ

1966

Онамга хат	116
«Яна қайтиб келдим. Чанг тўзган...»	118
«Бир қушча деразам ёнида...»	119
«Эслайсанми, изгирин кеча...»	119
«Уйғон, эй, малагим, тур, ўрнингдан, тур...»	120

«Ясатиб кўйибди сенга бир дунё...»	121
«Сени ўйлаб жон-ҳолим оғрир...»	122
«Шоирликни берди табиат...»	122
«Шеър йўли мушкул нақадар...»	122
«Бир ёни баланд тоғ, мудрайди бесас...»	123
«Кел менинг ёнимга, меҳрибон дўстим...»	123

1967

Она Туркистон	124
«Дарё каби доимо уйғоқ...»	126
Юрак	127
Самарқанд осмонида	128
«Ёруғликни ўғирлаб секин...»	131
Бир лаҳза достони	132
«Тоғда бир булоқ бор зору зор...»	133
«Ёдингдами, севгилим, бир кун...»	133
«Бир кун йўлга отлансам танҳо...»	134
«Сувлар не деб жилдирайсиз?...»	134
«Хаёл олиб кетар йироқларга...»	134
«Хаёл олиб кетар йироқларга...»	134
«Дарахт шохларида силкинар...»	134

1968

Ойбек хотирасига	135
Одам боласи	135
«Чарс-чарс ёнавер нимжон олов...»	137

1969

Агар	138
«Паға-паға оппок қор ёғар...»	139
«Ёмғир ёғиб чиқди тун бўйи...»	140
«Мен ўзимдан ўзим куламан...»	140

1970

Шоир	141
Санъаткор	143
«Кўзларимнинг осмонларида...»	144
«Ҳаёт жами ичра оқамиз...»	146
«Сен кўп яшадинг, буюк тош...»	146
«Ҳайхотдек тун ичра бир ўзим...»	146

1971

«– Бир шеъримнинг қаранг боши йўк...»	147
Танбех	147
«Юлдузларнинг аччиқ нурларига чирмашар...»	147

1972

Битиктош	148
Қарло Каладзе диёрида	149
Тавфиқ Фикрат китобига ёзув	151
Арава тортаётган отга	151
«Айтмасанг бўларди-ку шуларни, э воҳ...»	151
«Мўлтираб қараб турибсан, кушчам...»	151

1973

Тагор ва срабон ёмғирлари	152
Учинчи дўст	153
Бетховен	154
Виктор Харанинг сўнгги қушиғи	154
Пабло Неруда ўлимига	156
Верлен	158
Ҳижратда она алласи	159
«Ҳувиллаган уйда сиқилар юрак...»	160
Егеше Чаренц хотирасига	161
«Долғаларнинг шошқин одими...»	161

1974

Омон Азиз. «Кандакорлар»	162
Абдулҳамид Сулаймон Чўлпон	163
Ғафур Ғулом ва Турсуналининг варраги	165

1975

«Бўрон, дўстим нечун жимсан...»	166
«Вужудим яллиғланар нафасингдан...»	166

1976

Алёр	167
«Шамол, сочларимни тарама...»	169
Байроннинг сўнгги сафари	169
«Кўзимга тўқинар малолат, туман...»	171
«Қабрингни зиёрат қилгали келдим...»	172

СЕВГИМГА СИҒИНАМАН

1977

Муҳаббат	174
Дилоромнинг кўзлари	177
Ван Гог	179
«Ёшлик зангор фасл, кечди сарғарди...»	179
Соя	180
Кел, жимгина видолашайлик энди	182
Алдов	183
Николай Рубцов хотирасига	184
«Мовий осмон этакларида...»	184
«Осмон нақ бошимнинг устида турар...»	185
Мақтов	185

1978

Шеърят	186
«Тун якин, дарахтлар жунжикар беҳол...»	187
«Хато қилдим, севгилим...»	188
«Севгилимнинг порлоқ-порлоқ кўзларини...»	189
Жавоб	189

1979

Сўзлар	190
Микеланжело севгиси	190
«У денгизни севади...»	192
Етим	192

1977 – 1980

«Уҳлама, сен, ҳақиқат...»	193
«Бир ақлли-ей мана бу қурмағур...»	194
«Дафъатан ёмғир ёғар, тинар дафъатан...»	194
«Мен ҳаммасини чиндан айтдим, эҳ, сизларим...»	195
«Осмон шу кадар тоза, раҳминг келади...»	195
«Тонг сахардан ўлтирибсан дарё бўйида...»	196
«Ер ўз ўкидан айрилар, инон...»	196

1980

Сунбула	197
Оғрик	199
Насихатни чуқур тушуниш	201

1981

Туркистон ёди	202
Лутфихоним. «Уйғон, болам»	204
Александр Блок	205
Ёнгин	207

1982

Эдуард Вейенбаум	208
«Улдис Берзинш сўзларни қаттиқ севар...»	208
Кекса-ёш шоир	209
Муножот	210
«Тўхта дейман...»	210
«Бунча кўп сўзлайсан нега? Не учун?...»	210
«Чўкмакдаман сувларга...»	210
«Кўнглимга қил сиғмас...»	210
«Қайдадир кўргандим мен сени дарахт...»	210
«Кўзларинг сўкирми, тун нима бўлди...»	210

1962 – 1983

«Муаллак кўллардек булутлар...»	211
«Шафиқа, стамгар раққоса...»	212
Итлар	213

1983

Абдулҳамид Чўлпонга мухаммас	215
Худбинга Марсия	216
«Сен айт, бугун сенинг айтганинг...»	216
Эски туркийлардан	217
Сайёд Наво	218

1986

«Ераб! Кўзингни оч! Ҳиддат суринди...»	219
--	-----

1987

«Эй сиз, тўйганлар ...»	220
«Кўнглим қоронгудир, теварак тутун...»	220

1988

Ёнаётган аёл	222
«Яна жимлик. Яна сукунат...»	222

1990

Адашган рух 223

МУНОЖОТ

1984–1994

«Айт, булбул, бормидир она масканинг...» 228

1994

Тавба 229
Сенсиз 231
Тангри соғинчи 232
Мунажжим 234
Абдурауф Фитрат 236
Усмон Носирга мухаммас 238
Абдулла Қодирий ғазалига мухаммас 239
Чағалай 240
«Шамолга осилиб яшадим...» 240
«Мана заҳар, ҳозир ичаман...» 241
«Сочимни юлади изғирин...» 242
«Мен сизни севаман, Аллоҳ кечирсин...» 242
«Соат синди, соатлар синди...» 243
«Айтинг, нима қилай...» 244
«Ҳеч кимга инонманг, ҳаммаси ёлғон...» 245
«Мени хайданг, мени йўлатманг...» 245
«Қурбонликка мени сўйдилар...» 246
«Қайда қолди уй эгалари...» 246

1965–1997

Она тилим 247
Ер фарзанди 249

2001

Йўловчи 251
У дунёга онамга мактухб 253
Сиёвуш 255
«Юлдузлар бунча ҳам беҳисоб...» 257

2002

«Кўзимнинг ғорида ларчинланган кўк...» 258

1962–2003

«Аввал хаёл эдинг, бир хаёл, холос...» 259

1965–2003

«Уфк яраланган алвон. Тўлғонар...» 260
«Мени таъқиб қилар шоир деган ном...» 260
«Яна мен уйғондим, довдираб турдим...» 261
Ҳазил 262
Бир мухбирга 262

1997–2003

Қора девор 263
Тҳакурнинг охирги шеъри 266
Кўзимда гилдиар хўрланган хилқат 268
Ай иймон асири, виждон туткини 269
Абдукарим Баҳриддин 270
«Шоир, Илҳомнинг бир қўлида ханжар...» 271
«Менинг отам Одам, момом Ҳаводир...» 271
«Куч-қувват бағишлар эркин шеъримга...» 272
«Мен ғариб оғочман...» 272

ҲЕЧ ҚАЧОН АЛДАМАЙДИ ҚЎШИҚЛАР

Муҳаммад Ҳодий. Ҳаёт садолари 274
Пабло Неруда. Федерико Гарсиа Лорка учун қасида 296
Нозим Ҳикмат. «Дунёни топширайлик болаларга...» 301
«Инсонларнинг қўшиқлари ўзларидкан гўзалдир...» 301
Кетишдан аввал 301
Беҳжот Камол Чоғлар. Истаюрмен 303
Карло Каладзе. «Йўлим жасоратли орзуга тўла...» 304
Гуржи киз қўшиғи 305
Геворг Эмин. Сизги 307
Воқиф Самад ўғли. «Мозоримга...» 309
«Мен ўлган кун...» 309
«Бир гўзал аёлнинг...» 309

7800 e

РАУФ ПАРФИ

ТУРКИСТОН РУҲИ

Сайланма

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент – 2013

*Китобни бадий безашда
Ўзбекистон Халқ рассомлари Жавлон Умарбеков
ва Акмал Нур асарларидан фойдаланилди*

Мухаррир *Барнобек Эшпўлатов*
Бадий муҳаррир *Умид Сулаймонов*
Техник муҳаррир *Раъно Бобохонова*
Саҳифаловчи *Любовь Бацева*
Мусахҳилар: *Шарофат Хуррамова, Маъмура Зиямуҳамедова*

Нашр лицензияси: А1 № 201 28.08.2011.

Теришга берилди 07.01.2013. Босишга рухсат этилди 08.02.2013.
Бичими 84x108 $\frac{1}{32}$. «Times New Roman» гарнитураси. Офсет босма.
Шартли босма табоғи 16,80+0,45 зарв. Нашриёт-ҳисоб табоғи 11,07+
0,52 зарв. Адади 5000 нусха. Буюртма № 2781. Баҳоси шартнома
асосида.

**«Sharq» нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси босмаҳонаси,
100000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.**